Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Særtryk af Tidsskrift for Opmaalings- og Matrikulsvæsen.
13. Binds 6. og 7. Hæfte.

J. L. MOSBECH:

OM MATRIKULSVÆSENETS ORGANISATION.

Særtryk af Tidsskrift for Opmaalings- og Matrikulsvæsen.
13. Binds 6. og 7. Hæfte.

Om Matrikulsvæsenets Organisation.

Af Amtslandinspektør J. L. Mosbech, Tønder.

De store Begivenheder i det store Aar 1920 medførte bl. a., at en saa speciel Gren af det danske Samfunds administrative Indretninger som Landets Matrikulsvæsen modtog en meget betydelig Udvidelse og Berigelse gennem Tilslutningen af den Matrikul, der fandtes i Sønderjylland. Denne var langt nyere end den tilsvarende danske, og den førtes efter Regler, der paa flere Punkter afveg væsentligt fra de os tilvante Forhold, og endelig var dens Vedligeholdelse organiseret paa en Maade, der var ganske ukendt indenfor vort Lands hidtidige Grænser. Denne Dobbelthed indenfor dansk Matrikulsvæsens Omraade er ikke senere udjævnet, men siden det nævnte historiske Tidspunkt har man indenfor Rigets Grænser ikke alene administreret med to i Alder og Anlæg forskellige Matrikuler, med forskellige Systemer for Virksomhed og Vedligeholdelse, alt med den gamle Kongeaalinie som skillende Grænse, men Staten har ogsaa siden da opretholdt to væsensforskellige *Organisationsformer for Matrikulsvæsenet,* nord og syd for denne Linie.

De to Matrikuler med deres særlige, gennem Tiderne udviklede Metoder for Føring og Vedligeholdelse, har nu hver for sig Slægtleds Tradition indenfor deres specielle Omraade, og begge søger, hver efter sin Evne, paa bedste Maade at opfylde de nogenlunde ensartede Krav, der i vore Dage stilles til dem i Nord og i Syd. De danner saaledes begge Grundlaget for den Kontrol med Jordernes Fordeling, der har hundredaarig Hævd i det danske Samfund, og de udgør, saavel her som der, det egentlige Skelet for de offentlige Tingbøgers Ejendomsbetegnelser, uden hvilket disse vilde svæve i Luften og savne enhver Realitet. De afgiver begge en Række uundværlige Oplysninger for alle fornødne Vurderinger til Skat, til Laan, til Renteydelse

o. s. v., saavel som ogsaa for hele det praktiske Livs Handel med samt Udlejning og Forpagtning af fast Ejendom. De yder deres store Tjeneste ved Projektering af talløse tekniske Anlæg, og de er altid ved Haanden som tjenende Aand ved alle Ekspropriationer og andre offentlige Forretninger, der angaar Jord og fast Ejendom. De stræber endelig begge henimod at blive et stedse bedre og mere fuldkomment Hjælpemiddel for Sikringen af Ejendomsretten til Jord. Den tilnærmede Fuldkommenhed paa dette for ethvert Samfund saa vigtige Omraade er hos os, som ogsaa andre Steder, Matrikulernes straalende Maal og stadige Tanke.

For saa vidt er alt i den skønneste Orden. Befolkningen i de to Landsdele har hver for sig vænnet sig til det nu een Gang foreliggende System, og den har gjort sig fortrolig med de Former, hvorunder Matrikulsvæsenet optræder. Der er næppe, hverken i Nord eller Syd, fra Befolkningens Side fremkommet stærkere Krav om Forandring. Matrikulsforhold hører i det hele ikke til de Problemer, der er fremme i Dagen og kan glæde sig ved Offentlighedens Opmærksomhed og Interesse, eller ved de styrendes specielle Bevaagenhed. Det har tværtimod været vor Matrikuls særlige Skæbne efterhaanden, og ganske i det stille, at blive kasseret og henlagt med Hensyn til det Formaal, hvortil den af vore Forfædre med store Ofre og megen Møje oprindelig bragtes til Veje. Arbejdsløs i sit eget Fag har Matrikulen selv maattet skaffe sig Opgaver og Arbejde, og den har selv gennem Tiderne maattet dokumentere sin Uundværlighed som samfundsnyttigt Institut. Dette er ikke faldet den særlig svært, og Matrikulen kan trygt indanke Spørgsmaalet om dens Betydning, om dens Væren eller Ikke-Væren, for det Samfund, der har frataget den dens primære Opgave. Men denne lidt mærkelige Udvikling har muligvis nok medført en vis Desorientering vedrørende Matrikulens almindelige Placering og Betydning, saaledes at den ordentligvis ikke tæller med, hvor Godtfolk samles. Allerede Konferensraad *Rothe* siger 1844, i Fortalen til sin Beretning om Matrikulens Etablering,[1]) lidt vemodigt, at han vel ved, at Matrikulen ikke alene er miskendt, men at den endnu mere »*er ukiendt i dens Væsen og dens Maade*«. Man kan vist uden Overdrivelse sige, at dette sidstnævnte Forhold ikke har forandret sig synderligt i de snart 100 Aar, der er forløbet, siden Matrikulens Skaber lagde sidste

[1]) Beretning om den i Aaret 1844 for Kongeriget indførte nye Jordskyldsætnings Væsen og Historie. København 1844.

Haand paa sit store Værk.[1]) Chr. Rothe trøster iøvrigt sig selv og Matrikulen med, at han »tror at vide«, at den »vil blive til Velsignelse for mit Fædreland«. Det vil være tilladt at antage, at han heller næppe heri har set saa helt forkert.

Men har Matrikulens mere tilbagetrukne og til Dels upaaagtede Stilling saaledes medført, at der ikke fra Offentlighedens Side eller fra de Samfundsmyndigheder, der med stor Intensitet benytter Matrikulen, i det forløbne Tiaar har rejst sig noget Krav om, at den gamle Administrationsgrænse ved Kongeaaen, der har saa ubeskriveligt meget paa Samvittigheden, skal slettes, ogsaa paa det matrikulære Omraade, saa er det en Selvfølge, at der indenfor den mere snævre Kreds af Matrikulens Tjenere næres stor Interesse for Problemet om, hvilket Matrikulssystem, og navnlig hvilken *Organisationsform* der, alle Forhold tagne i Betragtning, maatte egne sig bedst for vore Breddegrader. Og dette sidstnævnte Spørgsmaal er i Virkeligheden overmaade vel motiveret gennem de ganske ensartede Forhold med Hensyn til Jorddeling, Bebyggelse, Jords Benyttelse, Skatteforhold etc., der findes i de to Landsdele, samt gennem de i det store og hele ensartede Krav, der hele Riget over stilles til vore Matrikuler. Disse ensartede Forhold og ensartede Krav maa rent paa Forhaand gøre det rimeligst og naturligst at lade de hertil beregnede Matrikuler, inden for samme Lands Grænser, føre efter samme System og vedligeholde efter ensartede Metoder, eller dog i hvert Fald at arbejde henimod en Udjævning af de bestaaende Forskelligheder. Dertil kommer, at selve de to Matrikuler i deres Grundlag og Oprindelse ikke heller er mere forskellige, end at deres Organisation og Virkemaade vel lod sig bringe ind under samme Former.

Danmark er saa heldigt stillet, at vore to Matrikuler begge har de klassiske Fællesmærker, der hæver dem op til virkelig systematiske og selv i vore Dage højst brugbare Værker. De omfatter saaledes begge straks fra første Start samtlige Arealer

[1]) Som et af de grelleste Eksempler paa denne Matrikulens Ubemærkethed vil det erindres, at der i 1927 — altsaa godt 100 Aar efter at Matrikulens imponerende og den Gang omtrent enestaaende Kortmateriel var bleven tilvejebragt — kunde forelægges Rigsdagen Forslag om Foranstaltninger til »at bestride Landets Opmaaling samt udgive Kort over Riget«, uden at man i selve Forslaget, i dettes Motiver eller i Ministerens Forelæggelsestale og Ordførernes første Indlæg fandt Anledning til blot med et enkelt Ord at nævne Matrikulens landsomfattende Kortværk og det stadige Arbejde, der i 100 Aar er gjort og stedse daglig gøres for at holde disse Kort à jour. —

i hele det Landomraade, for hvilke de skulde gælde. De ledsages af og hviler paa et fuldstændigt Kortmateriel i større Maalestok over samtlige Jorder. Og endelig er de fra første Begyndelse og indtil Dagen i Dag bleven holdt fuldstændig à jour ved faguddannet Arbejdskraft.[1]) Det er Egenskaber, der i al deres Simpelhed og Enkelhed er os saa tilvante, at man her til Lands, men noget med Urette, finder dem ganske selvfølgelige, og derfor heller næppe i tilstrækkelig Grad har holdt vor gamle kongerigske Matrikul disse Kardinaldyder til Gode, naar man har kritiseret dens Mangler. »Sex og en halv Millioner Tdr. Land at opmaale og cartere, at beregne Arealet og reducere det til boniteret Størrelse, at opsøge paa Stedet og paa den Maade at behandle hver eneste Jordlod, indtil ethvert mindste Huussted paa Landsbyernes Gader, at undersøge paa Stedet og det forskellige Gange, alt det gjorte Arbejde, og at bringe alt dette tilbogs rigtigt og reent, er visseligt et stort, møisommeligt og kostbart Værk«, siger Chr. Rothe med fuld berettiget Stolthed om den danske Matrikul. Man kan roligt antage, at de, der i Halvfjerserne gennemførte den slesvigholstenske Matrikul ogsaa ofte sukkende har standset et Øjeblik over dette ligeledes møjsommelige Værk og ganske som C. Rothe glædet sig, da det blev ført til Sejer paa en Maade, der maa fylde os, der kommer et Par Menneskealdre senere, med Anerkendelse og Respekt, ja undertiden med Beundring. —

De to Matrikuler ligger som System betragtet, og naar Hensyn tages til deres ikke ubetydelige Aldersforskel, paa værdig Maade i Plan med hinanden. Et praktisk Bevis paa, hvorledes de kan tillempes efter Forholdene, og hvor fredeligt de i det hele græsser ved hinandens Side, har man gennem Forholdene i Vestslesvig. De gamle kongerigske Enklavesogne her blev 1844 medtagne under den kongerigske Matrikul, og det derved skabte Grundlag er under preussisk og dansk Styre benyttet indtil denne Dag. Derimod har Matrikulen i disse Sogne i de sidste Par Menneskealdre altid udadtil manifesteret sig tildannet efter det sønderjydske System og selvfølgelig gennem den sønderjydske Organisationsform — ganske som de tilgrænsende »slesvigske« Sogne, der alle er forsynede med den

[1]) En Undtagelse danner den danske Matrikuls vaklende Stilling overfor visse offentlige Arealer, navnlig Veje og Vandløb. De kommunale Myndigheders mangelfulde Iagttagelse af de klare Bestemmelser i Vandløbslovens § 19 har desuden medført, at de fleste siden 1920 udførte Vandløbsreguleringer i Sønderjylland ikke heller er berigtiget i Matrikulen.

nye Matrikul fra Halvfjerserne. Og dette er endda foregaaet paa en saadan Maade, at Beboerne i de paagældende Egne, og andre Vedkommende, næppe har mærket synderligt til denne særlige Kombination paa Matrikulsvæsenets Omraade. Der ligger heri et virkeligt Vidnesbyrd om de to Matrikulers indre Slægtskab, trods Forskellen i deres tekniske Grundlag.

Men er end Forskellen mellem vore to Matrikuler saaledes forholdsvis ringe, saa lader det sig ikke bestride, at rejses Spørgsmaalet om Formen for den *Organisation,* der fører og vedligeholder Matrikulen, da træder man ind i et ganske andet Rige, naar man overskrider Kongeaaen. Historien indeholder en saare lang Beretning om, hvilket mærkværdigt administrativt Svælg, denne lille fredelige Aa har været gennem Aarhundreder i det samme Land og indenfor det samme Folk, og man kan for saa vidt vel ikke undres over, at der paa hver Side af dette mærkelige lille Vandløb, indenfor det samme snævre Felt, ogsaa kan trives Organisationsformer, der hverken tidligere eller nu synes at paavirke hinanden det mindste. Deres indbyrdes Forbindelse er alene Kontrasternes Tilbøjelighed til at mødes.

Den danske Matrikulsorganisation er først og fremmest karakteriseret ved en til det yderste drevet Centralisation i stedlig Henseende. Paa eet eneste Sted i Landet føres hele Matrikulen for det ganske Land. Paa eet eneste Sted opbevares alle Matrikulens Dokumenter vedrørende alle Landets Egne, saavel de, der hidrører fra Originalarbejdet, som ogsaa samtlige næsten talløse officielle Akter, der i de nu snart forløbne 100 Aar siden Matrikulens Ikrafttræden er udarbejdet til Brug ved dens Vedligeholdelse. Fra een eneste Central udsender Matrikulen alle sine Oplysninger og Meddelelser om alle sine Registreringer vedrørende hver eneste lille Ejendom i Landet, og til een eneste Central skal fra hver eneste Plet i Landet indsendes Meddelelser om muligt foretagne Forandringer. Saaledes begyndte man, vistnok ganske naturligt i 1844,[1]) da Udstykninger var en relativ Sjældenhed, og Matrikulens Brug var indskrænket til at tjene som Skattegrundlag, og saaledes har man siden da trofast fortsat uden at trættes, uanset hvilket Omfang Udstykning og Deling af Jord senere har faaet, og uanset hvor intensivt Samfundet senere, ogsaa paa andre Omraader, har gjort Brug af

[1]) I Matrikulsinstruktionen af 6. Januar 1806 § 34 paabydes, at samtlige Beregninger og Kort fra den foregaaende Sommers Arbejde inden Udgangen af Marts skal indsendes til Rentekammeret.

Matrikulen og slidt paa dens Dokumenter. Denne Matrikulens store Central, der selvsagt maa være meget omfattende, er organiseret som et af 3 Kontorer bestaaende Direktorat, der sorterer under Landbrugsministeriet.

Fra denne imponerende Centralisation gives der indenfor dansk Matrikulsvæsen kun to Undtagelser, nemlig Københavns og Frederiksberg Kommuner, der matrikulært set danner selvstændige Riger. Hovedstaden har fra ældre Tid[1]) haft sit særlige Matrikuls- og Opmaalingsvæsen, og i den Henseende altid været ganske uafhængig og uden Forbindelse med Statens Institutioner. I den allernyeste Tid[2]) er det lykkedes Nabostorbyen, Frederiksberg, at naa over til en omtrent tilsvarende kommunal Ordning som den, der har Aarhundreders Tradition i den egentlige Hovedstad. Frederiksberg er dermed udvandret fra Landets store Matrikulscentral, men dog paa en saadan Maade, at der ikke herved er sket noget egentligt Brud paa Centraliseringsprincippet, men alene foretaget en Udskillelse af et begrænset Omraade, hvor ganske særlige Bebyggelses- og Jorddelingsforhold er raadende.

Det andet store Hovedprincip og særlige Kendemærke for Ordningen af det danske Matrikulsvæsen er, at samtlige de grundlæggende Arbejder for den nødvendige à jour Føring af Matrikulens Protokoller og Kort udføres af privat praktiserende Landmaalere (Landinspektører) og udelukkende paa de private Rekvirenters Regning, saaledes at Staten afviser enhver Deltagelse i Omkostningerne ved disse Arbejder. Der findes ikke nogen Distriktsinddeling, men Landinspektørerne har Ret til at udføre matrikulære Forretninger hvor som helst i Landet. Honorarernes Størrelse er ligeledes Staten et uvedkommende Spørgsmaal og fastsættes efter ganske samme Regler som i andre frie Erhverv. Rekvirenternes Betalingspligt gaar endog saa vidt, at der samtidig med Ekspeditionen af de mest almindelige matrikulære Forretninger (Udstykninger) af Staten kræves indbetalt særlige Afgifter[3]), beregnede til delvis Dækning

[1]) Den første egentlige Stadskonduktør — Lederen af Københavns Matrikulsvæsen — blev udnævnt den 6. Oktober 1690. — Jfr. nærmere herom, C. F. Boock: Hist. Bemrk. vedr. Københvs Skatte- og Matrikulsforh. Tidsskrift f. Opm. og Matr. 3. Bd. Pag. 179.

[2]) Jfr. Lov Nr. 187 af 1. Maj 1923. Ordningen traadte i Kraft 1. Januar 1925. Efter Lovens § 1 er Matrikulsvæsenet rent kommunalt og uafhængigt af Staten. Alene Valget af Lederen — Stadslandinspektøren — skal stadfæstes af Kongen.

[3]) Lov Nr. 108 af 3. April 1925 § 1 samt Lov Nr. 116 af 28. Marts 1923 § 1.

af Statens Omkostninger ved Sagens Indførelse i Matrikulens Kort og Dokumenter. Dette sidstnævnte Arbejde foretages af Statens Matrikulscentral.

Landinspektørernes[1]) iøvrigt noget uklare retslige eller administrative Stilling hviler paa Udstedelsen af en kgl. Bestalling, der igen har til Forudsætning, at vedkommende har bestaaet Landinspektøreksamen samt yderligere opnaaet en Alder af 25 Aar og gennemgaaet 2 Aars Praksis eller Arbejde i Matrikulsvæsenets Centralstyrelse.[2]) Oprindelig var Landinspektørerne — i god Overensstemmelse med Karakteren af deres Arbejde — fast ansatte Embedsmænd, men da der paa Udskiftningernes Tid blev Anvendelse for et relativt større Antal, fandt Administrationen det snart mere praktisk at lade Landinspektørerne lønne direkte af Rekvirenterne gennem Betaling for de udførte Arbejder. Som en Rest fra Ordningen i hine første Tider vedblev man et Stykke ind i forrige Aarhundrede at opretholde en Art Embedsstilling for een Landinspektør i hvert af Landets Stifter, den saakaldte Stiftslandinspektør. Disse oppebar vel nogen Løn fra Staten og havde til Gengæld visse Forpligtelser overfor de af Staten rekvirerede Forretninger, men iøvrigt maatte de som andre Landinspektører selv skaffe sig Honorar for deres Arbejde. Disse Stillinger »uddøde« lidt efter lidt, og Matrikulsvæsenets Funktionærer — Matrikulsdirektoratets Tjenestemænd alene undtagne — var dermed fuldstændig overgaaet til fri Virksomhed. Til Trods herfor var Administrationen indtil henimod Slutningen af forrige Aarhundrede stadig tilbøjelig til at betragte Landinspektørerne som kongelige Embedsmænd[3]) — men altsaa uden Løn. Men heller ikke denne noget mærkelige Stilling har kunnet opretholdes. Man gaar nu[4]) ud fra, at Landinspektørerne er private Forretningsmænd med visse særlige Rettigheder og visse Forpligtelser. De har Eneret paa Udførelsen af alle Arbejder, der medfører en Forandring i Matrikulens Dokumenter og enkelte andre ganske specielle og ligeledes af Lovgivningen nærmere angivne Forretninger. Ifølge Bestemmelserne i deres Bestalling, og iøvrigt efter Forholdenes

[1]) Betegnelsen »Landinspektør« forekommer første Gang i Instr. af 16. Marts 1768 til den saakaldte anden Landbokommission. Om Landinspektørernes Stilling i ældre Tid, jfr. H. T. Heering: De første Landinsp. T. f. Opm. & Matr. 11. Bd. Pag. 86.

[2]) De sidstanførte to Betingelser er indført fra 1919 — jfr. Landbrugsministeriets Skrivelse af 30. August 1919 til Landinspektørforeningen.

[3]) Jfr. Borup. Landboret. 1880. Pag. 7.

[4]) Jfr. H. Gram. Landboret. 1912. Pag. 3.

Natur, er de ved Udførelsen af deres Arbejde til Vedligeholdelse af Statens Matrikul underkastet Matrikulsstyrelsens nærmere Bestemmelser og Anvisninger. I god og naturlig Konsekvens af den Stilling, Staten indtager med Hensyn til Betalingen af disse Arbejder, er der imidlertid ikke fra Centralledelsens Side givet særlig detaillerede Regler for Landinspektørernes matrikulstekniske Arbejder, ligesom disse ikke fra Statens Side bliver tilsete eller kontrollerede paa Stedet. De til Direktoratet indsendte Dokumenter bliver derimod i Kontorerne underkastet en Revision, forinden Sagen optages i Matrikulen.

De danske Landinspektører udfører i Overensstemmelse med deres frie Erhverv, ud over de matrikulære Forretninger, alle forekommende tekniske Maalinger samt kulturtekniske Arbejder. Matrikulsvæsenets Organisation som saadan beskæftiger sig derimod kun med, hvad der ligger indenfor den snævre matrikulære Ramme, og har navnlig siden 1903 ikke mere nogen direkte Forbindelse med Ejendomsskatternes Paaligning og Fordeling. Meddelese om Udstykning etc. sendes bl. a. til Amtstuerne, der fører en særlig Skattematrikul. Herfra ledes da hele det omfattende Vurderings- og Fordelingsarbejde vedrørende de nuværende Skatter paa faste Ejendomme. Til Udførelsen af disse Arbejder opretholdes en særlig Organisation uden Forbindelse med Matrikulsvæsenet.

Der findes i Danmark, nord for Kongeaaen, ialt ca. 190 Landinspektører. Heraf er 35 ansatte i Statstjeneste, og 15 er ansatte under store Bykommuner. Selvstændig Praksis driver ca. 100 gennem ca. 80 Landinspektørforretninger. Enkelte er ansatte ved Hedeselskabet eller paa anden Maade overgaaet til særlig Virksomhed uden for det matrikulære Arbejde. De øvrige arbejder som Assistenter i Praksis eller under Matrikulsdirektoratet.

Efter det System, der anvendes ved den danske Matrikuls Vedligeholdelse, kan det ikke antages, at Statens Udgifter paa Matrikulsvæsenets Konto bliver synderlig store. Efter Statsregnskabet for Finansaaret 1930—31 udgør Udgifterne til Matrikulsdirektoratet følgende Beløb:

A.	Lønninger, Honorarer m. v.	Kr. 344.719,30
B.	Andre Udgifter:	
	1. Tegne- og Skrivearb. vedr. Matr.s Vedligeholdelse ...Kr. 32.000,30	
	At overføre ...Kr. 32.000,30	Kr. 344.719,30

	Overført ... Kr. 32.000,30	Kr. 344.719,30	
2.	Udf. af Genparter af Matr.s Dokumenter ..... -	47.347,67	
3.	Kontorholdsudgifter ..... -	30.956,33	
4.	Regstr. af Landbrugsejend. -	40.018,15	
5.	Udskiftn. paa Færøerne .. -	39.782,59	
6.	Overordentlige Udgifter .. -	32.581,13	
7.	Tilvejebringelse af minorede Matrikulskort over de sønderjydske Landsdele .. -	17.148,84 -	239.835,01
	Ialt ... Kr.		584.554,31
C.	Heraf fragaar:		
1.	Salg af trykte Matrikulskort Kr.	2.717,90	
2.	Genparter af Matrikulens Dokumenter ..... -	84.242,50	
2.	Afgft. for Udstykning m. v. -	112.768,66 -	199.729,06
	Rest ... Kr.		384.825,25

Ser man bort fra de ekstraordinære Udgifter til Udskiftning paa Færøerne, Registrering af Landbrugsejendomme og Tilvejebringelse af minorerede Matrikulskort over de sønderjydske Landsdele, koster hele Matrikulsvæsenet nord for Kongeaaen den danske Stat for det nævnte Finansaar ca. 300,000 Kr., hvilket Beløb har været nogenlunde konstant gennem den sidste halve Snes Aar. Hvor stort et Beløb der samtidig udredes af Befolkningen, lader sig vanskeligere opgøre, men regner man med ca. 80 private Landinspektørforretninger i hele Landet, kan disses aarlige Bruttoindtægt, excl. Statsafgiften for Udstykning, vel anslaas til godt 1 Mill. Kr. Hertil kommer yderligere største Delen af de ca. 200,000 Kr., der udgør Matrikulsdirektoratets Indtægt, og som i Hovedsagen udredes af Befolkningen. Man kan maaske derefter anslaa den Del af Omkostningerne, som Rekvirenterne betaler, til ca. 1¼ Mill. Kr. Den samlede Udgift til Matrikulens Vedligeholdelse skulde herefter blive ca. 1½ Mill. Kr., hvoraf Staten udreder ca. 20 pCt. —

Den sønderjydske Matrikulsorganisation er paa de to foran nævnte for den danske Ordning mest karakteristiske Omraader dennes diametrale Modsætning. Den sønderjydske Ordning spreder Matrikulens Dokumenter ud i smaa Centraler efter Princippet, at Jord og Kort skal være paa det samme Sted, og den lader Matrikulens à jour Føring og Vedligeholdelse foretage

alene af Statens Kontorer og Statens Tjenestemænd. Større organisatoriske Modsætninger end mellem Forholdene nord og syd for Kongeaaen kan næppe tænkes — endda indenfor det samme Land og kun adskilt ved en Linie, som faktisk ikke burde kunne paavises indenfor Landets Administration.

Ordningen i Sønderjylland hviler iøvrigt paa Bestemmelserne i Lov Nr. 330 af 28. Juni 1920 om midlertidig Ordning af Matrikulsvæsenet i de sønderjydske Landsdele. Den er i Hovedsagen taget direkte i Arv fra den preussiske Organisation, der forefandtes i Sønderjylland i 1920, men den er dog paa et vigtigt Omraade ført et Skridt videre med Hensyn til Matrikulsvæsenets fuldstændige Overgang til Staten. Den sønderjydske Lov forbyder, modsat Forholdene i Preussen, ganske privat Praksis vedrørende matrikulære Arbejder, og den har saaledes ogsaa paa dette vigtige Punkt ganske villet afsværge enhver Forbindelse og enhver Lighed med den nord for Kongeaaen gældende Ordning.

Alle matrikulære Arbejder i de sønderjydske Landsdele udføres af Statens 5 Amtslandinspektørkontorer. Disse sorterer naturligvis under Landets Central for Matrikulsvæsen, men de foretager selvstændigt ikke alene Markarbejderne og de øvrige forberedende Arbejder vedrørende matrikulære Forretninger, men ogsaa disses Indførsel og Optagelse i Matrikulen. Efter Centralstyrelsens generelle eller i visse Tilfælde specielle Bemyndigelse udsteder Kontorerne alle Udstykningstilladelser og øvrige Meddelelser vedrørende Matrikulens Registreringer samt fører den fornødne Korrespondance med Tinglysningsvæsenet til Opretholdelse af den nøjeste Overensstemmelse mellem Tingbog og Matrikul. Den sønderjydske Matrikul er en Navnematrikul, og Tingbøgerne i Sønderjylland fører ikke Skyldsætningsmaalet, men det langt mere følsomme Areal som Kontrol-Identifikationsmiddel. Disse to Omstændigheder maa medføre et nært Samarbejde mellem Tingbog og Matrikul. Endelig udsteder Kontorerne alle Genparter af Matrikulens Dokumenter, alt efter Centralstyrelsens nærmere Anvisninger.

Samtlige Arbejder, Genparter o. s. v. betales af Rekvirenterne efter en af Centralstyrelsen fastsat Takst, og alle Gebyrer indbetales i Statskassen. Det ved Kontorerne ansatte Personale er enten Statstjenestemænd eller honorarlønnet af Staten, saaledes at der ikke foreligger noget økonomisk Mellemværende mellem Personalet og dem, der rekvirerer Kontorets Tjeneste.

De sønderjydske Matrikulsdistrikters Størrelse er ret forskel-

lig. Den varierer fra ca. 440 til ca. 1030 km², saaledes at de største Distrikter findes mod Vest med den mere spredte Befolkning og de forholdsvis større Ejendomme. Den gennemsnitlige Størrelse pr. Distrikt bliver 778 km², og det gennemsnitlige Befolkningsantal ca. 35,000 Indb. Der findes gennemsnitlig ca. 2900 Ejendomme over ½ ha indenfor hvert Distrikt, med et Gennemsnitstilliggende mod Øst af ca. 16 ha og mod Vest af ca. 25 ha. Til Sammenligning kan anføres, at de tilsvarende Tal for den danske Øgruppe er ca. 14 ha, og for Jylland nord for Kongeaaen ca. 17 ha. Befolkningstætheden er i Sønderborg Amt 62 Indbygger pr. km², i Aabenraa Amt 35, i Haderslev Amt 31 og mod Vest i Tønder Amt kun 21 Indbygger pr. km². De tilsvarende Gennemsnitstal er for Øerne 132 og for Jylland 51; for hele Landet incl. Sønderjylland er Tallet ca. 76.

De sønderjydske Kontorer har foruden Lederen et Personale paa 5—6 Personer, for største Delen fast ansatte Tjenestemænd. Stillingen som Amtslandinspektør henregnes efter den seneste Tjenestemandslov til Lønningsgruppe IV. A. med Slutløn 7500 Kr., hvilken Lønningsgruppe er identisk med Matrikulsvæsenets III. Lønningsklasse.

Statens direkte Tilskud til det sønderjydske Matrikulsvæsen og dettes Gebyrindtægter vil fremgaa af følgende Oversigt for de sidste 5 Aar, der med afrundede Tal er uddraget af de paagældende Statsregnskaber:

Finansaar	Samlede Udgifter til Lønninger, Medhjælp, Kontorhold o. s. v.	Samlet Gebyrindtægt	Statens Tilskud
1926—27	193.000 Kr.	122.000 Kr.	71.000 Kr.
1927—28	183.000 -	102.000 -	81.000 -
1928—29	179.000 -	89.000 -	90.000 -
1929—30	183.000 -	93.000 -	90.000 -
1930—31	191.000 -	115.000 -	76.000 -

Statens Tilskud ligger saaledes omkring 80,000 Kr. pr. Aar og er dermed forholdsvis betydelig større end i Landet nord for Kongeaaen.

Det maa vel alene herefter antages, at den sønderjydske Organisationsform er den, der byder Befolkningen — og formentlig ogsaa det offentlige — de største Fordele, da det forøgede Tilskud til Matrikulsvæsenet i Sønderjylland i modsat Fald

næppe vilde være forsvarligt. Forinden Sammenligningen mellem de to Former nærmere uddybes, vil det være af Betydning kortelig at betragte Organisationsforholdene i vore Nabolande og enkelte andre europæiske Stater for derved at opnaa et dybere Perspektiv til Brug ved Vurderingen af Forhold og Muligheder indenfor Matrikulsvæsenets Organisationsformer. Matrikulsforhold fører imidlertid ogsaa i mere litterær Henseende en forholdsvis tilbagetrukken Tilværelse, saa man ikke ved Opslag i let tilgængelige Værker kan skaffe sig indgaaende Oplysninger om, hvorledes man paa dette særlige Omraade har indrettet sig rundt om i Landene. Blandt andet ogsaa af den Grund kan de efterfølgende Meddelelser kun betragtes som ufuldstændige Rids.

Norge.

De mærkelige Ejendomsforhold, der fra ældgammel Tid har været raadende i Norge, og som vel for en stor Del er betinget af Landets ganske særlige Naturforhold,[1]) har medført, at man helt op til vore Dage her har kunnet indrette sig med enkle og primitive Matrikulsforhold. Til Gengæld har der frembudt sig næsten uoverskuelige Opgaver og Arbejder med Hensyn til Udførelsen af en rationel og gennemført Udskiftning af Landets vidtstrakte Arealer, hvoraf største Delen oprindelig henlaa i en Art Brugs- eller Ejendomsfællesskab.[2]) Den Organisation, der i andre Lande sædvanlig er beskæftiget med Matrikulernes Vedligeholdelse, er derfor i Norge hovedsagelig knyttet til Udskiftningsvæsenet — og har Navn derefter.

Den gældende Matrikul stammer fra 1863 og bestaar hovedsagelig af en Oversigt over Brugene med Angivelse af Ejernavne og Skyldsætningsmaal, saakaldt Skyldmark. Matrikulen er trykt og spredt ud over Landet hos alle Autoriteter, helt ned til Sogneraadene, saaledes at der er let Adgang for Befolkningen til at skaffe sig de Oplysninger, Matrikulen kan give. Matrikulen er ikke ledsaget af noget Kortværk, og dens Vedligeholdelse foregaar almindeligvis ikke ved Hjælp af faguddannet Arbejdskraft. Langt de fleste Udstykninger (Skylddelinger) udføres af 3 uvildige Mænd, der udnævnes af Lensmanden. Der

[1]) Norges samlede Areal udgør: 321,219 km². Heraf er kun 3 % Ager og Eng, 22 % er Skov, Udmark og Sæter og 75 % er uproduktivt Areal.

[2]) Jfr. herom nærmere: Udskiftningsfmd. L. Eknes: Større norske Sameiestrekninger, eiendomsforholdene i disse etc. Beretning fra d. 3. nord. Landmaalermøde 1928. Pag. 56.

foretages Afmærkning, men bliver efter Sagens Natur ikke Tale om nogen Opmaaling. Kun i enkelte Distrikter er en saadan paabudt. I Landets større Byer findes et kommunalt Opmaalingsvæsen, idet man selvfølgelig ikke her har kunnet komme uden om Tilvejebringelsen af gode Oversigtskort og disses fortsatte à jour Føring. I Finansministeriet føres en samlet Matrikul, der føres à jour gennem kvartaarlige Indberetninger fra Sorenskriveren (Pantebogsføreren) vedrørende de i Perioden foretagne Skylddelinger og Ejerskifter, men bortset derfra kræver Matrikulens Vedligeholdelse ikke nogen særlig Organisation og vedkommer i det store og hele ikke hverken Landets privat praktiserende eller offentligt ansatte Landmaalere.[1])

De organisationsmæssige Problemer for Landmaalingsvæsenet knytter sig saaledes i Norge udelukkende til Landets Udskiftningsvæsen. Det lyder i danske Øren ganske mærkeligt, at der endnu i vor Tid er Anvendelse for en permanent Organisation alene til at foretage originale Udskiftninger, idet man efter danske Forhold med Grund skulde forvente, at en saadan Organisation for længst havde gjort sig selv overflødig. Denne Opfattelse af Arbejdets Midlertidighed var iøvrigt ogsaa fremme i vide Kredse i Norge, da man i sin Tid begyndte paa en mere rationel Ordning af Udskiftningsarbejdet, men Erfaringen har vist, at der endnu og fremdeles langt ud i Fremtiden i Norge vil være tilstrækkeligt med denne Art af matrikulære Arbejder.

De første Lovbestemmelser om Udskiftning[2]) skriver sig fra 1821, men først ved Lov af 12. Oktober 1857 traadte det offentlige Udskiftningsvæsen i Virksomhed. Udskiftningsforretningerne ledes herefter af en Udskiftningsformand, der er Statstjenestemand, samt 2 af Sorenskriveren for hver Forretning udmeldte uvildige Mænd. Disse 3 danner Udskiftningsretten, der afgør alle Spørgsmaal, der kan opstaa under Forretningens Udførelse.

Til Gennemførelsen af de tekniske Opmaalingsarbejder og Boniteringsarbejder er ansat Udskiftningslandmaalere[3]) (tidli-

[1]) Om det norske Matrikulsvæsen jfr. nærmere: Thunæs: Matrikulsvæsenet i Norge. Tidsskr. for Opm.- og Matr. 3. Bd. Pag. 287 samt H. T. Heering: Beretning om min Rejse til Norge, ibid 10. Bd. Pag. 133.

[2]) Jfr. nærmere herom i Heerings ovenn. Artikel samt Thunæs: Det norske Utskiftningsvesens Virksomhed. Beretn. om det 2. nord. Landmaalermøde 1924. Pag. 79.

[3]) Om disses særlige Forhold jfr. H. Busæt: Utskiftningslandmaalernes Arbejdsvilkaar. Tidsskrift for det norske Utskiftningsvesen 1931. Pag. 1.

gere Udskiftningsassistenter), der ligeledes er statsansatte Tjenestemænd. Udskiftningsformændene er ansatte hver for sit særlige Udskiftningsdistrikt, medens Landmaalerne af Centralstyrelsen dirigeres hen, hvor Arbejdet kræver det. Hele Udskiftningsvæsenet er henlagt under et særligt Kontor i Landbrugsministeriet, hvis Chef fører Titel af Udskiftningschef, og altsaa er Udskiftningsvæsenets øverste Leder. Ved Centralkontoret er endvidere ansat en Inspektør, der gennem Inspektionsrejser fører et vist Tilsyn med Udskiftningsforretningernes Udførelse i Marken. Der fandtes i 1931 ialt 127 Udskiftningsfunktionærer, hvoraf 43 Udskiftningsformænd. Antallet kan iøvrigt være varierende fra Aar til Aar, og udgjorde f. Eks. 1923 ialt 141 Personer. Hele Personalet lønnes fuldstændig af Staten, saaledes at Funktionærerne ikke har noget som helst økonomisk Mellemværende med dem, der begærer Forretningerne afholdt. Staten betaler ligeledes Rejsegodtgørelse, Dagpenge, Instrumentgodtgørelse, ganske som til andre Tjenestemænd. De Gebyrer, der betales af Rekvirenterne, gaar da i Statskassen.

1920 udgjorde Grundlønnen for Udskiftningsformændene 6000 Kr., stigende til 8500 Kr., og for Udskiftningslandmaalerne 4000 Kr. stigende til 6000 Kr. Hertil kommer Dyrtidstillæg og Forsørgertillæg etc. efter Lønningslovens almindelige Bestemmelser.

Udskiftningsvæsenets Budget for Finansaaret 1931—32 udviser et samlet Beløb paa ..... 1,188,400 Kr.
hvoraf Lønningskontoen udgør ..... 731,900 Kr.
og Rejseudgifter..... 250,000 Kr.

Endvidere findes der et Beløb paa 150,000 Kr., der anvendes til Hjælp for de Ejere, hvis Ejendomme ved Udskiftningen bliver flyttet ud paa Jorderne. —

Man har saaledes i Norge en decentraliseret talmæssig og bevillingsmæssig ikke ubetydelig Stats-Organisation til Brug for de matrikulære Opgaver, der efter Landets Forhold er mest paakrævet, hvorimod de private Landmaalere intet har med nogen Art af Ejendomsmaalinger at gøre, men i Hovedsagen er henvist til tekniske Maalearbejder i og omkring de store Byer. Det er Udskiftningsfunktionærernes store Haab, at den Dag ikke maa være alt for fjern, da man beslutter sig til at lade Matrikulens Føring og Vedligeholdelse (Skylddelingsforretningerne m. m.) over det ganske Land overgaa til Udskiftningsvæsenets faste Ramme. Derved kan de efterhaanden store og betydningsfulde Arkiver, som er tilvejebragt gennem Udskift-

ningsforretningernes Udførelse, komme til mere almennyttig Anvendelse, og derved skabes de første Betingelser for et rationelt Matrikulsvæsen i Norge. Landet vil da have den Fordel, straks fra første Begyndelse at besidde en fast Organisation til at varetage Matrikulens videre Udbygning og Vedligeholdelse, og man vil have et betydeligt teknisk Materiale, der er tilvejebragt i en forholdsvis ny Tid, og derfor vil være vel egnet som Grundlag for en moderne Matrikul. En saadan vil altid betyde et ubetinget Gode for Landets hele offentlige Administration, og de mange praktisk-forretningsmæssige Forhold, og den vil utvivlsomt før eller senere blive en Nødvendighed. Det første Skridt henimod dette Fremtidsmaal har man iøvrigt allerede taget, idet den norske Regering for godt en halv Snes Aar siden — den 4. Juli 1919 — nedsatte en Kommission til Udredning af Spørgsmaalet om Landets økonomiske Opmaaling og Organisation af de offentlige Maalinger. Grunden til Kommissionens Nedsættelse var mulig nok at søge i det indenfor Matrikulsvæsenet sjældne Tilfælde, at der var »rejst Krav udefra« om en økonomisk Opmaaling, idet Herredsstyrelsen i Ringsaker Herred allerede i 1917 havde vedtaget at lade foretage en Opmaaling af det hele Herred, i Hovedsagen paa Herredskassens Regning. I Anledning af dette forestaaende Arbejde afgav Kommissionen allerede i 1920 en Slags første Betænkning med Udkast til en Lov om Grænseafmærkning ved økonomiske Opmaalinger. En saadan moderne matrikulær Lov blev ogsaa vedtaget af Rigsdagen og stadfæstet den 2. Juli 1921. Selve Opmaalingsarbejdet i Ringsaker fik derimod en saare krank Skæbne.[1]) Det blev efter en Art Licitation overdraget til et privat Opmaalingsfirma, der langt fra magtede Opgaven, saa det hele Arbejde, der var paabegyndt med saa store Forventninger, desværre langt fra blev den Spore til matrikulære Nymaalinger i Norge, som det burde have været, og som det med en rationel Gennemførelse af Opmaalingen utvivlsomt ogsaa var blevet.

Den ovennævnte Kommission fra 1919 har senere den 11. Decbr. 1924 afgivet sin udførlige og egentlige Betænkning.[2]) Denne indeholdt bl. a. »Utkast til lov om oprettelse og vedlikehold av et økonomisk kartverk«, og angiver i det hele utvivl-

[1]) Jfr. Opmaalingsinspektør Hidle: Ringsakers økonomiske Opmaaling. Tidsskrift f. det norske Udskiftningsvæsen 1930, pag. 272.

[2]) Jfr. Udskiftningschef O. Juvkam: Ordningen af den økonomiske Opm. i Norge. Beretning om det 2. nord. Landmaalermøde 1924, Pag. 98. — Betænkningen er anmeldt af H. T. Heering i Tidsskrift for Opm.- og Matr. 10. Bd. Pag. 374.

somt Linierne for de Reformer indenfor det norske Opmaalings- og Matrikulsvæsen, som en overskuelig Fremtid sikkert vil bringe.

Sverige.

Sveriges Landmaalere har for kort Tid siden imponeret deres Kolleger Verden over ved at fejre 300 Aars Jubilæet for den Institution, hvori de tjener. Det svenske Lantmäteri kan ad direkte Linie føre sin Oprindelse helt tilbage til Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, nærmere bestemt til en af Gustav Adolf den 4. April 1628 udstedt Forordning, hvoraf det fremgaar, at Majestæten ønsker at have til Raadighed en »Synopsis däruti H.K.M.'s alla landskapers och städers lägenhet sig för ögonen ställa kunde«. Dette kongelige Ønske er den oprindelige Anledning til hele det svenske Landmaalingsvæsen, hvis Institution har bestaaet uafbrudt siden da, gennem alle Tidernes Trængsler, og som nu sikkert kan glæde sig over at henhøre til de mest ærværdige inden for Landmaalingskunstens udøvende Organer. At der tillige af den nævnte spæde Begyndelse er opvokset en relativ stor Etat med store Traditioner og en meget stærk Position, viser den Omstændighed, at Landmaalerne i Sverige kunde fejre det højtidelige Jubilæum med Udsendelsen af et pragtfuldt Festskrift i tre store og smukke Bind, omhandlende alle Grene af Lantmäteriets Historie gennem hele det lange Tidsrum.[1]) Denne Kendsgerning maa paa Forhaand give endog særdeles høje Tanker om Landmaalings- og Matrikulsvæsnets fremragende Stade i Sverige, og saaledes ogsaa give begrundede Forventninger om her at finde en vel udviklet Organisation og en stærk Ramme til Brug ved Udførelsen af de matrikulære Arbejder, der efter de særlige Forhold frembyder sig i Sverige. I disse Forventninger bliver man ikke heller skuffet.

Centralledelsen for det svenske Opmaalings- og Matrikulsvæsen beror efter svensk administrativ Praksis hos en særskilt og selvstændig Styrelse, *Lantmäteristyrelsen,* der sorterer under Landbrugsministeriet. Dens Oprindelse gaar helt tilbage til d. 25. Oktober 1683, da K. Majestæt bestemte, at der skulde udnævnes nogen, som kunde have »över alla våra lantmätare och lantmäteriet en tillbörlig uppsikt och en fullkomlig direktion.« Denne udmærkede og vel begrundede Indretning har bestaaet

[1]) Svenska Lantmäteriet 1628—1928. Historisk Skildring. Utgiven av Sällskapet för utgivande av Lantmäteriets Historia. Stockholm 1928.

uafbrudt siden da og gennem Tiderne været en meget betydningsfuld Faktor i det svenske Lantmäteris Udvikling. Siden 1920 ledes Styrelsen af en Generaldirektør, der dermed er øverste Chef for det økonomiske Opmaalings- og Matrikulsvæsen i Sverige. Styrelsen er inddelt i 3 Kontorer eller Afdelinger og har siden 1920 sin egen Reproduktionsanstalt. Under Styrelsen henhører tillige et meget gammelt, smukt og værdifuldt Kortarkiv.[1])

Denne Centralstyrelse fastlægger de store Linier for Matrikulsvæsenet i Sverige og udfører gennem Inspektionsrejser et vist Indseende med Forholdene i det hele Land. Men udadtil bestaar det økonomiske Opmaalingsvæsens Organer af 24 lokale Matrikulskontorer, der findes spredte over hele Sverige, eet for hver af Landets 24 Len. Ogsaa disse Kontorer er ærværdige og har aarhundredgammel Tradition. Deres Oprindelse gaar tilbage til Begyndelsen af det 18. Aarhundrede, men Rammerne var dog i forholdsvis lang Tid temmelig svage og usikre, ligesom Vilkaarene for det lokale Opmaalings- og Matrikulsvæsen gennem Tiderne har været meget varierende. Altid har der dog været saa megen Selvhævdelse og Fremdrift tilbage hos Fagets Dyrkere, at Tanken om og Arbejdet for at opnaa en virkelig systematisk Organisation for Matrikulsvæsenet aldrig helt blev skrinlagt. Efter at *H. Rhodin* i 1899 var bleven Chef for Lantmäteristyrelsen, lykkedes det endelig gennem et maalbevidst og energisk Arbejde at faa Rigsdagen til i Aarene 1908—09 at vedtage meget betydningsfulde Reformer for det svenske Landmaalingsvæsen. Navnlig naaede man paa tre Omraader saa afgørende Fremskridt, at man fra dette Tidspunkt kan datere det svenske Lantmäterivæsen som fast og anerkendt Statsinstitution med en lovbestemt Organisation og fuld Ligestilling med Statens øvrige Administrationsgrene.

Det blev ved disse Reformer for det første endelig fastslaaet, at der altid skulde findes et Lantmäterikontor i hvert Len, saa tidligere Tiders Tilbøjelighed til at samle to eller flere Len under samme Kontor ikke mere kunde praktiseres. Dette officielle Landmaalings- eller Matrikulskontor skulde ikke beskæftige sig med Udførelsen af de egentlige Landmaalings- eller Matrikulsarbejder i Lenet, men alene fungere som et centralt Tilsyns- og Revisionsinstitut for Opmaalings- og Matrikuls-

[1]) Jfr. herom nærmere i 1ste Betænkning, afgiven 1925 af den af Landbrugsministeriet nedsatte Kommission vedrørende Matrikulens Nymaalinger m. v. Pag. 7.

væsenet i hele Omraadet. Denne Tilsynstjeneste og Lederopgave, der saaledes paalagdes Lenslantmäterikontoret, er ved senere Bestemmelser yderligere udvidet og fastslaaet, bl. a. saaledes, at Kontorets Chef, der fører Titelen Överlantmätare, kan foretage Inspektionsrejser indenfor sit Len og derved sikre en ensartet Udførelse af de forskellige Forretninger, der sorterer under Landmaalingsvæsenet.

Den anden store Reform var Landets Inddeling i Lantmäteridistrikter, saaledes at der for hvert Distrikt blev ansat een Landmaaler, Distriktslandmaaler, med Ret og Pligt til at udføre alle Landmaalingsforretninger i Distriktet. Det havde tidligere været saaledes, at Forretningerne kunde rekvireres hos den af Lenets Landmaalere, som Rekvirenten af en eller anden Aarsag foretrak, og dette havde for Standen og Faget medført visse uheldige Forhold, bl. a. saaledes: »att vissa Lantmätare hade goda inkomster, under det andra ej ens kunnat skaffa sig en torftig inkomst. Att länets lantmätare måste med varandra konkurrera om förrätningarna, verkade naturligen också nedsättande både i moraliskt och socialt hänseende og hade till stor skada för kåren framkallat det ackorderande med jordägarna angående nedprutning av arvodena, varöver så mycken klagan av lantmätarna med rätta förts«.[1]) Der oprettedes nu ialt 110 Distrikter, varierende fra 2—11 pr. Len. Til Assistance for Distriktslandmaaleren ansattes saakaldte Ekstra-Landmaalere, der fordeltes af Lantmäteristyrelsen efter Arbejdets Behov.

Endelig vedtoges som tredie Reform Indførelsen af et almindeligt Jordregister, der skulde føres paa Lantmäterikontorerne i Lenene, og som kan betragtes som den første Begyndelse til en almindelig Matrikul i Sverige.

Samtlige Landmaalere ved Lenskontoret og i Distrikterne blev Statstjenestemænd. Överlantmätaren og de yngre Landmaalere, der ansattes til hans Assistance ved Kontorerne i Lenene, blev lønnede paa samme Vis som andre Tjenestemænd. Distriktslandmaaleren og hans Assistenter, Ekstra-Landmaalerne, blev tillagt en mindre, fast Løn og fik desuden Ret til at opkræve Honorar for det udførte Arbejde efter en af Staten fastsat Takst. Man tilsigtede at regulere Forholdet saaledes, at den faste Gage blev omtrent Halvdelen af Distriktslandmaalerens Indtægt, og efter Afgang fra Tjenesten bevarede de da denne Løn som Pension. Nogle Aar senere gennemførtes en

[1]) Svenska Lantmäteriet 1628—1928 — 1. Bd. Pag. 64.

yderligere Forbedring af Landmaalernes økonomiske Stilling, idet der for Rejser og Udførelsen af Arbejde i Marken blev tillagt dem Dagpenge, der helt skulde udredes af Statskassen.

Endelig bragte Aaret 1920 atter store organisationsmæssige og lønmæssige Fremskridt. Til at overveje forskellige Forhold vedrørende Landmaalingsvæsenet blev der den 3. Juli 1917 nedsat en Lantmäterikommission. Denne arbejdede priselig hurtigt og afgav allerede Betænkning i November 1918. Efter Behandling gennem et Par Rigsdagssamlinger vedtoges da i 1920 forskellige Udvidelser vedrørende Centralstyrelsen og dels en meget væsentlig Forøgelse af Distrikternes Antal fra 110 til 200. Endvidere paatog Staten sig at udrede Landmaalernes Rejseudgifter, og der blev stillet ret betydelige Bevillinger til Raadighed til Hjælp for ubemidlede ved Udredelsen af de fastsatte forholdsvis lave Gebyrer for Opmaalingsforretninger. Saaledes kunde der anvendes 50,000 Kr. til fuldstændig Betaling af Gebyrer for Udstykning (jordavsöndringar och ägostyckningar) for mindre bemidlede, og 150,000 Kr. til Ydelsen af 50 pCt. Rabat ved Udskiftninger (skiften och hemmansklyvningar). Disse Bevillinger er stadig fortsatte gennem Aarene. Desuden ydes der betydelige Beløb til Hjælp ved Udflytning og Vejanlæg, hvilket alt henregnes under Statens Bidrag til »förrättningskostnader«, der derved kommer op over ½ Mill. Kr. aarlig. Gennem disse særlige og ret betydelige Bevillinger anerkender Staten yderligere sin Pligt til at paatage sig en væsentlig Del af Byrderne ved Matrikulsvæsenets Ordning, og ikke mindst ved det derved skabte Præcedens, har disse Bevillinger deres store Betydning. Distriktslandmaalernes Indtægt, regnet efter Prislejet i 1914, opgives 1920 til ca. 6500 Kr. og for Ekstralandmaalerne fra 3500Kr.—5000 Kr.[1]) For Landmaalerkontorerne i Lenene reguleredes Lønnen i 1926. Chefen for Kontoret i de 9 største Len henføres herefter til samme Lønklasse som Kontorchefer i Centralstyrelsen og for de øvrige 15 Lens Vedkommende til den nærmeste Klasse derunder.

Landmaalernes matrikulære Arbejde i Sverige bestaar hovedsagelig af Udskiftnings- og Udstykningsforretninger (jordavsöndringar och ägostyckningar) samt Grænsekonstateringer (rågångsförrättningar). Der findes ikke noget samlet matrikulært Kortværk over hele Landet, men gennem de forskellige

[1]) Jfr. J. Hamrin: Lantmätarnes ställning. Beretn. om 1ste nord. Landmaalermøde 1920. Pag. 39. —

Landmaalingsforretninger, der omhyggeligt er opbevaret, har man efterhaanden faaet kortlagt ca. 80 pCt. af Nyttearealet, saaledes at der paa Lenslantmäterikontorerne findes meget store og værdifulde Arkiver. I et af de største Len, Kopparbergs, hvor Lantmäterikontoret har til Huse i egen stor, smuk Bygning i Falun, fandtes saaledes ved 300 Aars Jubilæet et Arkiv, der rummede 30,300 Forretningsakter og 31,300 Kort. I alle 24 Lenskontorer fandtes paa samme Tid 710,600 Forretningsakter og 583,300 Kort. Man faar et levende Begreb om Lenskontorernes meget omfattende Arkivmateriale og tillige et imponerende og fra et dansk Synspunkt næsten ufatteligt Vidnesbyrd om den svenske Bevillingsmagts Stilling over for Landets Landmaalingsvæsen, naar man f. Eks. i Beretningerne for Aarene 1928, 1929 og 1930 læser, at der i disse 3 Aar er indkøbt, alene til Lantmäterikontorerne i Lenene, 815 Arkivskabe af Staal til et samlet Beløb af 165,048 Kr., alt under Henvisning til, at man baade af Hensyn til Plads og Brandfare har fundet det tilraadeligt snarest at gaa over til Arkivering i Staalskabe. Det er pr. Aar alene til Arkivskabe et Beløb, der svarer omtrent til en Femtedel af den danske Stats Udgift til hele sit Matrikulsvæsen nord for Kongeaaen. Af disse Skabe gaar f. Eks. alene 143 Stk. til Falun, hvilket Faktum er et tilstrækkeligt Bevis for det mægtige Arkiv, der her har til Huse. Disse Lensarkiver har saa meget større matrikulær Betydning, som man gennem Tiderne i Særdeleshed har lagt stor Vægt paa solid Afmærkning og nøje Beskrivelse af nye Grænser, hvorhos man i nyere Tid ogsaa har søgt at sikre den størst mulige Sandsynlighed for Skellenes eventuelle senere nøjagtige Genafsætning.

1926 vedtoges i Sverige en ny Lov om Deling af Jord paa Landet m. v., som medførte nye og ansvarsfulde Opgaver for Landmaalingsvæsenet. Loven indeholdt ogsaa Bestemmelser om, at den formelle Tilsynsret, som Lensstyrelsen tidligere havde haft vedrørende Landmaalingsforretninger, fremtidig bortfaldt og overgik til Överlantmätaren. Ledelsen og Tilsynet med Lantmäterivæsenet er derefter i det store og hele overgaaet til dettes egne Organer, og Matrikulskontorerne i Lenene er derved yderligere styrket i deres Stilling som det for Lenet centrale Sted vedrørende alle Spørgsmaal, der angaar Jords Deling og Registrering. Et særligt Forhold for Sverige er, at Matrikuls- og Opmaalingsvæsenet for Købstæderne ikke sorterer under Statens Lantmäterivæsen, men henhører under kommunale Institutioner. Der har været gjort adskillige Forsøg paa, som na-

turligt var, at samle alt, hvad der angik Landmaalingsvæsenet, under Statens Centralstyrelse, men det er endnu ikke lykkedes. Det var paa Dagsordenen i 1920, men denne Del af den forelagte Reform faldt i Rigsdagen.

Bortset herfra maa det siges, at Sverige har en overmaade smuk og afrundet Organisation for Landmaalings- og Matrikulsvæsenet. Har Landet end ikke noget samlet Matrikulskortværk, saa har det til Gengæld den fuldstændige Organisation og en meget stor Del af det fornødne Materiale parat til at gennemføre de matrikulære Foranstaltninger, som Forholdene til enhver Tid maatte kræve.

De enkelte Landmaalingsdistrikters Størrelse og Folketal vil fremgaa af følgende Oversigt:

	Antal Lantmäteri-distrikter 1927	Areal km²		Befolkning paa Landet i 1000'er	
		ialt	pr. Distr.	ialt	pr. Distrikt
1. Stockholms Len	9	7739	850	226	25
2. Upsala Len	3	5313	1777	104	35
3. Södermanlands-Len	5	6811	1362	133	27
4. Östergötlands-Len	6	11049	1841	202	34
5. Jönköpings Len	6	11522	1921	163	27
6. Kronobergs Len	7	9910	1416	148	21
7. Kalmar Len	7	11540	1688	187	29
8. Gotlands Len	3	3160	1053	47	16
9. Blekinge Len	3	3039	1013	105	35
10. Kristiansstads Len	6	6456	1076	220	37
11. Malmöhus-Len	6	4847	808	258	43
12. Hallands Len	4	4923	1231	114	28
13. Göteborg og Bohus Len	7	5047	721	169	24
14. Älvsborgs Len	12	12730	1060	236	19
15. Skaraborgs Len	8	8480	1060	202	25
16. Värmlands Len	13	19235	1479	227	18
17. Örebro Len	5	9223	1845	179	36
18. Vestmanlands Len	5	6756	1351	117	23
19. Kopparbergs Len	16	30015	1875	227	16
20. Gävleborgs Len	12	19728	1644	218	18
21. Västernorrlands Len	15	25532	1702	237	16
22. Jämtlands Len	15	51734	3448	122	8
23. Vesterbottens Len	13	58934	4533	182	14
24. Norrbottens Len	14	105520	7540	166	12
Hele Riget	200	439381	2197	4189	21

Distriktsinddelingen kan iøvrigt undergaa smaa Ændringer. Den offentliggøres hvert Aar i den detaillerede »Matrikel över Lantmäteristaten«, der bl. a. optrykkes som Bilag til det svenska Lantmäteritidskrift. I 1930 var Distrikternes Antal saaledes 199.

Ved 300 Aars Jubilæet fandtes der 224 selvstændig arbej-

dende Landmaalere i Sverige, og det samlede fast ansatte Personale i Lantmäteritjenesten udgjorde da:

Ämbets- och tjänestemän i Styrelsen	10
Överlantmätare	23
Distriktslantmätare	197
Assistenter på övergångsstat	6
extra lantmätare	134
Elever	47
Ialt:	417

Foruden den nævnte »Matrikul« udgives der hvert Aar gennem Sveriges officielle Statistik en særlig Beretning med Titlen »Lantmäteri«, hvori alt, hvad der vedrører Landmaalingsvæsenets hele Virksomhed udførligt behandles. Herunder naturligvis ogsaa alt, hvad der vedrører udførte Arbejder og ydede Bevillinger. Fra 1928—29 viser det svenske Landmaalingsbudget følgende Beløb:[1])

I. Lantmäteristyrelsen.

a) Ordinarie anslag	kr.	168.016:06	
b) Dyrtidstillägg	-	36.017:—	
c) Tillfällig löneförbättring	-	4.692:79	
d) Expensmedel	-	90.434:63	
e) Resor	-	3.862:45	
f) Tryckningskostnader	-	19.791:56	
g) Arkivaliers förteckning och förvaring	-	4.159:94	
			kr. 326.974:43

II. Lantmäterikontoren i länen (24 st.)

a) Ordinarie anslag	kr.	547.050:—	
b) Assistenter	-	66.900:—	
c) Dyrtidstillägg	-	114.259:—	
d) Tillfällig löneförbättring	-	7.753:20	
e) Expenser	-	89.000:—	
f) Möbler	-	50.000:—	
g) Resekostnader	-	25.000:—	
h) Värme, lyse och hyra	-	142.000:—	
i) Renovation av kartor	-	7.937:18	
k) Renovation till kont. i Vänersborg	-	9.628:25	
			- 1.059.527:63

[1]) Overslaget og forskellige andre Enkeltheder er velvilligst meddelt mig af Byråchef O. Bagger-Jörgensen, Stockholm.

kr. 1.059.527:63

III. Lantmäteridistrikten.

a) Distriktslantmätarna, löner	kr.	599.000:—
b) Dyrtidstillägg	-	179.700:—
c) Extra lantmätarna, arvoden	-	147.500:—
d) Dyrtidstillägg	-	45.405:21
e) Tillskott till dyrtidstillägg	-	330.000:—
f) Rese- och traktamentsersättning	-	784.895:—
g) Ersättning för handlingar till lantmäteristyrelsens arkiv (publik renovation)	-	35.000:—
h) Statsbidrag till förrättningskostnader	-	621.424:—
	-	2.742.924:21
Summa kronor		4.129.426:27

I det sidst anførte Beløb »Statsbidrag till förrättningskostnader« er foruden de egentlige Bidrag til Nedsættelsen af Gebyrerne includeret ca. 300,000 Kr. som Statshjælp til Udflytning og til Vejanlæg i Forbindelse med Udskiftningsforretningerne. Ligeledes er ekstraordinært for det paagældende Aar medtaget et Beløb paa ca. 150,000 Kr. til ganske særlige Foranstaltninger. Fradrages disse Beløb, der ikke i egentlig Forstand henhører under Opmaalings- og Matrikulsvæsenet, bliver den svenske Stats samlede Tilskud ca. 3,7 Mill. Kr. Samtidig er der for de i Aaret 1928 afsluttede Forretninger af Rekvirenterne indbetalt som Honorar til Landmaalerne ca. 1,5 Mill. samt som Vederlag for »gode mäns« Medhjælp ca. 250,000 Kr. og som Andel i Rejseudgifter et mindre Beløb paa ca. 60,000 Kr.[1]) Ialt er der af Rekvirenterne udredet ca. 1,8 Mill. mod et Statstilskud paa ca. 3,7 Mill. —

Finland.

Matrikulsvæsenets Organisation i Finland minder ganske naturligt i mangt og meget om Forholdene i Sverige. Administrationen er som i dette Land henlagt under en særlig Lantmäteristyrelse, der henhører under Landbrugsministeriet. Den ledes siden 1928 ogsaa her af en Generaldirektør. Organisationen i Finland er dog paa et enkelt Punkt mere moderne og rationel,

[1]) jfr. herom nærmere: Lantmäteri 1928. Sveriges officiella Statestik, Stockholm 1929.

end den svenske, idet ogsaa den topografiske Opmaaling i Landet er henlagt under Lantmäteristyrelsen saaledes, at alt, hvad der vedrører Landets Opmaaling, de rent videnskabelige Opmaalinger alene undtaget, henhører under samme Ledelse.

Lantmäteristyrelsen er derefter delt i følgende Afdelinger:

1) Udskiftningsafdelingen med 3 Kontorer,
   a. Juridisk Kontor.
   b. Administrationskontor, hvorunder det økonomiske Opmaalingsvæsen i Landet henhører.
   c. Udskiftningskontoret.
2) Den topografiske Afdeling med 3 Kontorer,
   a. Geodætisk Kontor.
   b. Kartografisk Kontor.
   c. Topografisk Kontor.

Endelig henhører ogsaa Landets Justérforvaltning som en særlig Afdeling under Lantmäteristyrelsen. Ledelsen er som i Sverige kollegial, og alle vigtige Spørgsmaal forelægges et Kollegium af samtlige Kontorchefer i Styrelsen med Generaldirektøren som Leder.

Det egentlige Opmaalings- og Matrikulsarbejde ude i Landet udføres som i Sverige fra en decentraliseret Organisation med et Opmaalingskontor i hvert af Finlands 8 Len. Lederen benævnes her Lenslandmaaler, og Kontorets Opgaver er i Hovedsagen de samme som i Sverige, nemlig dels Tilsyn og Ledelse med hele det økonomiske Opmaalingsvæsen i Lenet, og dels Føring af Matrikulsvæsenets officielle Dokumenter. Foruden Chefen findes der ansat særlige Inspektører til Inspektionstjenesten i Lenet samt yngre Landmaalere og teknisk Personale.

Under Lenskontorerne sorterer som i Sverige Distriktslandmaalere, der her benævnes Lantmäteriingeniører af 1., 2. og 3. Grad. Endvidere findes Ekstraordinære-Lantmäteriingeniører, alle kaldes de ogsaa med et fælles Navn »Förrättningsingeniörer«. Der findes ikke nogen bestemt Distriktsinddeling som i Sverige, men Arbejdet i Lenet fordeles af Lenslandmaaleren, formentlig saaledes at enhver Konkurrencemulighed er udelukket.

Samtlige Landmaalere er Statstjenestemænd, og de ved Lenskontorerne ansatte lønnes fuldstændig af Staten. Lantmäteriingeniørerne i Distrikterne lønnes, som i Sverige, dels med fast Løn, og dels med Honorarer for deres Arbejde efter den af Staten fastsatte Takst. Der er dog her en væsentlig Forskel

fra Forholdene i Sverige, idet Staten forlods udreder samtlige de Honorarer, der skal ydes af Rekvirenterne, saaledes at Tjenestemændene ikke har noget som helst direkte økonomisk Mellemværende med disse.

Der henhører under Lantmäteristyrelsen ca. 850 Tjenestemænd, saaledes at der er Tale om en meget stor Etat, herunder endda ikke medregnet den militære Sektion ved den topografiske Afdeling. Statens samtlige Udgifter til Opmaalingsvæsenet udgjorde efter Budgettet for 1926—27 ca. 15,3 Millioner Finmark, og der er i det tilsvarende Tidsrum opkrævet Salærer af Rekvirenterne for udførte Udskiftninger, Skylddelinger etc. til et Beløb af ca. 17,5 Millioner Finmark, ialt ca. 33 Millioner Finmark. Distriktslandmaalernes gennemsnitlige Indtægt var i det nævnte Aar ca. 96,000 Finmark, heri indbefattet Godtgørelse for Rejser, Kontorhold etc. Da en stor Del af Indtægten er Honorarer for udførte Arbejder, bliver Forholdene noget forskellige. Enkelte Lantmäteriingeniører havde i den nævnte Periode Indtægter paa ca. 200,000 Finmark, og for en ganske enkelt gik Beløbet endog op til 353,000 Finmark.

Arbejdet bestaar som i Sverige i Hovedsagen af Udskiftningsarbejder, Udstykninger, Opmaalinger i Anledning af Ekspropriation, Medvirkning ved Foranstaltninger for Afløsning af Lejejord, Grænsekonstateringer etc. Der indleveres til Lenslantmäterikontorerne aarligt 11—12000 Kort og ca. 300000 Sider Skrivelser og Bilag. Der udstedes fra Kontorerne Kort og Kopier for 2—3 Millioner Finmark. Ved Kontorerne findes Udskiftningskort over største Delen af Landet, og disse holdes à jour af Opmaalingsvæsenets Personale. Disse Udskiftningskort benyttes i stor Udstrækning som Grundlag for Udstedelsen af andre økonomiske Kort og tekniske Oversigtsplaner. Desuden benyttes de vistnok ogsaa i ikke ringe Omfang ved Udarbejdelsen af de topografiske Kort, hvilket vel i Finland falder meget naturligt, da begge Opmaalingsgrene henhører under samme Etat.

Preussen.

Det preussiske Matrikulsvæsen har i nyere Tid tildraget sig almindelig Anerkendelse og Respekt. Fra dansk Side har man de sidste Par Menneskealdre med største Opmærksomhed og Interesse set hen til Matrikulsforholdene i vort store Naboland, og denne Interesse er selvsagt ikke blevet mindre efter den nyeste Tids Begivenheder.

Søger man tilstrækkelig langt tilbage,[1]) viser det sig, at nogle af de første spæde Spirer til preussisk Matrikulsvæsen skyldes svensk Initiativ og Arbejde. Dog kan det neppe tilskrives dette mere tilfældige Fællesskab i Oprindelsen, naar der den Dag i Dag findes ikke ringe Lighed mellem de to Landes Matrikulsorganisationer, men dette skyldes langt snarere den store Samfundsbetydning, som vore Nabofolk i Øst og Syd begge har tillagt et stærkt og velordnet Landmaalings- og Matrikulsvæsen. Derimod skyldes det Tilfældighedernes lunefulde Spil, at man omtrent samtidig med det store Jubilæumsaar i Sverige ogsaa i Preussen kunde højtideligholde en Mærkedag[2]) indenfor Matrikulsvæsenets Omraade. Denne angik ganske vist kun et enkelt Aarhundrede, og den refererede sig alene til en enkelt Mand, men den fejredes ikke desto mindre i fuld Oprigtighed og med største Anerkendelse af alle, der i Tyskland har med Matrikulsvæsen at gøre, og den blev bemærket langt ud over Landets Grænser. Denne Mærkedag viser klart det preussiske Matrikulsvæsen som en relativ ny Institution, der i Retning af Ærværdighed og Tradition ikke kan komme op mod de svenske tre Aarhundreder, men som til Gengæld skylder sin Tilblivelse en i forholdsvis ny Tid fattet Beslutning, hvis Gennemførelse for en væsentlig Del kan føres tilbage til en enkelt Mands Fremsyn, Handlekraft og Organisationsevne. Der blev paa Mærkedagen paany naturligt erindret om det berømte, men fabelagtig korte Tidsrum fra 1861—65, da den preussiske Matrikul, dels skabtes omtrent af intet, og dels generaliseredes og indpassedes i det fælles System for det hele Land, men overalt uden Hensyn til ydre og indre Forskelle, blev indlagt under den samme sikre Ramme og den samme faste Organisation — skønt ogsaa denne for store Dele af Landets Vedkommende maatte skabes af det rene Intet. Den preussiske Matrikul maatte efter sin Tilblivelse nødvendigt lide af store indre Mangler, men det har været dens absolutte Styrke, og det er frem for alt dens Skabers Fortjeneste, at den straks fra første Færd blev lagt i Hænderne paa en fast og indtil de mindste Enkeltheder vel opbygget Organisation, der kunde føre Matrikulen videre og efter Evne yde den tilvejebragte, men svage og ufuldkomne Institution den fornødne Pleje. Det er ikke uden Grund, at man

[1]) Den første preussiske Matrikul blev oprettet 1624 i Brandenburg. 1691—1702 blev der foretaget en Opmaaling og Matrikulering i Forpommern, der da stod under svensk Overhøjhed.

[2]) 20. Juni 1929 fejredes 100 Aars Dagen for den preussiske Matrikuls Skaber, Generalinspektør F. G. Gausz' Fødsel.

i Preussen stadig fejrer den Mand, der fra første Færd saa Betydningen af en saadan Ordning, og som formaaede at føre den igennem. Han modtog i sit lange Liv[1]) mange Beviser for sit Folks Taknemmelighed, og steg til de højeste Trin paa Rangforordningens Stige, saa han kunde forlade Matrikulsvæsenet som Excellence. Han er en af de faa Landmaalere, der ved udpræget landmaaler- og matrikulsmæssigt Arbejde har skabt sig et europæisk Navn. Hans Billede hænger i Bronce i det preussiske Finansministerium og i alle Matrikulskontorerne ved de preussiske Afdelingsregeringer. Hans største Mindesmærke er dog uden Sammenligning den Organisation, der først og fremmest skylder ham sin Tilblivelse. Den tæller nu over 10,000 Personer, og Matrikulsvæsenet er i Dag, efter Justits- og Politiforvaltningen, den største Forvaltningsgren i Preussen. —

Det preussiske Matrikulsvæsen henhører i god Overensstemmelse med dets Tilblivelse under Finansministeriets Afdeling for direkte Skatter. Dets Organisation er systematisk decentraliseret. Dets Hovednerve er ca. 650[2]) lokale Matrikulskontorer, saakaldte »Katasterämter«, spredt over hele Landets Omraade og omfattende saavel Landdistrikterne som ogsaa Købstæderne. Katasterkontorerne er som Mellеminstans underlagt Afdelingsregeringerne i Preussens 35 Regeringsdistrikter, idet der som Del af disse lokale Regeringers Administration er indrettet særlige Matrikulskontorer, der fungerer som Centralstyrelse for Matrikulsvæsenet i det paagældende Regeringsdistrikt.

Det lokale Katasterkontor ledes af en Katasterdirektør, der til Assistance har Regeringsmaalere og Katasterlandmaalere samt Oversekretærer og Sekretærer; desuden teknisk og kontormæssig uddannet Hjælpepersonale. Personantallet paa et saadant lokalt Kontor er forholdsvis stort; Gennemsnittet for samtlige Kontorer er ca. 15, men Antallet kan efter Distriktets Størrelse og efter det for Haanden værende Arbejde stige til det dobbelte eller mere. Der findes paa Katasterkontorerne en fuldstændig Matrikul for Distriktet, væsentlig dog bestaaende af Genpartsdokumenter. Kun hvis Opbevaringsforholdene er

[1]) F. G. Gausz døde den 26. Juni 1915. Ved sin Afgang 1905 blev han »virkelig Geheimeraad« med Prædikatet Excellence. Han var Indehaver af en Række høje Ordener og var Æresdoktor ved Universitetet i Strassbourg.

[2]) Ifølge »Handbuch über den preuss. Staat« 1928 fandtes paa dette Tidspunkt 661 Katasterkontorer. Ved Sammenslutninger er Antallet senere reduceret lidt.

tilstrækkelig moderne og brandsikre ved Lokalkontoret, er man efter Krigen gaaet over til ogsaa her at opbevare de originale Maaledokumenter m. v. fra Matrikulens Etablering. I modsat Fald har disse Dokumenter deres Plads i Afdelingsregeringens Arkiv. Katasterkontorerne fører Matrikulen og udsender Meddelelser om Matrikulens Registreringer, indfører Forandringer etc. samt udsteder alle Genparter af Matrikulens Dokumenter, ligesom man herfra à jourfører den i Preussen meget nære Forbindelse mellem Matrikul og Tingbog. Endvidere staar Katasterkontorerne til Raadighed for Befolkningen med de Oplysninger, som Matrikulens Dokumenter kan give. Alle Vedligeholdelsesarbejder og alle Arbejder vedrørende Matrikulens à jour Føring foregaar efter meget detaillerede Forskrifter (»Anweissung«), hvis Linie kan føres tilbage til Matrikulsvæsenets Start under Gausz' Ledelse. De nyere Bestemmelser vedrørende Matrikulens Vedligeholdelse er for en stor Del anlagt paa tillige at støtte Matrikulen ved Arbejde paa langt Sigt, uden alt for udpræget og udelukkende Hensyn til den øjeblikkelige Opgave. Katasterkontorets hele Personale lønnes direkte af Staten, enten som fast ansatte Tjenestemænd eller som honorarlønnet Medhjælp. Rejseudgifter, Dagpenge, Maalemedhjælp etc. betales ligeledes af Statskassen, saaledes at der ikke er nogen Art af økonomisk Forbindelse mellem Matrikulsvæsenets Personale og Publikum. Samtlige Gebyrer, der beregnes efter en af Staten fastsat Tarif, indgaar i Statskassen.

De grundlæggende Arbejder for Matrikulens Vedligeholdelse foretages i Preussen *enten* af Katasterkontorernes Personale *eller* af privat praktiserende med Bestalling forsynede Landmaalere, men ogsaa i sidstnævnte Tilfælde altid i snævert Samarbejde med det paagældende Katasterkontor. Fra dette maa den private Landmaaler begære de fornødne Oplysninger for at kunne foretage enhver rekvireret Maaling paa Grundlag af alt til Dato foreliggende Materiale, saaledes at den nøjeste Kontinuitet i alle Tilfælde kan overholdes. Den færdige Sag indleveres af Landmaaleren til Katasterkontoret, hvor der foretages en Kontorrevision. Dokumenterne attesteres derefter af Katasterdirektøren, forinden Sagen optages i Matrikulen.

Matrikulskontoret ved Afdelingsregeringen, der ledes af en Regeringsraad, fører det fornødne Tilsyn og den fornødne Kontrol med de lokale Kontorer, der findes i et varierende Antal fra 4—45 pr. Regeringsdistrikt. Regeringskontorets Personale foretager periodiske Revisioner af Lokalkontorernes Arbejde,

saavel Kontor- som Markarbejde. Lokalkontorerne indsender derhos hvert Aar til Regeringskontoret de originale Maaleblade fra Aarets Forretninger, efter at Bladene forud er reproduceret ved Lystryk, samt ligeledes de originale Udstykningskort m. fl. Dokumenter, hvilket alt opbevares ved Regeringskontoret. Her foretages da en fornyet Gennemgang af samtlige Sager og af Kontorernes hele Forretningsførelse. Lovmæssige Udstykningsbestemmelser eller Indskrænkninger i den frie Ret til Udstykning findes ikke i Preussen. —

Udover Udførelsen af rent matrikulære Arbejder, hovedsagelig Udstykninger, Skelafsætninger, matrikulære Nymaalinger af mindre Omfang etc., er det lykkedes det preussiske Matrikulsvæsen gennem Tiderne at bevare sin oprindelige, intime Forbindelse med Skattevæsenet, endda til Trods for, at man ogsaa i Preussen for længst har forladt de oprindelige Matrikulsskatter. Naar saadant har været muligt, eller rettere ganske selvfølgeligt, skyldes dette ene og alene Matrikulsvæsenets eksisterende faste og sikre Organisation.

Den oprindelige Skat paa Jord og Bygninger efter Lovene af 1861, der alene paalignedes og fordeltes efter Matrikulens Angivelser, bortfaldt i Preussen som Statsskat fra 1. April 1895, idet disse Skattekilder fra dette Tidspunkt blev overladt Kommunerne. Dette betød for saa vidt en Svækkelse for Matrikulsvæsenet i Lighed med den, der overgik den danske Matrikul ved Skattereformen af 1903, selv om man ogsaa i Preussen, i Lighed med Forholdene herhjemme, videreførte det gamle Matrikulsskatgrundlag indtil 1923, da man ogsaa i Kommunerne gik over til andre Skattesystemer. Imidlertid blev ved Skattereformen af 1895 Matrikuls*organisationen* straks taget i Brug til Fordel for de nye Skatter, idet det blev overdraget Katasterkontorerne at udføre hele det forberedende Arbejde til Værdiansættelse af alle Grundarealer, alt til Brug for den ny indførte Formueskat (Ergänzungsteuer). Den endelige Fastsættelse af de skattepligtiges Formue foretoges af en særlig Ligningskommission med Landraaden som Formand, men alle Oplysninger vedrørende Jorders Værdi og Forslag til Jordens Vurdering blev udarbejdet og fremsendt af Matrikulsvæsenet. Denne Virksomhed medførte bl. a., at de preussiske Katasterkontorer fra 1895 optog et nyt særligt Arbejde, idet man da paabegyndte Opstilling og Videreføring af udførlige Fortegnelser vedrørende alle Salgspriser og Forpagtningspriser paa Jord. Denne Virksomhed har man stadig fortsat og senere udvidet

til ogsaa at omfatte Huslejeangivelser. Derved har man efterhaanden indsamlet et mægtigt Materiale, der ved alle skattemæssige Forhold selvsagt er af den største Interesse og Betydning.

Efter Krigen, da Staternes Skattebehov steg kolossalt, og det derfor blev af endnu større Vigtighed end hidtil, at alle Hjælpemidler blev taget i Brug til Skatternes rationelle og ligelige Paaligning, kunde man i Preussen undgaa Oprettelsen af nye særlige Skatteorganisationer til Paaligning og Administration af de nye Grundskatter. Man kunde uden videre henlægge de i den Anledning fornødne Arbejder til den bestaaende Matrikulsorganisation, der var i Besiddelse af det bedste og mest nøjagtige Materiale til Brug ved Vurdering af Grundejendomme. 1923 indførtes saaledes en ny Grundskat til Staten (Grundvermögensteuer), og dennes Paaligning skete ved en særlig Kommission paa 6—8 Medlemmer med Distriktets Katasterdirektør som lovbestemt Formand. Den nye foreløbige Skat paa Bygninger eller paa disses Lejeværdi (1921 Wohnungsbauabgabe, 1924 Hauszinssteuer) beregnedes og fastsattes alene af Katasterdirektøren. Samtlige tekniske og beregningsmæssige Arbejder vedrørende disse Skatters Paaligning og senere Fordeling udføres af Katasterkontorets Personale. Endelig er der i 1925 af Rigsfinansforvaltningen overdraget Katasterkontorerne en ny stor skatte- eller vurderingsmæssig Opgave, idet Matrikulsorganisationen siden dette Tidspunkt udfører hele det forberedende Arbejde til Brug ved Ansættelsen af de Enhedsværdier (Einheitswerte), der som Følge af den Erzberger'ske Finansreform fra 1919 skal fastsættes for alle faste Ejendomme over hele det tyske Rige. Denne Vurdering skal da — naar Reformen engang træder i Kraft — tjene som det fælles Skattegrundlag for alle Skatter af fast Ejendom, til Riget, Landene og Kommunerne. Oprindelig — fra 1919-1924 — søgte Finansforvaltningen selv at udføre dette mægtige Vurderingsarbejde, men kom dog snart til det Resultat, at det vilde være uforsvarligt ikke at benytte Matrikulsvæsenets rige Materiale vedrørende faste Ejendomme, saasom nøjagtig Ejendomsbetegnelse, rigtige Arealer, Kort, Bygningsmaalinger, Omsætningspriser m. m.

Den preussiske Matrikulsorganisation udfører saaledes et meget væsentligt Medarbejde med Hensyn til Administrationen af store og vigtige Statsskatter. For 1929 indbragte disse saaledes et Beløb af ca. 1300 Millioner RM., hvortil kommer ca. ½ Mil-

liard i Kommuneskatter, der hviler paa de samme Grundværdier. Sammenlignet hermed er den oprindelige Grundskat, for hvis Skyld Matrikulen og Matrikulsorganisationen i sin Tid blev etableret, og som udgjorde ialt ca. 144 Millioner RM., kun en Draabe i Havet. Det ligger i Sagens Natur, at en Institution, hvortil der knytter sig saa store fiskale Interesser, i nogen Grad bliver Ganstand for Statsmyndighedernes Omsorg og Bevaagenhed. —

Det preussiske Matrikulsvæsen har ikke alene gennemført en systematisk Decentralisation i stedlig Henseende, men man har ogsaa her foretaget en vis Arbejdsdeling indenfor den matrikulære Ressort og henlagt visse specielle Arbejder til særlige Organer. Navnlig har man udsondret alt vedrørende Udskiftning, og herunder da navnlig Nyudskiftning med forudgaaende Sammenlægning. Denne særlige Opgave, der i adskillige tyske Lande foreligger i en ikke ringe Udstrækning, blev tidligere varetaget af de saakaldte Generalkommissioner og Specialkommissioner, hvoraf den første var overordnet Instans og nærmest maatte betragtes som en Art Kommissionsdomstol vedrørende visse specielle Landboforhold. Efter Krigen blev ved Lov af 3. Juli 1919 disse Kommissioner opløst og erstattet af en ny mere administrativ Organisation, hvorunder man foruden Udskiftningsforhold bl. a. ogsaa henlagde alt, hvad der vedrører Storudstykning og Oprettelse af nye Brug med offentlig Støtte, det saakaldte »Siedlungsvæsen«, der i Aarene siden Krigen har spillet en ikke ringe Rolle i Preussen. Den nuværende overordnede Institution, der benævnes »Landeskulturamt«, ledes af en Præsident, der almindeligvis er Jurist. Det udførende Organ, der benævnes »Kulturamt«, ledes som Regel af en Jurist eller en Landmand. Men indenfor begge Institutioner findes særlige Afdelinger for Opmaalingsvæsenet med et stort Antal fast ansatte Landmaalere. Disse udfører da ikke alene alle forberedende tekniske Maalinger, men ogsaa de egentlige Matrikulsmaalinger og indsender senere Sagen til det vedkommende Katasterkontor til Optagelse i Matrikulen. Der findes i Preussen 9 Landeskulturamter og 114 Kulturamter. Organisationen sorterer under Landbrugsministeriet. Endvidere har Rigsbanerne og Vandbygningsvæsenet deres egen Landmaaleretat, bl. a. ogsaa til Udførelsen af de matrikulære Maalinger, der forekommer indenfor disse Institutioners Virkekreds.

Endelig maa det for Fuldstændighedens Skyld nævnes, at der

i Preussen findes et meget vel udviklet kommunalt Opmaalingsvæsen, skønt dette kun som en Art negativ Bestemmelse vedrører Matrikulsvæsenet. Næsten alle større Byer i Preussen samt nogle Kredse (Amter) og enkelte Provinser har et særligt kommunalt Opmaalingskontor. Dette foretager da alle de tekniske Maalinger og à jourfører alle de Kort og Planer, der har Interesse for de vedkommende kommunale Forvaltninger. Som Regel foretager de tillige de matrikulsmæssige Maalinger vedrørende Kommunernes egne Grundarealer. Enkelte udfører yderligere tekniske Maalinger saasom Udstykningsplaner, Nivellementer etc. for private og da mod Betaling. Navnlig indenfor de store Byer kan et saadant kommunalt Opmaalingskontor, der ledes af en Opmaalingsdirektør, blive af meget betydeligt Omfang. Det paatager sig da almindeligvis alle de maaletekniske Opgaver, der ellers vilde tilfalde Katastervæsenets Organisation ved Siden af dennes egentlige og centrale Arbejde.

De preussiske Landmaalere har saaledes adskillige Strenge paa deres Bue. Deres Arbejdsfelt strækker sig ind under 4 Ministeriers Omraade, og de kan søge Ansættelse under den preussiske Stat, under Provinsforvaltningen, under Kredses og Byers Kommunalforvaltning, endelig kan[1]) de nedsætte sig som privat praktiserende Landmaalere og udføre saavel Matrikulsmaalinger som alle forekommende tekniske Maalinger. Der fandtes 1929 ialt 664 selvstændig praktiserende Landmaalere i Preussen, fordelt i 285 Byer. Desuden var der ansat godt 100 i forskellige Erhverv, navnlig under store industrielle Selskaber eller ved private Udstykningsvirksomheder.

En Oversigt over de preussiske Landmaaleres Fordeling vil for 1930 se omtrent saaledes ud:

Matrikulsvæsenet:	1023
Landeskulturforvaltningen:	680
Vandbygningsvæsenet:	73
Jernbanevæsenet:	ca. 200
Kommunalforvaltningen:	423
Privat Virksomhed:	833
Ialt:	ca. 3232

[1]) Adgang til Bestalling som privat prakt. Landm. med Ret til at foretage Ejendomsmaalinger er dog for Tiden spærret i Preussen, i Henhold til Finansminist. Skrv. af 15. Dec. 1928.

Det ved Matrikulsvæsenet beskæftigede samlede Personale udgør ifølge Budgettet for 1932 ialt 10107 Personer, hvoraf dog langt de fleste er honorarlønnede. Katastervæsenets samlede Udgifter er paa Budgettet opført med godt 39 Mill. RM. og Indtægterne med ca. 7 Mill. RM.; i 1931 var Tilskuddet ca. 33 Mill. RM. Lønningsbudgettet er paa ca. 15,3 Mill. RM., hvilket Beløb dog for Tiden skal reduceres til ca. 13,7 Mill. RM. Til det honorarlønnede Personale opføres et Beløb paa ca. 19 Mill. RM.

Til Illustration af Personalets Lønningsniveau kan anføres, at Slutgrundlønnen er:

for en	Overregeringsraad:	8400	RM
» »	Regeringsraad:	7400	»
» »	Katasterdirektør:	7200	»
» »	Regeringslandmaaler:	5000	»
» »	Oversekretær:	4200	»

Hessen.

Blandt de tyske Stater hører den relativt lille Republik *Hessen,* der udgør 7688 km² med ca. 1,4 Mill. Indb., til de Lande, der allerede tidligt lagde Vægt paa en teknisk vel udrustet Matrikul, bl. andet gennem Udførelsen af en omhyggelig Triangulation, hvortil Matrikulsmaalingerne blev knyttet, samt ved Opbevaring af et righoldigt og nøjagtigt Talmateriale. Matrikulens høje tekniske Standard har Landet stadig søgt at bevare og videreføre i Forhold til Tidernes forøgede Krav. I 1926 har man saaledes vedtaget en moderne Afmærkningslov, der indfører Afmærkningstvang og foreskriver Eftersyn af alle Skelmærker hvert femtende Aar — et Princip, hvis Gennemførelse dog sikkert vil støde paa overmaade store og mulig overvældende Vanskeligheder. Matrikulen holdes à jour ikke alene med Hensyn til Ejendomsgrænser og Ejerforhold, men ogsaa Forandringer i Bebyggelsen og blivende Ændringer af Kulturarter giver Anledning til Vedligeholdelsesmaalinger. Disse skal udføres med størst mulig Nøjagtighed og Omhu, saaledes at de kan være til absolut Sikkerhed med Hensyn til Ejendomsretten. Man er iøvrigt saa moderne, at Bosshardt-Zeiss Distancemaaler »mit Erfolg« er taget i Brug ved matrikulære Maalinger, ligesom man er paa Højden med Hensyn til al Reproduktion og Mangfoldiggørelse og lader de udmærkede Matrikulskort

danne Grundlaget for Udarbejdelsen af Landets topografiske Kortmateriel.

Ogsaa med Hensyn til Matrikulsvæsenets Organisation frembyder Forholdene i Hessen betydelig Interesse gennem den Udvikling, man her har gennemgaaet fra Vedligeholdelse ved privat Praksis til den omtrent gennemførte Statsdrift, en Udvikling, der navnlig har taget Fart i de sidste 10—20 Aar.[1]) For omtrent en Menneskealder siden foretoges alle Matrikulsmaalinger i Hessen af privat praktiserende Landmaalere, hvis Bestalling dog kun refererede sig til et bestemt Omraade, men hvis Virksomhed iøvrigt maatte betragtes som frit Erhverv. Selve Matrikulen førtes af Skattevæsenets Administration med Statens Matrikulskontor som Centralinstans. Systemet fungerede imidlertid ikke tilfredsstillende, og efterhaanden saa de fleste Købstæder og adskillige Landkommuner, saavel som ogsaa Jernbanerne og Vandbygningsvæsenet, sig nødsaget til at gaa over til Ansættelsen af egne Landmaalere. I 1902 søgte Staten da at løse Spørgsmaalet ved Oprettelsen af ca. 30 Amtsmatrikulskontorer, der skulde føre Matrikulen samt udføre Opmaalingsarbejderne for alle offentlige Myndigheder. Senere fik de ogsaa Bemyndigelse til at udføre disse Arbejder for private. Organisationen, der var knyttet sammen med Kredsenes (Amternes) Administration, var langt fra fuldkommen, men den medførte selvsagt en meget betydelig Svækkelse af de praktiserende Landmaaleres erhvervsmæssige Stilling, alene derved at alle offentlige Forretninger fuldstændig blev unddraget det private Erhverv. Ordningen betød derfor det første vanskelige Skridt henimod Statens Overtagelse af Matrikulsvæsenet. Efter Krigen, da Interessen for Matrikulsvæsenet paany blev levende, takket være de forøgede Skattepaalæg, naaede man 1921 frem til en langt bedre og mere gennemført Ordning. Der er herefter 27 Opmaalingskontorer passende fordelte over hele Landet og underlagt en Centralinstitution, Landsopmaalingskontoret, der sorterer under Finansministeriet, og hvortil det tidligere Matrikulskontor er overgaaet. Der udstedes ikke Bestalling til flere private Landmaalere. En Del af de tidligere praktiserende fulgte ved Overgangen med over i Statstjenesten, og selv om der endnu findes et forholdsvis betydeligt Antal private Landmaalere i Hessen, er deres matrikulære Virksomhed kun ringe. Allerede 1925 regnede man med, at ca. 95 pCt. af Ejendoms-

[1]) Jfr. herom nærmere Lindenstruth: Das Vermessungswesen im Volkstaat Hessen. Z. f. V. 1929 Pag. 371 og 1931 Pag 401.

maalingerne udførtes af de offentlige Vermessungsämter, og Matrikulsvæsenets Overgang til Staten kan dermed i Hovedsagen betragtes som gennemført.

Centralstyrelsen, Landsopmaalingskontoret, er tillige tilsynsførende og ledende Organ for topografiske Maalinger, saa man træffer her den moderne Forening af de to Opmaalingsarter under samme Ledelse. Endvidere har Centralstyrelsen eget Trykkeri og Reproduktionsanstalt. Direktøren for Landskontoret er Referent i Finansministeriet for alle Opmaalings- og Matrikulsspørgsmaal.

De 27 lokale Opmaalingskontorer fører Matrikulen, udsteder alle Genparter af dennes Dokumenter og overvaager Forbindelsen med Grundbøgerne. Endvidere fører de Tilsyn med Afmærkningen. De udfører som nævnt langt den største Part af alle Udstykningsmaalinger, Grænseafsætninger etc., og reviderer de faa Ejendomsmaalinger, der endnu udføres af private Landmaalere. Endelig har man som i Preussen bibeholdt en direkte Forbindelse med Skattevæsenet, saa Kontorerne er ledende ved den skattemæssige Vurdering af faste Ejendomme.

De fire største Byer i Hessen, *Darmstadt, Mainz, Offenbach* og *Giesen,* ønskede at beholde deres kommunale Opmaalingsvæsen, og disse Institutioner har da tillige faaet de vedkommende Byers Matrikulsvæsen overdraget, men ganske vist saaledes, at de med Hensyn til denne Side af deres Virksomhed fuldstændig er underlagt Statens Matrikulsstyrelse. Opmaalingskontorerne ledes af en »Vermessungsrat«, hvorhos der er ansat Landmaalere, Inspektører, Sekretærer og andre Tjenestemænd. Distrikterne er i Hessen forholdsvis smaa; den gennemsnitlige Størrelse bliver ca. 285 km², hvilket dog maa ses paa Grundlag af den stærke Loddeling, der findes i Hessen. Iøvrigt har man under Overvejelse at søge Kontorernes Antal nedsat til 20 eller 21.

En særlig Organisation har man i Hessen hidtil haft og har til Dels endnu for hele Udskiftnings-, eller Omlægningsvæsenet, der her som i andre sydtyske Stater har et betydeligt Virkefelt (»Flurbereinigung« eller »Feldbereinigung«). Der findes 8 Udskiftningskontorer (Feldbereinigungsämter) med tilsammen ca. 140 Tjenestemænd og med et Statstilskud paa ca. 200,000 RM. Da disse Nyudskiftninger medfører en gennemgribende Forandring af Matrikulen og ofte betyder en fuldstændig Fornyelse af dens tekniske Grundlag, og da i det hele langt det største Arbejde ved en saadan Forretning er udpræget matri-

kulært og opmaalingsteknisk, har man i Hessen længe arbejdet hen imod en Indlægning af Udskiftningsvæsenet under Matrikulsvæsenet. Dette har været forbundet med forskellige Vanskeligheder, da Udskiftningsvæsenet henhører under et andet Ministerium, og da der er et juridisk Moment i Ledelsen af Udskiftningsforretningerne. Man er dog kommet saa vidt, at det ved Lov af 2. Marts 1931 er bestemt, at de 2 Organisationer forsøgsvis skal samles i den største af Landets Provinser, *Øvre-hessen*. Af dette nærliggende og rimelige Samarbejde venter man sig i Hessen betydelige Resultater.

Efter Normeringsplanen 1928 fandtes der ved Matrikulsvæsenet godt 150 faste Stillinger, hvortil kommer ca. 100 honorarlønnede. Direktøren for Landskontoret lønnes med en Slutgrundløn paa 9700 RM. Lederen af de provinsielle Distriktskontorer har Lønninger fra 7400 til 8400 RM. Samtlige ved Opmaalingsvæsenet beskæftigede Tjenestemænd lønnes af Staten, og Gebyrerne for de udførte Arbejder indgaar i Statskassen. Man tilstræber i Hessen at tilpasse Gebyrerne saaledes, at de indkomne Beløb nogenlunde dækker de direkte Udlæg til Kontorernes Lønninger m. m. Statens Tilskud skulde herefter kunne indskrænkes til Centralledelsen og mere indirekte Udgifter i Forbindelse med Distriktskontorerne. Det antages ikke at overstige 10—15 pCt. af samtlige Omkostninger ved Vedligeholdelsen. Gebyrsatserne maa derfor være ret høje, dog hævder man i Hessen, at de paa ingen Maade er højere end i Lande, hvor Arbejderne udføres af privat praktiserende Landmaalere.

Baden.

Som i Hessen kan ogsaa Matrikulsvæsenet i Baden glæde sig ved et i teknisk Henseende særlig udmærket og ensartet Grundlag. Matrikulsmaalingen er af forholdsvis ny Dato, idet den paabegyndtes i 1852 i Henhold til Matrikulsloven af 26. Marts s. A., og den er fortsat lige til 1930, dog saaledes at man i Jubilæumsaaret 1902 havde afsluttet over to Tusinde af Landets 2117 Ejerlav.[1]) Det er herefter kun ca. 100 Ejerlav — i hvilke der først skulde udføres større Nyudskiftninger — der kan henregne deres Matrikulsmaaling til det tyvende Aarhundredes Værk. Omtrent samtidig med Matrikulsloven vedtoges — den 20. April 1854 — en Afmærkningslov, der vist nok er den før-

[1]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Baden er velvilligst meddelte mig af Regierungslandmesser A. Panther, Offenburg.

ste af sin Slags i den moderne Tid. Følgen af denne forudseende Foranstaltning er bl. a., at der den Dag i Dag ikke findes nogen uafmærket Grænse eller Ejendomsskel i Baden, hvilket atter giver en Sikkerhed og en Nøjagtighed i Jordejendomsforholdene, som de fleste andre Stater har Anledning til at misunde Landet. Denne Sikkerhed er iøvrigt ogsaa i særlig Grad paakrævet i et Land som Baden, der i høj Grad er de smaa Brugs Land, og hvis Jorder opviser en meget stærk Parcelldeling. Der findes ialt ca. 255,000 Brug i Landet, og heraf er ikke mindre end 215,000, eller over 84 pCt. under 5 ha, ca. 35000 eller ca. 14 pCt. har en Størrelse fra 5—20 ha, og kun 5000 Brug eller ca. 2 pCt. har et Tilliggende af over 20 ha.

Matrikulsvæsenets Centralledelse danner i Forening med Topografien en særlig Afdeling for Landets hele Opmaalingsvæsen. Denne Landsopmaalingsafdeling er fra gammel Tid i administrativ Henseende forenet med Overdirektionen for Vej- og Vandbygningsvæsenet og har med den Residens i Karlsruhe. De to Opmaalingsgrene er saaledes ogsaa her paa moderne Vis samlet under fælles Ledelse. Matrikulen føres paa 27 lokale Matrikulskontorer (Vermessungsämter), der findes spredte over hele Landet. Da Baden har et Areal paa 15071 km² med ca. 2,3 Mill. Indb., giver det et Gennemsnit pr. Kontor af ca. 559 km² med ca. 85,000 Indbyggere. Paa Kontorerne er efter Størrelse ansat 2—4 Tjenestemænd med kvalificeret Uddannelse og 3—6 tekniske Medhjælpere. Oprindelig udførtes de forberedende Vedligeholdelsesarbejder af praktiserende Landmaalere, men da en saa moderne Matrikul er meget ømfindtlig og kræver den nøjeste Kontinuitet i al Vedligeholdelse, virkede Systemet heller ikke her tilfredsstillende. Man tilstræbte derfor at naa til en Ordning, hvorefter alle Vedligeholdelsesarbejder blev foretaget af de offentlige Kontorer, og det lykkedes i Løbet af Krigsaarene at naa saa vidt, at samtlige private Landmaalere kunde overgaa til Statstjeneste, hvorved Statsdriften faktisk var indført. Desværre lykkedes det ikke at opretholde dette System — til trods for de gode Erfaringer, det havde medført — gennem de vanskelige Efterkrigsaar, og i 1923, da Kravet om Reduktion af Statstjenestemændenes Antal lød særlig højt, maatte ogsaa en Del Landmaalere udtræde af Statstjenesten. De fik da Ret til at praktisere, ogsaa indenfor Matrikulsvæsenets Omraade. Der findes nu i Baden ca. 20 praktiserende Landmaalere, men Landmaalernes Organisation tilstræber nu som før, med alle Midler og med al Energi, igen

at naa til en Ordning med fuldstændig Statsdrift for Matrikulsvæsenet.

Matrikulsvæsenet i Baden beskæftiger sig kun med rent matrikulære Opgaver og har f. Eks. intet med Skatteadministrationen at gøre. Til Gengæld er der en tiltalende Centralisation indenfor det matrikulære Arbejdes Omraade; de lokale Matrikulskontorer udfører saaledes her ogsaa de tekniske Arbejder vedrørende de ogsaa i Baden forekommende Nyudskiftninger, og beskæftiger sig ligeledes med Bebyggelsesplaner, Byplanlægning, Byggelinier etc. Kontorets Leder er Vermessungsrat og har en Slutgrundløn paa 8400 RM. og er dermed i samme Lønningsklasse som Amtsdommere, Regierungsräte etc. Matrikulsvæsenets Udgifter lader sig vanskeligt beregne, da f. Eks. Tjenestemændenes Lønninger ikke opføres særskilt, men sammen med alle øvrige Tjenestemænd under Finansministeriet, ligesom Kontorudgifter etc. heller ikke specificeres, men er opført samlet for den hele Forvaltningsgren. Den samlede Udgift er for 1928 anslaaet til ca. 1,1 Mill. RM.[1])

Bayern.

Det bayerske Matrikulsværk blev paabegyndt 1808 og afsluttedes 1842. Det skriver sig saaledes fra samme bevægede Tidsperiode som f. Eks. den danske og adskillige andre Landes Matrikuler. Kortene blev normalt optaget med Maalebord og udfærdiget i Maalestoksforholdet 1 : 5000. Kun gjorde man — hvad der har særlig Interesse for danske — ved den ene af de to Prøvemaalinger et Forsøg med den herfra Landet kendte af *Thomas Bugge* ved Videnskabernes Selskabs Opmaaling anvendte Methode med parallele Linier. De mange praktiske Vanskeligheder ved dette System medførte dog, at Maalebordsmethoden blev foretrukken, selv om man derved maatte give Afkald paa alle Tal. Det store ved den bayerske Matrikulsmaaling, og det, der har gjort den berømt viden om, er den moderne Indstilling, man her var naaet til allerede i 1808, idet man straks fra første Færd knyttede en lithografisk Afdeling til Matrikulsmaalingerne, saaledes at man straks kunde mangfoldiggøre Kortene ved overmaade smukke Stentryk, efter den da netop fremkomne *Senefelder'ske* Methode. Allerede i 1809 kunde man udsende de første Tryk. Efterhaanden som Maalingerne skred frem, dannedes den bayerske Matrikuls smukke og sikkert ganske enestaaende »Stenarkiv«, bestaaende af ca.

[1]) Z. f. V. 1931. Pag 307.

22,000 Stenplader. Den bayerske Stolthed over dette lykkelige Greb er fuldt forstaaelig, og selv i Lande, hvor man den Dag i Dag, trods de svundne mere end Hundrede Aar, maa arbejde med møjsommeligt haandtegnede Kort, vil man uden Vanskelighed kunne forstaa, hvilken Betydning det har haft for den almene Forstaaelse af Matrikulskortenes Værdi og Brugbarhed, saavel som for hele Matrikulsvæsenets Position, at man i flere Menneskealdre har haft en saa fabelagtig let Adgang til Matrikulens hele Kortmateriale. Tillige har denne Reproduktion selvsagt betydet særdeles meget for Matrikulens Vedligeholdelse, og tidligt ført denne ind i et rationelt Spor.

Matrikulen tilvejebragtes her som andre Steder udelukkende som Skattematrikul, og den sorterer fremdeles under Finansernes Ministerium. Organisationen til dens Vedligeholdelse har stedse været nær forbunden med Landets Finans- og Skattevæsen, men den har iøvrigt gennemgaaet alle Grader fra den første primitive Udførelse ved private Landmaalere uden nogen kontrolleret Uddannelse eller Bestalling, gennem udnævnte Landsgeometere og Distriktsgeometere, men med fri privat Virksomhed og videre gennem Tjenestemænd med delvis Løning i de opkrævede Honorarer, indtil den nugældende Organisationsform med fuldkommen ren og systematisk Statsdrift. Denne Ordning lykkedes det at faa gennemført i 1908, ved Hundredeaarsjubilæet for Matrikulens Start, og Bayern nævnes herefter — med Rette — som et af de Lande, der har den længste Erfaring med Hensyn til Fordele og Ulemper ved de forskellige matrikulære Organisationsformer, ikke mindst for saa vidt angaar Statsdriften. Den eneste Undtagelse fra denne danner Forholdene i Hovedstaden, idet Münchens kommunale Opmaalingsvæsen har en særlig Bemyndigelse til at udføre de matrikulære Arbejder vedrørende de Byen tilhørende Arealer, indenfor dens eget Omraade. De kommunale Tjenestemænd staar dog i Henseende til disse ret begrænsede Arbejder under Tilsyn af Statens Matrikulsmyndigheder. Private Landmaalere findes ikke i Bayern.

Matrikulsvæsenets Centralledelse beror hos Landsopmaalingsafdelingen i München, der er direkte underlagt Finansministeriet. Her opbevares Matrikulens Stenarkiv, der stadig holdes à jour, og hertil er der knyttet en særlig Reproduktionsanstalt. Matrikulens Protokoller og trykte Kort er fordelte mellem Landets »Finansamter«, og den egentlige Føring af Matrikulen finder Sted paa disse Institutioners Matrikulsafde-

linger, der da tillige er tilsynsførende og ledende Myndighed for hele Matrikulsvæsenet i Distriktet.[1]) De forberedende Arbejder for Vedligeholdelsen, Opmaaling etc. finder derimod Sted fra særlige Statskontorer, de saakaldte »Messungsämter«, der findes i et Antal af ca. 110.[2]) Da Bayern udgør ca. 76,000 km² med ca. 7,4 Mill. Indbyggere, vil det give en gennemsnitlig Størrelse pr. Distrikt af ca. 700 km² med ca. 67,000 Indb.

Den fra Preussen og Hessen kendte Arbejdsdeling inden for det matrikulære Felt findes ogsaa i Bayern, idet man ogsaa her har en særlig Organisation til Udførelsen af de ogsaa i dette Land stærkt paakrævede Nyudskiftninger. Man regner med, at ca. Halvdelen af Landets dyrkede Areal, der anslaas til ca. 4,6 Mill. ha, trænger til Nyudskiftning, og da man, trods store Ofre, kun kan ekspedere ca. 12000 ha pr. Aar, og i det hele hidindtil kun har gennemført Udskiftning for ca. 200,000 ha, har dette Arbejde lange Udsigter. Man har stadig liggende Rekvisitioner for ca. 400,000 ha, og de Sager, der paabegyndes, har som Regel været »beantragt« i en meget lang Aarrække. Der findes ialt 5 Udskiftningskontorer (Flurbereinigungsämter) i Byerne *München, Würzburg, Ansbach, Bamberg* og *Neustadt a. d. Hardt.* De er alle ret store med Personaler fra 50 til 150 Personer. De fleste ledende Embedsmænd inden for Udskiftningsvæsenet er Landmaalere, men der findes ikke nogen direkte Forbindelse med Matrikulsvæsenet, ligesom Udskiftningsorganisationen sorterer under et andet Ministerium, Landbrugsministeriet. Selve Udskiftningsforretningen ledes af en Kommission med den ledende Tjenestemand som Formand og 5—11 Lodsejere fra det interesserede Omraade. Lodsejerne betaler et vist Beløb pr. udskiftet ha og afholder desuden alle Udgifter til Medhjælp, Afmærkning, Kørsel etc., men selve Organisationen betales af Staten.

Lederen af de lokale Matrikulskontorer er »Oberregierungsrat« og har en Grundløn paa 9000 RM. Lederen af Opmaalingskontorerne er »Regierungsvermessungsrat« eller »Messungsamtsdirektor« med en Grundløn paa 7200 RM. Der findes under Matrikulsvæsenet ansat ca. 1100 Tjenestemænd, hvoraf ca. 365 er Embedsmænd af højere Klasse med kvalifi-

[1]) Der har hidtil været opretholdt et saadant centralt Matrikulskontor for hvert af Landets 8 Regeringsdistrikter. For Tiden er et Kontor nedlagt, og man søger yderligere at nedbringe det samlede Antal til 6.

[2]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Bayern er velvilligst meddelte mig af Regierungsvermessungrat Dr. Alb. Rösch, München.

ceret Uddannelse. Landets samlede Udgifter til Matrikulsvæsenet er f. T. ca. 3,1 Mill. RM. Hertil kommer Udskiftningsvæsenet, der 1927 havde et samlet Personale paa ca. 350 Personer og et Budget paa ca. 2 Mill. RM. Dette Beløb er dog nu nedbragt til ca. 1,6 Mill.

Württemberg.

Matrikulen i *Württemberg* er tilvejebragt i Perioden 1818—48 med det Formaal derved at fremskaffe et Middel til Jordskatternes rimelige Fordeling. Den hviler i sit tekniske Grundlag paa den første fuldstændige Opmaaling af Landet, der blev knyttet til en gennemført Triangulation med ca. 30,000 Punkter. Hertil slutter sig en Polygonmaaling, udført med Maalebord, samt en Detailmaaling med opbevaret Talmateriale — dog at det originale Liniesystem ikke er afmærket. Kortbladene, der foreligger i et Antal af ca. 15000, er i Maalestoksforholdet 1 : 2500, de er kvadratiske med en Sidelængde paa ca. 45 cm og er mangfoldiggjorte ved Lithografi. Originaldokumenterne opbevares ved Hovedcentralen i Stuttgart, medens Aftryk af Kortene og Afskrifter af Matrikulen i sin Tid er tilstillet Kommunerne og saaledes spredte ud over Landet.

Matrikulens Vedligeholdelse er i Württemberg gennem Tiderne foregaaet ad ganske specielle, men ingenlunde uinteressante Veje, og den Organisation, man har den Dag i Dag, og som ogsaa er ehestaaende i sin Struktur, skyldes en organisk og gradvis Udvikling gennem et Par Menneskealdre eller mere. Til at begynde med udgjorde det rent private Landmaalererhverv Hovedparten af Vedligeholdelsesorganisationen, og den württembergske Stat synes den Dag i Dag at være meget betænkelig ved at give sig mere af med Matrikulsvæsenet end højst nødvendigt. Oprindelig overdrog man Matrikulens Føring til 64 »Overamtsgeometre«, der herfor modtog et bestemt Honorar af Staten, men iøvrigt ikke var Tjenestemænd og praktiserede som private Landmaalere. De blev efter deres Stilling ganske naturligt meget skarpe Konkurrenter for de øvrige private Landmaalere, der tidligere skal have eksisteret i et Antal af ca. 400,[1]) hvilket atter medførte, at nogle af disse tilbød deres Arbejde under de fastsatte Takster, da der ogsaa saa langt mod Syd hersker de anden Steds fra ikke ukendte

[1]) Jfr. Jordan und Steppes: Deutsches Vermessungswesen II. Pag. 331.

besynderlige Tilstande, hvor det desværre maa siges, at »namentlich auf dem Lande ist ja bekanntlich Billigkeit« under alle Forhold »die erste und beste Empfehlung«, selv naar det gaar stærkt ud over Arbejdets Kvalitet[1]). De uheldige Sider ved dette System blev dog efterhaanden for aabenbare, og henimod Slutningen af forrige Aarhundrede naaede man over til det Hovedprincip, som man senere i Hovedsagen har overholdt, nemlig *een Landmaaler og kun een Landmaaler for hvert Distrikt.* Staten tog sig dog ikke direkte af Sagen, og Forholdene i Württemberg bliver derved et Eksempel paa, hvorledes Befolkningen dog tilsidst forstaar at hjælpe sig selv, ogsaa indenfor Matrikulsvæsenets Omraade, naar Forholdene absolut kræver det. De fornødne Distrikter dannede man ved Sammenslutning af et passende Antal Kommuner f. Eks. 10, der traf Aftale med en bestemt Landmaaler om Udførelsen af alle matrikulære Forretninger i Distriktet. Han oppebar et vist mindre Honorar (»Wartegeld«), men blev i øvrigt betalt af Rekvirenterne efter den fastsatte Takst, dog at han ogsaa kunde træffe privat Overenskomst med Lodsejerne, naar særlige Forhold var til Stede. Efter Krigen har man udviklet dette ejendommelige System videre, saaledes at Kommunesammenslutningerne i de fleste Tilfælde ansætter Landmaaleren med en bestemt Gage og Pension, og overtager derefter selv den økonomiske Risiko ved Gebyropkrævningen.

Siden 1921 fungerer da Organisationen[2]) med en central Styrelse i Stuttgart, der udgør en Afdeling under »Landesfinansamt«, og dernæst 33 lokale Matrikulskontorer, saakaldte »Bezirksgeometerstellen«, med statsansat Personale. Disse Kontorer fører Matrikulen og er den officielle Tilsynsmyndighed inden for Distriktet. Disses gennemsnitlige Størrelse bliver ca. 600 km^2. Selve de grundlæggende Arbejder til Matrikulens Vedligeholdelse udføres ikke af Matrikulskontorerne, men derimod af:

a) ca. 100 Distriktskontorer, »Körperschaftliche Messungsämter«.
b) 35 kommunale Opmaalingskontorer i Købstæderne og de større Landkommuner.
c) 47 praktiserende Katasterlandmaalere.

[1]) ovenciterede Værk. Pag. 331.

[2]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Württemberg er velvilligst meddelt mig af Vermessungsdirektor Schmelz, Stuttgart.

Grundlaget for de matrikulære Maalinger udleveres fra de officielle Matrikulskontorer, hvortil Sagerne atter indleveres og revideres forinden Optagelsen i Matrikulen. Revision af Markarbejdet finder almindeligvis ikke Sted. De fleste af de kommunale Opmaalingskontorer udfører alle i Kommunen forekommende Udstykninger etc., kun i fem Købstæder indskrænker Kontoret sig til Arbejder vedrørende Kommunens egne Jorder. Desuden har Rigsbanerne, Forst-Domænevæsenet, Vandbygningsvæsenet m. fl. deres egen Landmaaleretat.

Ogsaa Udskiftningsvæsenet har sin egen Organisation med 14 Hovedkontorer (Vermessungsamt für Feldbereinigung) og 4 Filialkontorer. Her er beskæftiget 144 Landmaalere og Opmaalingsteknikere. Staten giver et Tilskud paa ca. 150.000 RM., hvilket svarer til omtrent 15 pCt. af samtlige Omkostninger.

Der findes ialt (Maj 1931) 504 Landmaalere i Württemberg.

Heraf er ansatte

i Statstjeneste:	163	(med 43 ved Matrikulsvæsenet)
i Kommunaltjeneste: .	91	
i Distriktstjeneste: ...	144	
Tilsammen	398	

47 driver selvstændig Forretning, heraf de 26 i Stuttgart, medens 21 har bestemte Distrikter (»Körperschaften«). De øvrige arbejder som Assistenter. Ved Opmaalingsvæsenet er i øvrigt beskæftiget ca. 400 Teknikere og ca. 200 Elever, altsaa efter vore Forhold en meget stor Etat for et Land, der kun er halvt saa stort som Danmark.

Slutgrundlønnen for en Bezirksgeometer er 7800 RM., hvilket er samme Løngruppe som Skattevæsenets ledende Lokalembedsmænd (Steueramtmand og Steuerrat). En Oberamtsgeometer lønnes med en Slutløn paa 7500 RM., og en Leder af Opmaalingskontorerne i de største Byer (Vermessungsdirektor) stiger til 8700 RM. Statens direkte Udgifter til Matrikulens Føring udgør ca. 500,000 Kr. Gebyrerne for de forberedende Arbejder søger man at fastsætte saaledes, at Distriktskontorerne, der har et Personale paa 3—4 Personer, omtrent kan bære sig selv. —

Det württembergske Matrikulsvæsen har en særlig Interesse,

ikke alene ved den forannævnte ejendommelige Kombination af særlige kommunale Sammenslutninger, der i Forbindelse med Statsorganer og frie praktiserende Landmaalere besørger Matrikulens Vedligeholdelse, men ogsaa derigennem, at selve Matrikulens tekniske Grundlag efter Karakteren af dets Oprindelse var prædestineret til gennem omhyggelig Vedligeholdelse at kunne naa til Opfyldelsen af langt større og mere betydende Krav, end de oprindelige Skatteformaal. Ved paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt at have paabegyndt en systematisk og omhyggelig Retablering af de oprindelige Maalelinier, kunde man være naaet meget vidt i Retning af, gennem Vedligeholdelsen, at tilvejebringe en effektiv Talmatrikul, medens man omvendt ved stykkevis Vedligeholdelse kunde gøre en hel Del af det opbevarede Talmateriale værdiløst. Kravet om Maaleliniernes Retablering blev i Württemberg rejst for sent, og Problemet om, hvorledes Skaden bedst kan udbedres, er i alle interesserede Kredse nu Genstand for indgaaende Overvejelser. —

Kravet om udstrakt Retablering af Maalelinier og disses Benyttelse er nu rejst af Statens Matrikulsstyrelse, og der er derved fremkommen en tredie interessant Omstændighed ved de württembergske Forhold, *idet Staten stiller sine stærke Krav, samtidig med at den ganske afviser at deltage i de derved foranledigede Omkostninger* — hvilket før eller senere maa føre til Konflikt. I Württemberg lyder Klagerne over de høje Opmaalingsgebyrer, der fortrinsvis fastsættes efter den til Arbejdet medgaaede Arbejdstid, højt og stærkt, baade fra Private og fra Organisationer, ja endog fra Statens egne Organer. Fra alle Sider falder man over Landmaalerne, medens disse med god Ret, men desværre næppe altid med fornøden Forstaaelse udefra, maa hævde, at det efterhaanden er blevet uudholdeligt (»nicht mehr länger erträglich«) for Opmaalingstjenesten i Distrikterne, naar Staten gennem sine Fordringer om stadig mere intensiv Benyttelse af Maalelinierne vedblivende fordyrer Arbejdet, medens samtidig de kommunale Sammenslutninger forlanger, at deres Opmaalingskontorer økonomisk skal hvile i sig selv — og endelig alle de interesserede stedse stærkt forlanger Gebyrerne nedsatte.[1])

Baade af den ene og den anden Grund er Opmaalingsvæsenets eventuelle Omordning derfor paa Dagsordenen i Württ-

[1]) Jfr. Denkschrift des Vereins der höheren württ. Vermessungsbeamten, Stuttgart April 1932. Pag. 8.

temberg. Landmaaleretatens Krav til den nye Ordning gaar i Hovedsagen ud paa Indførelsen af egentlig Statsdrift, saaledes at Staten ogsaa økonomisk kan paatage sig det fornødne Arbejde med Matrikulens Udbygning og Forbedring, som faktisk maa tilkomme den. I dette sit Hovedkrav har Organisationen senere faaet en værdifuld Tilslutning af den tyske »Rigssparekommissær«.[1])

Sachsen.

Blandt de tyske Lande er Republikken *Sachsen* den mest betydende Repræsentant for den specielle Matrikulsorganisation, der — som den danske — i videst mulig Udstrækning tager de privat praktiserende Landmaalere i Brug ved Vedligeholdelsesarbejdet, og Landet synes, trods Udviklingen i de fleste tyske Lande, ikke mindst i Nabostaten Bayern, ikke tilbøjelig til at søge nogen Forandring heri.

Den sachsiske Matrikul er meget nær paa Alder med den danske. Den er paabegyndt 1811, men Arbejdet maatte, som hos os, kæmpe med mange forskellige Vanskeligheder og maatte derfor ogsaa her udstrækkes over en lang Aarrække, saa Afslutningen først kunde finde Sted 1843. Man havde da til Skatteformaal tilvejebragt en Matrikul, hvis tekniske Grundlag havde adskilligt til fælles med det samtidige Arbejde i Danmark. Opmaalingen skete saaledes ved en Kombination af Bordmaaling og en Art Linietriangulation med Kæde, dog at man efterhaanden gik mere og mere over til Anvendelse af Maalebord. Maalingerne blev ikke knyttet til noget detailleret Punktsystem, ligesom der heller ikke fandt nogen Art af Afmærkning Sted. Ved de første Optagelser benyttede man Maalestoksforholdet 1:4800, senere gik man over til 1:2730, for atter henimod Arbejdets Slutning at anvende 1:2000 og 1:1000 for Byerne. Det hele Materiale er oprindelig næppe bedre end det tilsvarende danske. Et yderligere Berøringspunkt mellem Forholdene i de to Lande er iøvrigt at søge i den Omstændighed, at Sachsen ogsaa i den Henseende er en Undtagelse inden for det tyske Rige, at Landet stadig har opretholdt visse Indskrænkninger i den frie Ret til Udstykning. —

Trods disse forskellige Lighedspunkter i Grundlag og Me-

[1]) Jfr. herom nærmere under Oversigten for det tyske Rige.

thode kan der dog næppe være Tvivl om, at Matrikulsvæsenets Organisation i Sachsen er bedre udbygget og i det hele giver betydelig større Mulighed for en mere systematisk og rationel Vedligeholdelse, end Tilfældet er hos os. Først og fremmest har man i Sachsen stadig opretholdt en ubetinget og ret vidt dreven Decentralisation med Hensyn til Matrikulens Opbevaring og Føring og derved sikret sig gode Betingelser for den fornødne nøje Kontakt med de praktiserende Landmaaleres Arbejde. Der findes nu i Sachsen 24 lokale Matrikulskontorer, saakaldte »Bezirkvermessungsämter«, der har tilsammen 29 Arbejdsdistrikter. Hertil kommer yderligere, at de kommunale Opmaalingskontorer i de fire største Byer, *Dresden, Leipzig, Chemnitz* og *Plauen,* har faaet Matrikulens Føring overdraget for den paagældende Storbys Vedkommende. Da Republikken Sachsen udgør ca. 14990 km², faar Landets Matrikulsdistrikter den forholdsvis ringe gennemsnitlige Størrelse af henimod 500 km², hvorved dog Landets store Befolkningstæthed med 333 Indbyggere pr. km² og med en samlet Befolkning paa ca. 5 Millioner maa tages i Betragtning.

Matrikulsvæsenets Centralledelse beror hos »Landesvermessungsamt« i Dresden, men Matrikulens à jour Føring, saavel som dens daglige Administration og dens Forbindelse med Tingbogsvæsenet sker udelukkende gennem de 24 Lokalkontorer. De fornødne Opmaalingsarbejder samt andre forberedende Arbejder for Matrikulens Vedligeholdelse udføres derimod normalt ikke af Kontorerne, men som foran nævnt af privat praktiserende Landmaalere. En Undtagelse danner alene de Forretninger, der angaar Statens eller de fire store Købstadskommuners egne Ejendomme, idet alle Arbejder vedrørende disses Udstykninger o. s. v. udføres af henholdsvis Statskontorernes eller de kommunale Opmaalingskontorers Tjenestemænd. De privat praktiserende Landmaalere, der findes i et Antal af ca. 100, arbejder i nøje Forbindelse med de lokale Matrikulskontorer, fra hvilke de, som i Preussen, faar udleveret alt fornødent Materiale til Forretningernes forsvarlige Udførelse, og hvortil de igen indleverer den færdige Berigtigelsessag. Disse underkastes en kontormæssig Revision, hvorimod der kun i særlige Tilfælde bliver Spørgsmaal om Revision i Marken.

Det sachsiske Matrikulsvæsen beskæftiger 189 Personer i

Statstjenesten[1]). Lederen af det lokale Matrikulskontor er »Vermessungsrat« med en Grundløn paa 4400—6600 RM., hvortil kommer forskellige Tillæg. Statens Budget for 1931 viser for Matrikulsvæsenet en Udgift paa 1,051,150 RM., hvorfra gaar en Indtægt paa 282,000 RM. Det reelle Tilskud bliver saaledes ca. 770,000 RM. For 1932 er Tallene anslaaet lidt lavere, men Statens Bidrag er dog stadig mere end dobbelt saa stort som i Danmark. Den sachsiske Stat bringer desuden betydelige Ofre paa Nyudskiftningsvæsenets Konto, idet der til disse Arbejder ydes et aarligt Statsbidrag paa 150,000—200,000 RM. Disse »Feldbereinigungen« udføres undertiden af privat praktiserende Landmaalere i en Art Entreprise for Staten og Lodsejerne, men er der Tale om større Omraader, overtages den egentlige Ledelse af en til Formaalet særlig oprettet Statsinstitution »Zusammenlegungsamt«, der dog altid overdrager de egentlige Opmaalingsarbejder til privat praktiserende Landmaalere. Disse sidste hævder saaledes i Sachsen absolut deres Plads som udførende Organer for alt matrikulært Arbejde i dettes forskellige Grene, og saaledes har Forholdet været, saa længe Matrikulen har bestaaet, ligesom Systemet fremdeles synes at fungere til almindelig Tilfredshed. Landmaalerstanden udfører desuden største Delen af de forekommende rent tekniske Maalinger, saaledes at man regner med, at ca. 95 pCt. af matrikulære og ca. 65 pCt. af alle Maalinger i Sachsen, videnskabelige og topografiske Maalinger ikke medregnet, udføres af det private Landmaalererhverv.[2])

Holland.

Det hollandske Matrikulsvæsen har organisationsmæssigt set en ganske særlig Struktur, idet Matrikulens Vedligeholdelse og Føringen af de officielle Pantebøger paa et meget tidligt Tidspunkt i de moderne Matrikulers Historie her blev underlagt samme Organisation, og denne Sammensmeltning af de to beslægtede Væsener er fortsat indtil denne Dag. Systemet, der i den her praktiserede konsekvente Form vistnok er enestaaende

[1]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Sachsen er velvilligst meddelt mig af Regierungsrat H. Rösler, Dresden.

[2]) Efter Udarbejdelsen af foranstaaende Skitser er der i Jan. 1933 paa Forlag R. Reiss, Liebenwerda, udkommet en detailleret Oversigt over Forholdene i de tyske Lande: »Überblick über das deutsche Vermessungswesen«, udg. af Prof. Dr. Fr. Suckow og Johs. Ellerhorst.

i Europa — nærmest kommer antagelig den i Schweiz anvendte Ordning — har fungeret fuldt ud tilfredsstillende. Det rummer i sin Koncentrationsidè et meget tiltalende Moment, og man kan ikke paa Forhaand afvise en Formodning om, at det ved en saadan Kombination vilde være muligt at tilvejebringe enklere og billigere Føring af de to Sæt offentlige Bøger over Jord. Det Arbejde, der normalt i andre Lande maa anvendes til at sikre Overensstemmelse mellem de to Institutioner, maa i hvert Fald her være nedbragt til et Minimum. Antagelig maa der da til Gengæld stilles større Krav til den fornødne Kontrol, og vel i det hele til den Organisation og det Personale, der skal paatage sig en saadan kombineret Tjeneste. —

Den hollandske Matrikul skyldes fransk Indflydelse fra Napoleonstiden. Den paabegyndtes 1812 og var som vanligt for den Tids Matrikuler oprindelig udelukkende tænkt som Basis for Fordeling af Skatterne. Det tekniske Grundlag udgøres af en Række lokale Triangulationer — almindeligvis en for hver Kommune — der som Regel ikke indgaar i nogen nøjere indbyrdes Forbindelse, selv om f. Eks. fælles Trekantside naturligt ret hyppigt er anvendt. Detailmaalingen udførtes dels med Maalebord og dels ved direkte Maaling. Nogen Art af Afmærkning fandt ikke Sted, og kun meget faa af de oprindelige Maaloptegnelser er opbevarede. Kortene er konstruerede i Maalestoksforholdene 1 : 5000 og 1 : 2500, alt efter Terrænets mindre eller stærkere Loddeling. For Byer og større Landsbyer er benyttet 1 : 1250, undertiden endog 1 : 625. Kortenes Format er 1,00×0,65 m, og deres Antal kan for hele Holland anslaas til 16—17000 Stk.[1])

Matrikulen kunde i Hovedsagen afsluttes 1831, efter ca. 20 Aars Arbejde. Den indførtes som Beskatningsgrundlag fra 2. Januar 1831 at regne; men allerede inden man naaede saa vidt, havde man tildelt den en Opgave, der skulde blive en af Hovedpillerne for dens fremtidige Virksomhed, idet man ved Lov af 5. Marts 1825 havde bestemt, at Landets Skøde- og Panteväesen skulde grundlægges paa den nye Matrikuls Angivelser over Landets Jorder. Matrikulen fik derved straks fra første Færd en lignende Stilling som den, der tildeltes den danske »nye Matrikul« efter Indførelsen af Forordningen af 28. Marts 1845 angaaende Registrene til Skøde- og Panteprotokollerne. I Holland gik man imidlertid ret hurtigt et meget betydningsfuldt Skridt videre med Hensyn til de to Institutioners Samvirken, idet man

[1]) jfr. Meddelelser i Tidsskrift f. Opm. & Matr. 6 Bd. Pag. 42.

ved Indførelsen af den hollandske borgerlige Lovbog, der traadte i Kraft 1. Oktober 1838, *fuldstændig sammensmeltede Matrikuls- og Pantevæsenet til een Institution, og henlagde begge disse offentlige Bøgers Føring til een Organisation.* De kombinerede Pantebogs- og Matrikulskontorer i Holland har derfor nu i snart Hundrede Aar rummet *alt,* hvad der angaar Jord og fast Ejendom.

Efter dette kombinerede System er det en naturlig Sag, at Matrikulens Vedligeholdelse i Holland stedse er foregaaet ved ren og ublandet Statsdrift. Oprindelig indrettedes der et Matrikulskontor i hver af Landets 11 Provinser, hvortil kom ikke mindre end 54 Opmaalingskontorer til Udførelsen af de forberedende Arbejder. Nutildags føres og opbevares Matrikulen paa 34 kombinerede Pantebogs- og Matrikulskontorer, der fører det, selv inden for Matrikulsvæsenet, ret lange Navn »Kantoren van de Hypotheken, het Kadaster en de Scheepsbewijzen«. Kontorerne sorterer som Centralinstans under Finansministeriets Skattedepartement, der har en særlig Underafdeling for Hypotek- & Katastervæsenet. De er delte i to Afdelinger, en for Bogføring og en for den tekniske Tjeneste. Den første ledes af en Arkivar, »Bewarders der Hypotheken, van het Kataster«, der udnævnes blandt Skattedepartementets Embedsmænd eller blandt de Landmaalere, der har taget en juridisk Grad eller underkastet sig Notareksamen. Den tekniske Afdeling ledes af en Matrikulstekniker »Ingeniør-Verificateur van het Kataster«. Distrikternes gennemsnitlige Størrelse bliver ca. 900 km² med ca. 200,000 Indb.[1]) Da dette vel maa betragtes som et temmeligt stort Omraade for et Matrikulskontor, der baade skal føre Matrikulen og udføre alle forberedende Arbejder, har man i visse af Landets sydlige Provinser forsøgsvis igen oprettet særlige Opmaalingskontorer. Disse ledes af en Overlandmaaler og er forsynet med et ret betydeligt Personale, varierende fra 4—10 Landmaalere med et tilsvarende Antal Tegnere og Kontormedhjælpere, alt efter Kontorernes Størrelse. — Ved de kombinerede Pantebogs- og Matrikulskontorers tekniske Afdelinger findes for hele Landet ialt ca. 175 Landmaalere, 12 Assistenter og ca. 200 Tegnere.[2]) Hele Personalet er statsansat. Privat praktiserende Landmaalere findes i

[1]) Kongeriget Nederlandene udgør 32,603 km² med 6,87 Mill. Indb.

[2]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Holland er velvilligst meddelt mig af Overlandmaaler J. Heines, Maastricht, og Ingenieur-Verificateur van Riessen, Utrecht.

Holland kun i meget ringe Antal, og de faa, der er, har intet med matrikulære Arbejder at gøre.

Slutgrundlønnen for Arkivarerne og Ingeniør-Verificateurerne er 7000 Gylden. For Overlandmaalere 5900 Gl. De samlede Udgifter til det egentlige Matrikulsvæsen lader sig under den kombinerede Ordning vanskeligt beregne. De tekniske Afdelinger ved Kontorerne har for 1931 alene et *Lønbudget* paa 1,410,000 G., hvortil kommer Rejseomkostninger og Kontorudgifter paa ca. 170,000 G., tilsammen ca. 1,6 Mill. G. Til Nymaalinger eller anden øjeblikkelig Forbedring af Matrikulens Materiale findes ikke særlige Bevillinger. Nymaaling foretages kun, naar f. Eks. Jorders Indlægning under Købstæder, Nyudskiftning eller lignende Foranstaltninger giver særlig Anledning til Udførelsen af større tekniske Arbejder. Men Matrikulsvæsenet i Holland er derimod, og har i den sidste Menneskealder stedse været, opmærksom paa det store Problem om den gradvise Fornyelse gennem det udvidede og til Opnaaelsen af dette Formaal særligt anlagte Vedligeholdelsesarbejde. Man bekender sig saaledes i Holland til den samme Opfattelse, som efterhaanden har arbejdet sig frem i de fleste tyske Lande. For det hollandske System med ren og ublandet Statsdrift er en saadan Metode da ogsaa nærliggende, og den hele Ordning giver al Sandsynlighed for, at man med overkommelige Udgifter ad den gradvise Fornyelses Vej kan opnaa meget værdifulde Resultater i Retning af Forbedring og Modernisering af den gamle Matrikuls tekniske Grundlag.

Belgien.

Den belgiske Matrikul skriver sig, ganske som den hollandske, fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede, og dens Tilblivelse skyldes, ogsaa ganske som Nabolandets, fortrinsvis Napoleons store Interesse for Tilvejebringelsen af Midler til den størst mulige Skatteudskrivning. Matrikulen paabegyndtes 1808, men kunde først sluttes 1845, efter at de politiske Begivenheder, her som andetsteds, havde nødvendiggjort adskillige Pavser i Arbejdet. Dens tekniske Grundlag er oprindelig af nogenlunde samme Karakter, som den omtrent samtidige hollandske. Som denne er den bygget op paa kommunale Lokaltriangulationer med paafølgende Detailmaaling, uden nogen Art af Afmærkning, og udført alene med det Formaal at fremskaffe Momenter til Beregning af Ejendommenes Skatteevne. Ogsaa Kortenes Maalestoksforhold svarer temmelig nøje til

Forholdene i Holland. Som Regel er anvendt Forholdet 1 : 2500, men for mere aabne Distrikter forekommer ogsaa 1 : 5000 og for Byerne 1 : 250 eller 1 : 500. For de enkelte Kommuner findes yderligere Oversigtskort i 1 : 5000, 1 : 10000 eller 1 : 20000.

Matrikulen blev som i Holland straks fra første Færd decentraliseret med Indretning af provinsiale Matrikulskontorer, og desuden Opbevaring af Genparter af dens Dokumenter hos Kommunerne. Ligeledes er Matrikulens Vedligeholdelse stedse foregaaet udelukkende ved Hjælp af Statens Tjenestemænd. Men trods alle disse Lighedspunkter i Anlæg og Principper har Matrikulsvæsenets Udvikling i de to Nabolande fulgt meget forskellige Baner i de snart forløbne hundrede Aar. I Dag indtager Matrikulsvæsenet i Holland og Belgien en Stilling og en samfundsmæssig Betydning, hvis dybe reelle Forskel langt overskygger den mere ydre Lighed.

Belgien hører til de meget faa Lande, hvor Matrikulen indtil Dagen i Dag ubeskaaret har bevaret hele sin primære Opgave: at tjene som Beskatningsgrundlag for faste Ejendomme. Men samtidig er Landet rigtignok ogsaa et typisk Eksempel paa, hvad Resultatet kan blive, naar Matrikulen betragtes alene som Tjener for Skattevæsenet, og reduceres til kun at være et Led i Skatteadministrationens lange Kæde. Vel er den belgiske Matrikul efterhaanden taget i Brug som Identificationsmiddel for Jord i det praktiske Livs Handel og Omsætning med fast Ejendom, ligesom ogsaa forskellige Lovbestemmelser, bl. a. flere Ekspropriationslove, forudsætter Anvendelse af Matrikulens Betegnelser for Jord og regner med Matrikulens Ejerangivelser til Brug ved Konstatering af det retslige Ejerforhold. Men Skøde- og Pantevæsenet føres i Belgien stadig paa Grundlag af Personregistre, og man benytter her kun Matrikulen som sekundær Hjælper, selv om Praksis har medført, at man i Skødedokumenter ofte anvender Matrikulens Betegnelser. Vedligeholdelsens Formaal er stadig ganske overvejende à jour-Føring af Skatteregistrene, og Matrikulsvæsenets Organisation har indtil for ganske nylig været indordnet under Landets Skatteadministration og i Arbejde og Praksis knyttet meget nær til denne, en Samvirken der udadtil bl. a. gav sig Udslag i, at de to Organisationer i Provinserne benyttede fælles Lokaler. Men dette ensidige Formaal har efterhaanden givet Anledning til, at Matrikulens tekniske Interesser ikke blev tilstrækkeligt varetaget, og navnlig gled dens Opmaalingsteknik mere og

mere i Baggrunden, idet man, naar det skattemæssige Moment er det eneste dominerende, i hvert Fald en Tid kan nøjes med en teknisk set forholdsvis primitiv Vedligeholdelse.

Denne Udvikling har, som rimeligt er, givet Anledning til megen Kritik, naturligvis først og fremmest fra Fagfolks Side,[1]) men ogsaa Røster ude fra har talt Matrikulens Sag. Det er saaledes ganske interessant, at man i Belgien fra juridisk Side har haft Blik for Betydningen af, at en Matrikul hviler paa en rationel Teknik. I et Agitationsskrift fra 1930 til Fordel for en Reform af Matrikulsvæsenet[2]) fremhæver saaledes Forfatteren, der er Advokat i Charleroi, ikke alene Matrikulens forskellige Mangler i skattemæssig Henseende, men beskæftiger sig ogsaa ret indgaaende med Skavankerne ved dens rent tekniske Side, idet netop denne maa give Anledning til de »alvorligste Bekymringer«. Efter M. Mayence's Fremstilling har Matrikulsvæsenets Personale i lang Tid været saa optaget udelukkende af skattemæssige Arbejder — og Ekspedition af de mange Klager, der knytter sig til disse — at man nu er »en retard« med »Titusinder af Forandringer«, der nødvendigvis skal optages i Matrikulen. Navnlig har man maattet udsætte næsten alle de store Arbejder vedrørende Optagelsen af Jernbaner, Kanaler og Landeveje, anlagt efter Vaabenstilstanden, netop fordi saadanne Berigtigelser i Matrikulen kræver — i Belgien som andetsteds — »un gros travail«. Og hertil har der ikke kunnet blive Tid og Kraft under det System, man hidtil har opretholdt. Ogsaa Personalets overvejende skattemæssige Uddannelse kritiseres, og dets Forsyning med Instrumenter betegnes rent ud som »middelalderlig«. Ledelsen har været tilfreds alene med gode eller brugelige Skatteregistre, men man har ikke haft Blik for Matrikulens mange andre naturlige Opgaver, og derfor forsømt dens tekniske Side. Og denne er dog, som Advokat Mayence saa rigtigt bemærker »*base du cadastre, sans lequel le cadastre ne serait rien*«. Pjecen slutter med at fremhæve som de nødvendigste administrative Reformkrav, dels at der stilles stærkere Krav til Personalets tekniske Uddannelse, og dels og navnlig, at *der tilvejebringes absolut Selvstændighed for Matrikulstjenesten i administrativ Henseende.*

Dette sidste Reformkrav, der længe havde staaet paa Landmaalernes Program, var allerede under Opfyldelse, da Advo-

---

[1]) jfr. f. Eks. Tidsskrift f. Opm. og Matr. 6. Bd. Pag. 4.

[2]) Léonce Mayence: La Réforme du Cadastre. Bruxelles 1930.

kat Mayence skrev sin Pjece. Det var lykkedes den belgiske Geometerforening at faa Finansministeren til at nedsætte en Kommission til Overvejelse af Matrikulsvæsenets hele Forhold, og paa Grundlag af denne Kommissions Betænkning gennemførtes ved kongelig Forordning af 8. September 1930 en fuldstændig Nyordning af det belgiske Matrikulsvæsens hele organisationsmæssige Stilling, ligesom Forordningen iøvrigt ogsaa genindførte Kravet om Geometerdiplom og en passende Prøvetid som uomgængelig Betingelse for Ansættelse under Matrikulsvæsenet. Disse Fordringer havde ikke været gældende i Perioden 1919—1930.

Ifølge den nævnte Forordnings første Artikel skal hele Matrikulsvæsenet udsondres fra Skattevæsenet og organiseres som en selvstændig Administrationsgren under Finansministeriet. I Spidsen for Centralledelsen i Brüssel staar en Direktør, der har samme tjenestemæssige og lønmæssige Stilling som Finansministeriets øvrige Direktører. Endvidere er her ansat 2 Inspektører til Inspektionstjenesten, idet der fra Centralen skal føres fornøden Kontrol og Tilsyn med hele Matrikulsvæsenet Landet over. Bl. a. er det foreskrevet, at Direktøren hvert Aar skal inspicere de ham underlagte Matrikulskontorer. Der oprettedes endvidere et Tilsynsraad paa 5 Medlemmer, der skal føre et vist Tilsyn med og fastsætte Hovedreglerne for Matrikulsvæsenets tekniske Side. Dette Tilsynsraad, der bestaar af Direktøren, de 2 Inspektører, samt 2 Professorer i Geodæsi fra Universitetet og Militærakademiet, skal bl. a. forberede en Revision af Reglementet for Matrikulens Vedligeholdelse. Endvidere skal Raadet søge gennemført, at de økonomiske Maalinger knyttes til Landstriangulationen,[1]) at der gennemføres et rationelt Afmærkningssystem, samt endvidere overveje, hvorledes de kommunale Matrikulsarkiver og Kort bedst vedligeholdes og eventuelt fornyes.

Matrikulens Vedligeholdelse sker som hidtil fra de provinsiale Matrikulskontorer. To af de største af Belgiens 9 Provinser, Brabrand og le Hainaut, er hver delt i 2 Administrationsdistrikter, saaledes at Landet faar ialt 11 Matrikulskontorer »Conservations du Cadastre«. Herfra ledes hele Matrikulsvæsenet i den paagældende Provins eller Region. Tjenesten er organiseret i to Afdelinger, hvoraf den første »le service actif« besørger Markarbejdet og alle forberedende Arbejder, medens

[1]) Den belgiske Triangulation er udført 1855—56.

det paahviler den anden Afdeling »le service sédentaire« at føre Matrikulen, besørge Forbindelsen med Skattevæsenet m. v. samt udstede alle Genparter af Matrikulens Dokumenter. Til Udførelsen af alle forberedende Arbejder er Landet inddelt i 287 Distrikter, saakaldte »ressort du cadastre«, med Ansættelse af een Landmaaler pr. Distrikt. Disse optager alle de Forandringer, der skal indføres i Matrikulen, og udfører alle de i den Anledning fornødne maaletekniske og beregningsmæssige Arbejder, alt paa Grundlag af de Meddelelser, som Distriktsgeometeren modtager, dels fra de officielle Skødekontorer, og dels fra de kommunale Myndigheder samt endelig fra de paagældende Lodsejere. Paa Grund af Kontakten med Skatteadministrationen har det hidtil været Skik at samle Sagerne periodevis og indlevere dem for et Aar ad Gangen til Matrikulskontoret, hvor de da revideres forinden Optagelsen i Matrikulen. Derefter gaar en Del af Dokumenterne tilbage til Distriktslandmaalerne, der da bl. a. drager Omsorg for à jour-Føring af de kommunale Matrikulsarkiver. Distriktslandmaalernes Arbejde og Forretningsførelse tilses af særlige Kontrolører, og Matrikulsdistrikterne er i den Anledning samlede i 44 Kontroldistrikter.

Chefen for Provinsmatrikulskontorerne fører Titel af Matrikulsarkivar (»conservateur«), og der er ved hvert Kontor yderligere ansat en Kontorchef som Leder af »le service sédentaire«. Desuden er ved Kontorerne normeret 200 Landmaalere samt det fornødne Antal Tegnere og øvrige Hjælpepersonale. Det samlede matrikulstekniske Personale, bortset fra Hovedledelsen i Brüssel, vil derefter blive 11 conservateurs, 11 Kontorchefer, 44 Kontrolører samt 487 Landmaalere, altsaa en meget betydelig Etat, naar Hensyn tages til, at Belgien med sine 30444 km² kun udgør ca. ¾ af Danmarks Størrelse, men ganske vist med omtrent dobbelt saa mange Indbyggere. Hele Personalet er statsansat, og de private Landmaalere i Belgien er ikke berettigede til at udføre matrikulære Arbejder.

De belgiske Matrikulsdistrikters Størrelse og Befolkning vil fremgaa af følgende Oversigt:

Provins	Matrikuls-kontorer	Matrikuls-distrikter	Areal		Befolkning		Antal Kom-muner
			Ialt km²	pr. Distr. km²	Ialt 1000	pr. Distr. 1000	
Antwerpen	1	27	2855	106	1138	42	163
Brabant 1. Reg. .	1	18	3283	67	1643	33	381
» 2. » .	1	31					
Vestflandern ...	1	23	3234	141	873	37	313
Østflandern	1	25	2977	119	1128	45	260
le Hainaut øst..	1	29	3722	64	1263	22	443
» vest.	1	29					
Liege	1	39	3887	99	959	25	309
Limbourg	1	16	2408	150	351	22	206
Luxembourg....	1	28	4418	158	223	8	231
Namur.....	1	22	3660	166	353	16	364
Ialt...	11	287	30444	106	7931	27	2670

Den belgiske Stat afholder konsekvent *alle* Omkostninger ved Matrikulens Vedligeholdelse. Statens Udgifter til dette Formaal er paa Budgettet for 1932 opført med 28,496,900 Frç.[1])

Ifølge Matrikulsforordningens § 15 er Tjenestemændenes Lønninger fastsat saaledes:

Conservateurs ..... Frc. 50,000 stigende til 60.000
Kontrolører og Kontorchefer.. - 27,500 — - 49,000
Geometere ..... - 18,000 — - 45,000

Hertil kommer Kontorholdsgodtgørelse — for Conservateurs 5400 Frç. og for Kontrolørerne og Geometerne 4800 Frç. samt forskellige mindre Tillæg. Konservatorer, Kontrolører, Kontorchefer samt Geometere ved den aktive Tjeneste udnævnes af Kongen. De øvrige Tjenestemænd af Ministeren. De nærmere Bestemmelser vedrørende den gennemgribende Reforms Udførelse er fastsat ved Forordning af 10. Oktober 1932.

Med sin smukt decentraliserede Organisation, sin rene Statsdrift, sit store Budget og sit store Personale har det belgiske Matrikulsvæsen gode Kort paa Haanden til lidt efter lidt at arbejde Matrikulen op til den Stilling, der tilkommer den i et moderne Samfund. Den svundne Tid har vist, for Belgien og andre Lande, at det er en Livsbetingelse for en Matrikul at have en selvstændig Organisation og være underlagt en selvstændig Ledelse. Den er en alt for mangesidig, men tillige alt for speciel Indretning til, at den kan klemmes ind som underordnet Led under en eller anden Administrationsgren, der benytter dens Tjeneste. Det fører uvægerligt til, at alle dens øvrige Opgaver forsømmes og at tilsvarende Dele af Matrikulens Værk bliver udsat for at gaa i Forfald.

[1]) Enkeltheder vedrørende Forholdene i Belgien er velvilligst meddelt mig af Geometer-Ekspert Alb. Lorent, Charleroi.

Schweiz.

Indenfor Matrikulsvæsenet og det økonomiske Opmaalingsvæsens Omraade frembyder de øjeblikkelige Forhold i Schweiz en speciel Interesse. Ganske vist ikke fordi man her træffer en ensartet og forbilledmæssig Organisation for det matrikulære Vedligeholdelsesarbejde, men fordi Schweiz er et Eksempel paa et Land — i det »gamle« Europa og i vor Tid vel omtrent det eneste[1]) — der ser Betydningen af og Fordelen ved at paatage sig relativt meget store Udgifter til en virkelig moderne Matrikul, der kan opfylde alle de Krav, som man i Nutiden og i rimelig Fremtid i moderne Samfund kan antages at ville stille til et saadant Værk og dets mangeartede Oplysninger. Denne Nymatrikulering[2]) paabegyndtes for ca. 20 Aar siden, og der bevilges nu hvert Aar hertil et Beløb paa ca. 3,8 Mill. Frç. Denne Bevilling har været løbende siden 1920, og man regner med dens Fortsættelse til 1946, hvorefter Bevillingen forventes nedsat til ca. 3,0 Mill. Frç. pr. Aar og fortsat til 1976. Til dette Tidspunkt antager man at være færdig med Nyopmaaling af de Dele af Landet, hvor en saadan er fornøden. Desuden regner man med en Udgift til Matrikulens Vedligeholdelse, der for Tiden anslaas til ca. 1 Mill. Frç. pr. Aar, hvilket Beløb vil stige til ca. 2 Mill. Frç., naar samtlige Nyopmaalinger er tilendebragt. Man anslaar de samlede Omkostninger ved den Del af Nyopmaalingsværket, der resterer pr. 1. Jan. 1930 til ca. *130 Mill. Frç.*, hvoraf ikke mindre end ca. 48 Mill. medgaar til Afmærkningsarbejder og ca. 82 Mill. til de egentlige Opmaalingsarbejder. Udgifterne deles mellem Staten (Forbundet), Kantonerne, Kommunerne og Grundejerne efter et nærmere bestemt og for Landets forskellige Egne noget varierende Forhold. Dog tager Staten overalt Hovedparten, ca. 73 pCt. Tilvejebringelsen af disse for en Stat paa ca. 4 Mill. Indb. meget betydelige Beløb sker overensstemmende med en forud ved-

---

[1]) Iflg. Journ. des Géom.-Exp. Frç. 1930 Pag. 87 har den rumænske Regering vedtaget Udarbejdelsen af en ny Matrikul med tilh. Grundbøger for hele Landet. Arbejdet er beregnet til at vare 20 Aar og koste 12 Milliarder Lei. Om Matrikulsarbejderne i Jugoslavien jfr. Pag. 233.

[2]) Den ældre Matrikul i S. er tilvejebragt i Løbet af forrige Aarhundrede, fortrinsvis af Skattehensyn. De fleste Kort er optagne med Maalebord, kun i en mindre Del af Landet er anvendt Polygonmaaling, der indførtes i S. 1868. Matrikulen er ført à jour og Vedligeholdelsen fortsættes, indtil den nye Matr. kan træde i Kraft. De bedste af den gamle Matrikuls Kort er anerkendt som »foreløbig« brugelige, ialt 13,2 pCt. af Landets Areal. — Nærmere om Nymaalingen, jfr. Tidskrift for Opm. og Matr. 1911 Pag. 77.

taget Finansplan, der indeholder Forbundets aarlige Tilskud til Matrikulsarbejderne i hver enkelt af Kantonerne. Beløbene indgaar i en dertil særlig oprettet »Matrikulsfond«, der ved Udgangen af hvert Aar modtager de i Finansplanen fastsatte Beløb. Man har derved opnaaet en nogenlunde ligelig Belastning af Forbundets Budget og tillige sikret sig, at Arbejderne kan fremmes uafhængigt af øjeblikkelige Bevillingsforhold. De Beløb, der ikke kommer til Udbetaling det ene Aar, er fremdeles til Stede i Fonden og saaledes til Raadighed det næste.

Den schweiziske matrikulære Nyopmaaling kaldes af Schweizerne selv for »Tingbogsopmaalingen« (Die Grundbuchvermessung). Man vil hermed fastslaa, at Opmaalingens primære Formaal er at tjene som Grundlag for Landets Tingbogsvæsen. Det store Arbejdes egentlige, lovmæssige Grundlag er da ogsaa at søge i den schweiziske borgerlige Lovbog, der traadte i Kraft 1. Jan. 1912, og som forudsætter en Tingbog eller Grundbog som det faste Grundlag for Sikringen af Ejendomsretten til Jord og for Opretholdelsen af den fornødne Orden med faste Ejendommes Omsætning og Pantsætning. Da imidlertid en Grundbog erfaringsmæssigt og efter Sagens Natur kun kan naa sin fulde Betydning og Nytte med Hensyn til de nævnte Formaal, naar den kan grundes paa tilforladelige Kort, saa skal efter Bestemmelserne i den borgerlige Lovbogs Art. 950 alle Arealers Optagelse i Grundbogen referere sig til en Matrikul, der normalt skal baseres paa en officiel Opmaaling. Men ud over dette primære og vel begrundede Formaal tilsigter man endvidere at skabe et Værk, der kan og skal yde Folket og Landet meget værdifulde Tjenester paa adskillige andre Omraader, i hvilken Henseende man fra schweizisk Side navnlig fremhæver, at en god og vel vedligeholdt Matrikul altid vil danne et udmærket Grundlag for:[1])

1) den fornødne Fornyelse og Vedligeholdelse af Landets øvrige officielle Kortværk samt Fremstilling af Trafik- og Turistkort m. v.,
2) Landets Arealstatistik,
3) en retfærdig Beskatning af Jord og fast Ejendom,
4) Projekteringen af *alt Bygningsvæsen,* saasom Jernbaner, Bevandingsanlæg samt Kraftværker m. m.,
5) Udarbejdelsen af Udstykningsplaner, Byplaner, den fornødne Kontrol med Bebyggelsen m. v.,

[1]) jfr. Vermessungsdirektor J. Baltensperger: Die Grundbuchvermessung der Schweiz, Bern 1930 Pag. 3.

6) naturvidenskabelige Studier som Geografi, Geologi, Hydrologi samt endelig
7) Forbedring af Jordejendomsforholdene gennem hensigtsmæssige Sammenlægninger og Nyudskiftninger.

Opmaalingen staar under Ledelse og Tilsyn af Statens Matrikulsmyndigheder, men største Delen af Arbejderne bliver udførte ved Kantonernes Initiativ, og som Regel af praktiserende Landmaalere efter bestemte Akkordsatser. Arbejdet udføres iøvrigt efter fuldt moderne Principper, bl. a. med fuldstændig Afmærkning af alle Ejendomsgrænser og efter rationelle moderne Maalemetoder. Matrikulsvæsenet har saaledes sin egen Flyvemaskine — »ein Eindecker mit einem Siddeley-Lynx Motor« — der kan præstere en Hastighed af 175 km i Timen og har en Stigningsevne af 4,6 m pr. Sek. Dens maximale Arbejdshøjde er 6500 m.

Kortene konstrueres med Koordinatograf paa Aluminiumsplader, der er overtrukket med en til Formaalet særlig egnet Papirkvalitet. De gives en Størrelse af 70×100 cm og konstrueres i Maalestoksforholdene 1 : 250 og 1 : 500 for Byer og større Landsbyer, samt 1 : 1000 eller 1 : 2000 for de dyrkede Jorder og endelig 1 : 5000 eller 1 : 10000 for de øde Bjergterrainer. Aluminiumspladerne opbevares og føres à jour ved Matrikulsvæsenets Centralledelse i Bern. De ved Fotografi og Zinktryk mangfoldiggjorte Kort spredes ud til Kantonerne og Kommunerne.

Man regner med til Stadighed at have Arbejder i Gang for ca. 18 Mill. Frc., og man beskæftiger for Tiden ca. 470 Landmaalere og ca. 370 Teknikere og Tegnere, ialt et Personale paa ca. 840 Personer. —

Det er paalagt Kantonerne at drage Omsorg for, at Matrikulen i enhver Henseende holdes i forsvarlig Orden. Kantonerne skal saaledes bl. a. gennem passende Myndigheder føre et vist Tilsyn med Fikspunkternes Mærker og Signaler, eventuelt foranledige, at bortkomne Punkter retableres. Selve Matrikulen er en Navnematrikul, og den skal holdes à jour ikke alene med Hensyn til Ejerskifter og Ejendomsdelinger eller Sammenlægninger, men ogsaa Opførelsen af Nybygninger og andre Bygningsforandringer samt vigtigere Forandringer i Jordens Kulturtilstand af mere blivende Karakter skal optages i Matrikulens Kort og Protokoller; ligeledes skal ogsaa alle nye tekniske Anlæg som Veje, Jernbaner, Vandløb etc. optages. De forskellige Stats- eller kommunale Myndigheder — i visse Til-

fælde ogsaa Tingbogsmyndighederne — saavel som de paagældende Grundejere selv har alle Pligt til at give Matrikulsmyndighederne fornøden Underretning om muligt indtraadte Forandringer i Marken. Matrikulsvæsenet og Tingbogsvæsenet sorterer i Schweiz under samme Centralmyndighed, Justitsdepartementet, og der findes saaledes alle Betingelser for et meget nært Samarbejde mellem de to Institutioner, der da ogsaa overalt organisationsmæssigt støtter sig til hinanden. Forholdene er ret forskellige i de forskellige Kantoner, idet Staten indskrænker sig til at stille visse almindelige og generelle Krav til Arbejdets Udførelse, men iøvrigt overlader Kantonerne at arrangere sig, hver efter sine særlige Forhold og historiske Forudsætninger. I nogle Kantoner er saaledes hele Omraadet henlagt under eet Tingbogskontor. I andre findes eet Kontor for hvert Arrondissement. Atter i andre endog eet Kontor for hver Kommune, og endelig andre, hvor man overlader Kommunerne selv at afgøre, om de vil opretholde deres egne Tingbogskontorer eller slutte sig sammen om saadanne i Arrondissementer. Med Hensyn til Matrikulens Vedligeholdelse stiller Forbundet Krav om, at denne sker ved Geometere, der er forsynede med Statens Geometerpatent, samt yderligere, at der findes en bestemt Distriktsinddeling, saaledes at der for hvert Distrikt kun findes een Geometer, der har Ansvaret for Udførelsen af samtlige matrikulære Forretninger. Endvidere fastsætter Centralledelsen i Bern de rent tekniske Bestemmelser, saasom Fremgangsmaaden ved Afmærkning, Parcellernes Indmaaling paa Liniesystemet, de forskellige Nøjagtighedsfordringer, de nærmere Regler for Indsendelsen af de fornødne Dokumenter til Centralledelsen o. s. fr. Men selve Indretningen af den egentlige Organisation til Vedligeholdelsesarbejdets Udførelse er, som for Tingbogsvæsenets Vedkommende, overladt til de enkelte Kantoner.[1]) I nogle af disse foregaar da hele Vedligeholdelsen udelukkende ved Tjenestemænd, der i nogle Tilfælde er ansat af Staten, i andre af de vedkommende Kantoner eller Kommuner. Som Regel indretter man sig da med et kantonalt — eller kommunalt — Matrikulskontor, der fører Matrikulen, samt Distriktsgeometere, der foretager alle de forberedende Arbejder, hver for sit Distrikt. Saaledes er Forholdene f. Eks. i Kantonerne Luzern, Solothurn, Neuenburg m. fl. I andre Kantoner,

[1]) Om nærmere Enkeltheder vedr. Vedligeholdelsen af den schw. Matr. jfr. J. Baltensperger: »Conservation du Cadastre en Suisse«. Journ. des Géom.-Exp. Frç. 1923 Pag. 198 ff.

f. Eks. Bern, Zürich, Argau m. fl. overlades alle Vedligeholdelsesarbejder til privat praktiserende Landmaalere, der da overdrages bestemte Distrikter, og med hvilke der afsluttes bestemte Kontrakter om Betalingen og hele Forretningsførelsen. Endelig findes der ogsaa Kantoner, som f. Eks. Freiburg, Waadt og Genf, der arrangerer sig efter det blandede Princip med lokale Matrikulskontorer, der betjenes af Tjenestemænd, og privat praktiserende Landmaalere, der distriktsvis udfører alle forberedende Arbejder og indleverer Dokumenterne til Matrikulskontoret. Hvad enten nu Vedligeholdelsen sker efter det ene eller det andet — eller tredie — Princip, er Matrikulen overalt stærkt decentraliseret, og der er overalt den nøjeste Samvirken mellem Vedligeholdelsens forskellige Faktorer og mellem disse og den paagældende Tingbogsorganisation.[1]) Det er Regelen — under alle Systemer — at alle Købstæder og alle de store Kommuner Landet over har deres eget Matrikuls- og Opmaalingskontor, ofte knyttet sammen med en anden teknisk Forvaltningsgren som f. Eks. Bygningsvæsenet, eller, som Tilfældet f. Eks. er i Genf og Schaffhausen, indrettet som en særlig Afdeling af Tinglysningskontoret.

Omkostningerne ved Matrikulens Vedligeholdelse deles mellem Forbundet, Kantonerne og Kommunerne samt de interesserede Grundejere. Forbundet betaler normalt 20 pCt. af samtlige Lønningsomkostninger, men Statsbidraget kan i Bjergegne eller andre Steder, hvor Forholdet er særlig vanskeligt, forøges betydeligt. Fordelingen af Omkostningerne mellem Kantonerne, Kommunerne og Grundejerne er meget forskellig i Landets forskellige Egne. Nogle Kantoner paatager sig 40 pCt., andre kun 15 pCt. Men overalt er det offentliges store Interesse i Matrikulsvæsenets forsvarlige Vedligeholdelse klart udtrykt gennem meget væsentlige Bidrag fra de offentlige Kasser til samtlige Arbejders Udførelse. Af de 470 Grundbogsgeometere, der for Tiden virker i Schweiz, er ca. 170 officielt ansatte af Stat, Kanton eller Kommune, medens ca. 270 driver selvstændig Landmaalerforretning, og ca. 30 virker som Assistenter i det private Erhverv. —

Indenfor det schweiziske Forbunds Omraade findes Egne,

[1]) I Kanton Waadt har man i hvert Fald tidligere haft den interessante Ordning, at en Del af Tingbogsarkivarerne i denne Kantons 19 Tingbogsdistrikter havde Landmaalerbestalling og kunde faa Regeringens Tilladelse til at udføre matrikulære Forretninger i deres Distrikt under Forudsætning af, at dette ikke talte over 7000 Indb. jfr. Journ. des Géom.-Exp. Frç. 1923 Pag. 118.

hvor det fra Sydtyskland bekendte Problem med Sammenlægninger og Nyudskiftninger er i høj Grad aktuelt. I 9 af Landets 25 Kantoner er Jordfordelingen nogenlunde normal med velformede og forholdsvis store Parceller, men til Gengæld findes i andre Kantoner Distrikter, hvor man kan opvise en Parceldeling med gennemsnitlig 34 Parceller pr. ha, og enkelte Omraader med op til 100 Parceller pr. ha og derover. I adskillige Landsbyer findes Landmænd, der har flere Hundrede, ja endog over Tusinde Grundstykker i en og samme Kommune. Til Landsbyen *Anzonico* i Kanton *Tessin* hører der saaledes et Indmarksareal paa ca. 180 ha, der er inddelt i ca. 16200 Parceller, altsaa 90 Parceller pr. ha, med en gennemsnitlig Størrelse pr. Parcel af 111 m². Der findes 150 Ejere, saa hver Ejer besidder inden for en omtrentlig Radius af 1,5 km gennemsnitlig 324 særskilte Jordstykker. Det er rimeligt, at man i længere Tid har gjort Forsøg paa at faa saadanne for al rationel Landbrugsdrift ødelæggende Forhold ændret, uden at man dog hertil har udviklet nogen særskilt Organisation. Nu søger man, som naturligt er, at gennemføre denne paakrævede Nyudskiftning i Forbindelse med Matrikulsmaalingen. En Forbundsbeslutning fra 1918 bestemmer med Henblik herpaa, at i Egne, hvor saadanne Foranstaltninger — der i S. benævnes »Güterzusammenlegungen« — er paakrævet, kan Matrikulsmaalingen først paabegyndes, naar disse er gennemførte. Man regner med, at der findes ca. 360,000 ha, hvor Nyudskiftning skal finde Sted, hvilket vil sige ca. 15 pCt. af hele det Areal, der skal matrikuleres. Erfaringerne har vist, at disse Udskiftninger er meget kostbare, selv om man naturligvis faar det bedste økonomiske Resultat ved at foretage dem i direkte Forbindelse med Matrikulsmaalingen. Fra 1918 til 1930 er gennemført 289 Udskiftningsforretninger med ialt ca. 44,200 ha, alle i Forbindelse med Matrikuleringen, men de gennemsnitlige Omkostninger pr. ha andrager ikke mindre end 864 Frc.[1])

Frankrig.

I Frankrig har Spørgsmaalet om Reformer paa Matrikulsvæsenets Omraade i mere end et halvt Aarhundrede staaet paa Dagsordenen til Undersøgelse og Overvejelse. De forskellige Tilløb til en Nyordning, der fra Tid til anden har fundet Sted, er stadig stødt paa saa mange Vanskeligheder, at de ikke har

[1]) jfr. Die Grundbuchvermessung Pag. 26.

faaet den fornødne gennemgribende Betydning. Den energiske Landmaalerorganisation i Frankrig har — understøttet af den Del af Offentligheden, der ser den samfundsmæssige Betydning af et velordnet Matrikuls- og Tingbogsvæsen — længe ført og fører fremdeles en aldrig hvilende Kamp mod den stadige Udsættelse af virkelig rationelle Reformer, og den bliver ikke træt af at fremhæve den nugældende Tilstands uheldige Virkninger for det franske Landbrugs Trivsel og for hele den franske Økonomi. Og saa medfører dens Fortsættelse endda den sørgelige Tingenes Tilstand, at den Opfattelse stadig breder sig i Udlandet, »que la France est la Nation du monde où la propriété foncière est la plus mal organisée«.[1])

Det franske Matrikulsværk falder efter sin Oprindelse i flere forskellige Grupper, om end den første af disse omfatter den aldeles overvejende Del af Landet, og de andre nærmest maa betragtes som Undtagelser fra den store Hovedregel. I denne almindelige Gruppe hersker den »gamle Matrikul«, der er tilvejebragt i forrige Aarhundredes første Halvdel af de noksom bekendte skattemæssige Aarsager. Arbejdet blev fastlagt ved Lov af 15. September 1807 og varede ca. 40 Aar. Matrikuleringen medførte Landets totale Opmaaling, der som i Holland og Belgien byggedes op paa kommunale Lokaltriangulationer. Der foretoges ikke Afmærkning af nogen Art, og de oprindelige Maaleresultater er ikke opbevarede, ja blev som Regel ikke forlangt afleveret. Kortene konstrueredes under Arbejdets første Del i de fra de nordlige Nabolande kendte Maalestoksforhold — 1 : 5000, 1 : 2500 og 1 : 1250 — medens man senere gik over til at benytte 1 : 4000, 1 : 2000 og 1 : 1000. Arbejdet kunde i Hovedsagen afsluttes 1846, men saa snart Matrikulen var færdig, begyndte Klagerne over dens Mangler og dens Uretfærdighed. Ved Lov af 7. Aug. 1850 tillodes da en Revision af Matrikulsværket for alle Kommuner, der var matrikulerede for mindst 30 Aar siden, og som i øvrigt selv anmodede derom. Arbejderne udførtes i Hovedsagen efter samme Princip, som var gældende for den oprindelige Matrikul, selv om Erfaringerne ret naturligt medførte visse Forbedringer i de benyttede Methoder. Der var dog den meget væsentlige Hage ved Lovens Bestemmelser, at Nymatrikuleringen skulde udføres alene paa den vedkommende Kommunes egen Bekostning, hvilket selvsagt næsten umuliggjorde den ved Loven paatænkte Revision.

---

[1]) jfr. Journ. des Géom.-Exp. Frç. 1928 Pag. 8.

Kun ca. 600 Kommuner Landet over har benyttet sig af Lovens Bestemmelser, og kun et enkelt Departement (Nord) søgte i sin Tid at planlægge en Arbejdsorganisation, der skulde muliggøre en successiv Revision for hele Departementets Omraade.[1]) Den næste Undtagelses-Gruppe dannes af de Kommuner, der har etableret en ny Matrikul paa Grundlag af den mere moderne Matrikulslov af 17. Marts 1898, der gennemførtes efter meget Forarbejde og talrige Forsøg. Det var Lovens Hensigt, at den skulde bane Vejen for Tilvejebringelsen af en moderne og teknisk rationel Matrikul for hele Frankrig, baseret paa en fuldstændig Nyopmaaling.[2]) Efter Lovens Bestemmelser yder Staten til Arbejdets Udførelse et Bidrag, der fastsættes noget under Hensyn til de interesserede Kommuners finansielle Status, men som ikke maa overstige 40 pCt. af samtlige Omkostninger. Tilsvarende Bidrag ydes af Departementet, medens Resten betales af Kommunen og de paagældende Lodsejere, og saaledes at Initiativet er overladt Kommunen. Desværre har kun meget faa Kommuner benyttet sig af den Adgang, som Loven her havde aabnet dem til at skaffe sig en gennemgribende Forbedring af deres Matrikul, til Trods for de ret betydelige Tilskud fra Stat og Amt, som Loven fastsætter. Først nu, en Menneskealder efter Lovens med saa store Forventninger imødesete Ikrafttræden, er man naaet til det beskedne Tal af 132 Kommuner,[3]) der set paa Baggrund af Frankrigs 36241 Kommuner nok uden Overdrivelse tør betegnes som en Draabe i Havet, og hvis Betydning alene ligger i Eksemplets Magt.

En anden særlig Gruppe i ren teknisk Henseende danner dernæst det forholdsvis betydelige Antal Kommuner inden for de under Krigen ødelagte Egne, hvor det har været nødvenligt snarest muligt efter Vaabenstilstanden at foretage omfattende matrikulære Hjælpeforanstaltninger for i det hele at tilvejebringe taalelige Forhold for den Befolkning, der her skulde genoptage Fredens Arbejde. Forholdene i disse Egne var ofte saaledes, at alle Skel og Grænser var forsvundne, og den hele Situation fuldkommen omkalfatret og udslettet, hvorhos Vanskelighederne ved den fornødne Retablering ofte var forøget

---

[1]) jfr. Journ. d. G.—E. F. 1922 Pag. 204.

[2]) jfr. herom nærmere: J. Termansen. Matrikulsmaalinger i Frankrig. Tidsskrift f. Opm.- og Matrv. 5 Bd. Pag. 1. — Selve Loven af 17. 3. 1898 findes trykt sammesteds. 3 Bd. Pag. 265.

[3]) Journ. d. G.—E. F. 1932 Pag. 122.

mangefold gennem Ødelæggelsen af de i Departementernes og Kommunernes Arkiver hidtil opbevarede Matrikulskort og andre matrikulære Oplysninger. Den franske Regering organiserede straks en særlig Tjenestegren til Varetagelsen af disse Arbejder,[1]) og dennes Bistand blev straks rekvireret af godt 2100 Kommuner i de paagældende Departementer med tilsammen godt 800,000 ha.[2]) Selv om der nu ikke kunde blive Tid til en egentlig Nymaaling, da et hurtigt Resultat efter de særegne, foreliggende Forhold var det vigtigste af alt, medførte de paagældende Arbejder dog en væsentlig Forbedring af Matrikulens tekniske Grundlag. Der udførtes bl. a. i Forbindelse med de fornødne Retableringsarbejder ofte omfattende Parcelsammenlægninger og Nyudskiftninger (Remembrements), og som det synes ofte med betydelige Resultater. I Kommunen *Givry* i Departementet les Ardennes, hvor Udskiftningen omfattede 140 Lodsejere og ca. 990 ha. reduceredes saaledes Parcelantallet fra 3743 til 405 eller med 89 pCt., og Lodantallet gik ned fra 2055 til 405. Antallet af Parceller pr. Ejer reduceres fra 14,7 til 2,9, medens samtidig Parcellernes Størrelse forøgedes fra 0,4825 ha til 2,45 ha. Den samlede Vejlængde inden for Arealet steg fra 22 til 36 km, og den samlede Parcelperimeter gik ned fra 115—125 km til 15—18 km.[3]) Saadanne Nyudskiftninger var alene i det nævnte Departement indtil 1926 gennemført »avec succes« i 84 Kommuner med et samlet Areal af ca. 37000 ha, tilhørende ca. 6000 Ejere. Disse Arbejder fortsættes stadig.[4])

En forholdsvis ny Matrikulsmaaling findes endelig i en Del af Savojen. Denne Provins tilgik Frankrig i Overensstemmelse med Folkeafstemningen den 22. April 1860, og den var derfor ikke indbefattet under de oprindelige Matrikulslove. Man paabegyndte straks her fuldstændige Nyopmaalinger, der med Afbrydelser og i langsomt Tempo fortsattes lige til 1925, hvorefter Matrikulen var fornyet i Departementet *Haute-Savoie* med et samlet Areal af ca. 45,000 ha. Efter Vedtagelsen af Loven af 17. Marts 1898 er Arbejderne udført overensstemmende med denne Lovs Bestemmelser.[5]) Og endelig danner Elsass-

---

[1]) Le Service de la Reconstitution Foncière et du Cadastre. Lov af 4. 3. 1919.

[2]) Journ. d. G.—E. F. 1921 Pag. 15 og Pag. 31 og sammesteds 1922 Pag. 34.

[3]) Journ. d. G.—E. F. 1925 Pag. 129.

[4]) sammestds. 1926 Pag. 556.

[5]) sammestds. 1927 Pag. 268.

Lothringen i matrikulær Henseende et Rige for sig selv, stærkt paavirket, som det paa dette Omraade er, af sit halvhundredaarige Tilhørsforhold under det tyske Rige. For den Del af disse Lande, der er blevet nyopmaalt ved de under tysk Regimente i 1884 paabegyndte Matrikuleringsarbejder, findes sikkert Europas smukkeste og i teknisk Henseende mest fuldkomne Matrikul. Indtil Krigens Udbrud var man naaet gennem 592 Kommuner med et Areal af ca. 450,000 ha og 1,8 Mill. Parceller, hvilket temmelig nøje svarer til en Trediedel af Landenes 1773 Kommuner[1]) med ca. 1,45 Mill. ha, dog at det tilbageblivende Areal for en ikke ringe Del udgøres af Skovstrækninger med tilhørende Græsgange. Man regnede dengang fra tysk Side med at kunne tilendebringe Arbejderne i 20—25 Aar. —

Har det oprindelige matrikulære Grundlag i Frankrig saaledes muligt ikke været synderlig ringere, ligesom det heller ikke er synderlig ældre, end Tilfældet er i adskillige andre Lande, saa bliver Forholdet et noget andet, naar man betragter Forholdene, som de ligger i Dag. Frankrig har nemlig, saa utroligt det end lyder, ladet de svundne Hundrede Aar i den Forstand gaa sporløst hen over dets dog med betydelige Ofre tilvejebragte Matrikulskort, at disse i det store og hele ikke har været Genstand for nogen Vedligeholdelse eller Supplering. Udstykninger, Sammenlægninger, Veje, Jernbaner, Kanaler etc. er ikke overført paa Kortene, eller hvis saadant undtagelsesvis er sket, da er det foretaget med Anvendelsen af meget primitive Midler. Kortene har derfor nu nærmest kun ren historisk Værdi. En Undtagelse danner alene de faa Kommuner, der er nymaalte efter Loven af 17. Marts 1898, da det var en Betingelse for Statens Bidrag, at Matrikulen fremtidig skulde holdes tilbørligt vedlige. Dette sker gennem en særlig Statsinstitution under Finansministeriet i Forbindelse med lokale Kontorer. Indtil for kort Tid siden udførtes samtlige Arbejder af Statens Tjenestemænd, men efter de nyeste Bestemmelser — Lov af 17. April 1930 Art. VIII[2]) — synes de forberedende Arbejder nu ogsaa at kunne udføres af private Landmaalere og foretages altid paa Parternes Bekostning. À jour-Føring finder ligeledes Sted i Haute-Savoie og naturligvis i Elsass-Lothringen.

De egentlige Aarsager til dette mærkelige Forhold maa nær-

[1]) Journ. d. G.—E. F. 1921 Pag. 135.

[2]) sammestds. 1930 Pag. 240.

mest søges i, at Matrikulsvæsenet i Frankrig er og altid har været fuldstændig sammensmeltet med Skattevæsenet, og det er berøvet enhver administrativ Selvstændighed. Matrikulens Vedligeholdelse er derfor gennem hele den lange Periode stedse blevet indskrænket til, hvad der var absolut nødvendigt til Fordeling og Opkrævning af Grundskatterne. Matrikulens Dokumenter bestaar, foruden af Kortene, af en Parcelmatrikul — l'état de section — hvor Parcellerne er opført i Rækkefølge efter Kortbladene med Angivelse af Areal, Ejernavne etc., samt en egentlig Matrikulsprotokol — la matrice cadastrale — hvor Parcellerne er samlede efter deres Tilhørsforhold, og hvor de ligeledes findes angivet med Areal, Nettoudbytte m. v. Kun disse sidste Protokoller er ført à jour, og dette er sket paa Grundlag af meget summariske Oplysninger og som Regel uden nogen Art af forudgaaende Indmaaling. Man anvender ved Vedligeholdelsen et meget primitivt System med »p-Parceller« (parties de parcelles), saaledes at alle ved Deling opstaaede Parceller betegnes ved den gamle Parcels Nummer med efterfølgende »p«. Arealet anføres summarisk som den paagældende Kvotadel af den oprindelige Parcels Størrelse. Ved Deling under eet af flere i Marken sammenlagte Parceller, kunde hver enkelt af de nye Parceller faa Betegnelser som f. Eks. 6 p, 7 p, 8 p, 9 p, 10 p og 11 p etc., hvilket jo nok kan siges at være en noget kompliceret Parcelbetegnelse. Denne meget summariske Fremgangsmaade maa altsaa være tilstrækkelig til Paaligning og Indkassering af Grundskatterne, der i Frankrig beregnes paa en meget simpel Maade »centime-le-franc« af Parcellernes Nettoudbytte, men det kan ikke undgaaes, at en saadan Matrikul maa medføre mange ogsaa skattemæssige Uretfærdigheder og give Anledning til talrige Fejltagelser. Ved forskellige Undersøgelser i Departementet Aube har man endogsaa her konstateret en Fejlprocent paa 50 i »la matrice cadastrale«.[1])

Matrikulsprotokollerne føres med èn Afdeling for bebyggede og èn for ubebyggede Jorder, og de revideres henholdsvis hvert 10ende og hvert 20ende Aar. Dette har dog i vore Dage ikke kunnet slaa til, og man har for kort Tid siden maattet give efter for de talrige Klager over Matrikulens Uretfærdighed og Utilstrækkelighed og gøre et Forsøg paa at afbøde dens værste Fejl. Ved Lov af 16. April 1930 er der saaledes fastsat en hur-

[1]) jfr. J. d. G.—E. F. 1932 Pag. 127.

tig Revision af Matrikulen, men vel at mærke ikke en Revision i moderne matrikulær Betydning, som f. Eks. er fastsat ved Loven af 1898, men kun en Revision af Matrikulen som Skatteregister. Efter denne alene af Skatteadministrationen udarbejdede Lov vil man søge at undgaa »langvarige og kostbare« Opmaalingsarbejder, der kun maa benyttes i ganske sjældne Tilfælde, og indskrænke sig til at føre Kortene à jour paa den simplest mulige Maade, dels ved Benyttelsen af forhaandenværende tekniske Kort, og dels gennem Indlægning af den nuværende Situation paa Matrikulskortene gennem meget primitive Maalemethoder — endog ved Skridtning, selv om Maaling »med Kæde« normalt bør foretrækkes. Samtidig gennemføres en ny Klassificering af Parcellerne, og de rette Ejernavne skaffes oplyst. Paa denne simple Maade forventer man at have gennemført Revisionen for ca. 1500 Kommuner pr. Aar, saaledes at man venter at være færdig i Løbet af ganske faa Aar. Omkostningerne er anslaaet til ca. 600 Mill. Frç. Efter Gennemførelsen af denne Revision er det Administrationens Hensigt at søge hele Matrikulen holdt à jour gennem Indretning af et lokalt Matrikulskontor i hvert af Frankrigs 362 Arrondissementer. Det skal oprettes paa samme Sted, hvor Pantebogskontorerne findes.[1]) Dette sidste sker med den »l'arrière pensée fort heureuse« derved at bane Vej for Indførelsen af Grundbøger med Realregister, saaledes som man har det i Elsass-Lothringen. Saadanne Grundbøger er i vide Kredse i Frankrig Genstand for den største Interesse, og deres eventuelle Indførelse i Landets Jordadministration har længe været henvist til Studium og nærmere Undersøgelse. Det er imidlertid ganske klart, at paa en Matrikul, som den man hidtil har haft i Frankrig, kan ingen Grundbog baseres, og det er sikkert meget tvivlsomt, om dette lader sig gøre, selv efter den overfladiske Oppudsning, som Matrikulen faar gennem den Revision, der nu finder Sted. De franske Skøde- og Pantebøger, der er ordnede efter Personernes Navne, er ofte Genstand for megen Kritik, da hele det benyttede System vanskeliggør deres Brug og forringer deres Betydning, saaledes at den hele Ordning derved bliver en Hindring for en hensigtsmæssig Udvikling af Realkreditten i Landet.[2])

[1]) jfr. om denne Revision nærmere nogle Meddelelser, der er refererede i Journ. d. G.—E. F. 1932. Pag. 121 ff. og som antages at dække Administrationens Syn paa Arbejdet og dets Betydning. Sammesteds Pag. 127 ff. findes en kort Betænkning fra den franske Geometerforening vedrørende de ved Revisionsarbejdet planlagte Fremgangsmaader.

[2]) jfr. Vinding Kruse: Ejendomsretten. Kbhvn. 1930 III. Del. Pag. 881. og f. Eks. Journ. d. G.— E. F. 1931 Pag. 57 ff. og 177 ff.

Slutresultatet maa derefter blive, at der i Frankrig ikke findes nogen egentlig Organisation til Varetagelsen af Matrikulsvæsenets Interesser, og Landet har paa dette Omraade ikke hævdet sine stolte Traditjoner. Den franske Landmaalerstand er hverken gennem Ansættelsen eller gennem privat Praksis i synderlig Grad medinddraget under det matrikulære Vedligeholdelsesarbejde. Fra Standens Side maa man med Skepsis se paa de nyeste Revisionsforanstaltninger, fordi man ved, at en Matrikul ikke lader sig narre, og den Forsømmelse, Frankrig gennem Hundrede Aar har forøvet overfor sit Matrikulsværk, lader sig ikke udjævne gennem faa Aars Arbejde. Dette vil gælde, hvad enten man benytter den Methode, man nu er slaaet ind paa, eller man vil søge at naa Maalet ad andre Genveje, det man i Frankrig kalder »la réfection rapide du cadastre«.[1]) De franske Landmaalere vil vedblive med deres Arbejde for Matrikulens Genrejsning og rationelle Revision, »la réfection précise«, og Standen vil fastholde sit Krav om, at Udførelsen af det matrikulære Vedligeholdelsesarbejde og den fornødne Indflydelse paa dette Arbejdes Ledelse maa overlades de dertil uddannede Landmaalere. Der fandtes 1930 i Frankrig 2374 Geometere, men Antallet har været stærkt dalende. I 1885 fandtes saaledes 5334 Personer med Geometerpatent.[2]) Ved Forordning af 25. April 1929 indførtes en Nyordning med fremtidig Udstedelse af Statsbestalling (Diplom) for Geometere.

Fremtiden vil vise, om den Organisation, som den skattetekniske Revision af Matrikulen trods alt maa antages at ville indføre i Frankrig, bliver af en saadan Art, at den vil være egnet til et Forsøg paa successivt at forbedre Matrikulens, ogsaa efter Revisionen, meget svage tekniske Grundlag. Der kan derigennem muligvis gro en ny Fremtid for Landets hele Ordning af alle de administrative Spørgsmaal, der vedrører Jord, men det sker erfaringsmæssigt ikke, med mindre Landets Landmaalere i videst mulig Udstrækning bliver Deltagere i dette Arbejde.

Tschekkoslovakiet.

Er det end med Undren, en Mand fra de mellemstore Brugs Land, Danmark, ser paa en Loddeling og en Jordfordeling som

[1]) Der har saaledes været gjort Forsøg paa Matrikulens à jour-Føring ad luftfotogrammetrisk Vej, jfr. Beretning fra den internationale Geometerkongres i 1926, Pag. 355, hvor der er givet en Meddelelse om Methodens Resultater gennem Forsøg i en enkelt Kommune. Efter den i 1930 paabegyndte Revision synes man at have opgivet videre Fremstød ad denne Vej.

[2]) Jfr. Journ. d. G. E.—F. 1932 Pag. 313.

den, Landbruget maa arbejde med i Smaabrugenes Lande som visse Dele af Schweiz og de fleste sydtyske Stater, saa bliver Forundringen ikke mindre, naar man stilles overfor de Forhold, der indtil 1920 paa dette Omraade var herskende i de Lande, der nu danner den tschekkoslovakiske Stat. Det er en bekendt Sag, hvorledes Slaget paa »det hvide Bjerg« tæt vest for Prag den 8. November 1620 med Hensyn til det for ethvert Folk saa vigtige og i saa mangfoldige økonomiske og sociale Problemer indgribende Jordspørgsmaal er en af de mest skæbneafgørende og følgesvangre Begivenheder, Historien har at opvise. Tschekkernes Modstandskraft blev efter Nederlaget her brudt for lange, lange Tider netop derved, at de blev gjort jordløse i deres eget Land. Den indfødte protestantiske Adel blev fordrevet; dens Godser blev konfiskeret og udleveret til Sejrherrens Folk, østerrigske, tyske og ungarnske Adelsslægter, der troligt holdt fast paa dem lige til Verdenskrigen. Jorderne var da fordelt paa en saa urimelig Maade, at der i den nye Stats »historiske« Lande, Bøhmen, Mähren og Schlesien, fandtes 1,049,457 Ejendomme, der kun havde et Jordtilliggende paa 2 ha og derunder, og som alle efter Landets Forhold var aldeles utilstrækkelige til en blot nogenlunde selvstændig Eksistens. Denne Million Ejendomme udgjorde ikke mindre end 70 % af samtlige Brug i de nævnte Lande; men det samlede Jordtilliggende til denne i Tal saa mægtige Gruppe udgjorde kun 6,49 % af det hele Areal. I de to andre Lande Slovakien og »Karphato Rusland« var Forholdene ikke synderlig bedre. Der fandtes her 401.685 Ejendomme paa 10 Arpents (5.75 ha) og derunder, hvilket Antal ialt udgjorde 73 % af samtlige Brug. Under disse Ejendomme hørte 16,3 % af Landenes Areal. Samtidig med og overfor dette mægtige Tal af Smaabrug fandtes der i Tschekkoslovakiet ca. 2000 Storbrug paa 500 ha og derover — men disse faa Ejendomme besad tilsammen ikke mindre end ca. ⅓ af Landenes samtlige Jorder. Ejerne af disse store Godser var stadig de landsfremmede Adelsslægter, der ofte kun kendte deres vidtstrakte Besiddelser fra Jagtbesøg. Følgen af denne Jordfordeling, der trodser enhver Beskrivelse, var bl. a. en mægtig Udvandring fra de tschekkiske Lande. Man regner saaledes med, at der for Tiden findes 2,3 Mill. Emigranter udenfor Tschekkoslovakiet, for største Delen Landbrugere og Landbrugsarbejdere.

De tschekkiske Førere, der i deres Exil under Krigen forberedte den nye Stat, havde da ogsaa Planer færdige til en gen-

nemgribende eller revolutionær Jordreform som det første og nødvendigste Grundlag for den nye Stats Eksistens, og man gik straks efter Republikkens Proklamation den 28. Oktober 1918 i Gang med Reformens Gennemførelse. Samtlige Godser over 250 ha ekspropriceredes af Staten mod en vis Erstatning, der beregnedes efter Priserne i Aarene 1913—15, og saaledes, at Halvdelen af Erstatningssummerne udbetaltes kontant, medens Resten forrentes og amortiseres med 4½ %. Godser, der tilhørte Medlemmer af det tidligere regerende Fyrstehus, ekspropriceredes uden Erstatning. Derved kom Staten i Besiddelse af ca. 4 Mill. ha eller ca. 28,2 % af Landets Jorder, hvoraf dog kun ca. 1,23 Mill. ha var opdyrket Jord. Jorderne blev ekspropriceret fra 17—1800 Ejere, hvoraf 5 ejede fra 50,000—100,000 ha, 2 endog over 100,000 ha. Ejerne havde efter Loven Tilladelse til at beholde op til 150 ha opdyrket Jord + 100 ha uopdyrket Jord, i enkelte særlige Tilfælde endog helt op til 500 ha. De øvrige mægtige Jordstrækninger blev snarest muligt uddelt til det jordhungrende Folk, enten som Forpagtning paa langt Aaremaal eller som Ejendom. Da Reformen havde stor Hast, maatte man som foreløbig Foranstaltning i Aarene 1920—21 sørge for, at 265,182 Familier fik tildelt større eller mindre Jordlodder, som Regel i Forpagtning og væsentligst som Tillægsparceller og Byggepladser, for at disse mange Mennesker i det hele kunde opretholde deres Eksistens. Den endelige Reform gennemførtes derefter i Aarene 1922—28 med det Resultat, at henimod en halv Mill. Mennesker, eller 24 % af samtlige de ved Landbruget beskæftigede Personer, havde faaet egen Jord og eget Hjem. Efterspørgselen var saa stærk, at 30—40 % af Ansøgningerne ikke kunde imødekommes.[1]) Dermed havde Tschekkerne endelig udjævnet »das Unrecht vom weissen Berge«. —

Det er rimeligt, at saa mægtige Udstyknings- og Jordfordelingsforetagender med alt, hvad der dertil hører af Vejanlæg, Reguleringer, Parcelsammenlægninger og Nydelinger etc., for Matrikulens Teknikere — ud over de sociale, økonomiske og politiske Spørgsmaal — maa rejse Problemet om, hvorledes Matrikulsvæsenet, dets Teknik og dets Organisation klarer

---

[1]) I Journal des Géomètres — Exp. Frç. 1928 Pag. 437 ff. og Pag. 481 ff. har en af de ledende Kræfter ved Jordreformens Gennemførelse, Ministerialraad, Ingenieur Anth. Pavel givet en Oversigt over Arbejdets Forudsætninger og Forløb. — Oplysn. findes ligeledes i A. Torp: Die Lage der nat. Minderheiten in der Tsch. »Kulturwehr« Berlin Okt. 1931, Pag. 22, hidrørende fra personlige Medd. fra Ingenieur Pavel.

slige uhyre Opgaver, hvor tilmed de interesserede Parter i rækkevis staar og venter paa Resultatet. Naar nu erindres, at tilsvarende Omvæltninger har fundet Sted i næsten alle Europas nye Lande, Estland, Letland, Lithauen, Polen, Jugoslavien og mulig flere,[1]) vil det være klart, at der her foreligger et omfattende matrikulært Problem, hvis grundige Undersøgelse muligt kunde give Anledning til nye Impulser vedrørende Matrikulsvæsenets Organisation og hele Indretning, navnlig ogsaa i Betragtning af, at disse nye Stater med Hensyn til deres administrative Ordning maa antages at have været mindre bundet af Fortiden, end Tilfældet almindeligvis er i gamle Samfund, hvor alt udvikler sig gradvis. —

I Tschekkoslovakiet har man ordnet Sagen paa den rationelle Maade, at Matrikulens Førelse er underkastet ren Statsdrift, og alle Vedligeholdelsesarbejder foretages alene ved Statens Foranstaltning og ved Statstjenestemænd. Matrikulsvæsenet sorterer under Finansministeriet. Ved Centralstyrelsen i Prag fin-

---

[1]) I Estland, der udgør 47550 km² med ca. 1,11 Mill. Indbyggere, og hvor ca. tre Fjerdedele af Befolkningen er beskæftiget ved Landbrug, var det indtil 1846 ikke tilladt den menige Befolkning at eje Jord. Før Revolutionen i 1917 hørte derfor største Delen af Landets Jorder under forholdsvis store Godser, ofte tilhørende tysk-baltiske Adelsslægter. Der fandtes da i Estland 1149 Storbrug med tilsammen ca. 2,43 Mill. ha eller ca. 50 pCt. af Landets Areal. Samtidig fandtes 51640 mindre Ejendomme med et Totalareal paa 1,76 Mill. ha og altsaa en Gennemsnitsstørrelse paa ca. 34 ha, hvorved dog Landets Jordbunds- og Bonitetsforhold maa tages i Betragtning. — Agrarreformen vedtoges ved Lov af 10. Okt. 1919. Efter denne eksproprieredes samtlige Godser i privat Besiddelse mod en vis Erstatning, der udbetales fordelt over et længere Aaremaal. Ca. 2,35 Mill. ha eller ca. 96 pCt. af Godsernes Areal nationaliseredes og uddeltes til Folket, som Regel gennem Arvefæste- eller Lejeforhold, saaledes at Staten forblev Ejer af Jorden, dog at Køb ogsaa kan finde Sted. Oprindelig fastsattes Loddernes Størrelse til 20—30 ha, senere — ved Lov af 16. 6. 25 — er Grænsen sat op til 70 ha. Indtil 1928 var der udstykket ca. 40,000 Brug, hvoraf langt de fleste var forsynede med Nybygninger. Reformen var anslaaet til at kunne gennemføres i Løbet af 10—20 Aar. (jfr. M. Dahlsgaard: Estland i Sommersol, Kjbh. 1928 Pag. 58 ff.)

Matrikulsvæsenet i Estland sorterer under Landbrugsministeriet. Der fandtes 1920 ikke nogen egentlig Matrikul i Landet, og 50 pCt. af de foreliggende forskellige Kort maatte kasseres som ubrugelige til matrikulære og udstykningsmæssige Formaal. Ud over de mægtige Arbejder med Storudstykningerne, er Matrikulsvæsenet og Landmaaleretaten derfor stærkt beskæftiget med successiv Indretning af en Landsmatrikul. Opmaalingerne udføres i Tilslutning til Landstriangulationen. Der findes i E. ca. 300 Landmaalere, hvoraf 19 med højere Faguddannelse. 115 Teknikere, der har aflagt en særlig Eksamen, og ca. 150 med ren praktisk Uddannelse. De fleste L. er statsansatte, kun ca. 50 arbejder i det frie Erhverv. Ogsaa disse kan udføre Ejendomsmaalinger, der da revideres af Katasterkontorerne. Landmaalerne deltager i de med Matrikuleringen forbundne Taksations- og Vurderingsarbejder samt i de kulturtekniske Arbejder, der er nødven-

dige i Anledning af Agrarreformens Gennemførelse (jf. Allg. Vermess.-Nachr. 1932 Pag. 299).

I Letland, der udgør 65791 km² med ca. 1,84 Mill. Indb., fandtes indtil 1914 kun 3729 mindre Ejendomme, og 72 pCt. af Befolkningen ejede ikke Jord til Trods for, at over 60 pCt. af denne er beskæftiget med Landbrug og Fiskeri. Efter Republikkens Proklamering i 1918 eksproprieredes alle større Ejendomme, idet dog de tidligere Besiddere kunde faa Tilladelse til at beholde 50—100 ha. Statens Jordfond kom paa den Maade i Besiddelse af henimod 60 pCt. af hele Republikkens Omraade. Af dette mægtige Areal udstykkedes i Aarene indtil 1926 77—78000 nye Ejendomme eller Tillægsparceller med Areal fra 2—22 ha, der uddeltes til det jordløse Folk. Alene de første 4 Aar udstykkedes 696 Godser med ialt 1,3 Mill. ha.

De mægtige matrikulstekniske Arbejder, der er nødvendiggjorte af en saadan Revolution i Jordbesiddelsens Omraade, gennemførtes af en Statsinstitution, sorterende under Landbrugsministeriet. Dennes tekniske Afdeling talte i 1926 9 saakaldte »Ingeniør-Landmaalere« og ca. 400 Landmaalere. Der fandtes paa det daværende Tidspunkt endvidere ca. 30 L. i Statstjeneste under Forstvæsenet og ca. 12 under Trafikministeriet, medens 11 var ansat under den kommunale Forvaltning i Riga. Endelig fandtes ogsaa en Del privat-praktiserende L., der faar Statsbestalling efter Opfyldelsen af visse Betingelser, bl. a. en Prøvetid under Opmaalingsvæsenet paa 3 Aar. Statens Tjenestemænd udfører alle Arbejder vedr. det offentliges Jorder, medens alle Arbejder vedr. private Ejendomme udføres af de private L. — Før Krigen havde Adelen i Landet, der som anført raadede over største Delen af Jorderne, og som i de baltiske Provinser havde en ikke ringe administrativ Autonomi, for egen Regning uddannet og udviklet en ikke helt ubetydelig matrikulær Tjeneste til Varetagelsen af de fornødne Opgaver (jfr. Journ. d. G.—E. F. 1926 Pag. 326 ff.).

I Lithauen, der udgør 52810 km² med ca. 2 Mill. Indb., var Bondebefolkningens Ret til at eje Jord tidligere ogsaa undergivet en vis Begrænsning, men trods dette og trods en haardhændet Jordkamp forblev dog stadig en stor Del af Landets Jorder i Bondebefolkningens Besiddelse. Ved Aarhundredskiftet regnede man med ca. 39 pCt. Agrarreformen her vedtoges ved Lov af 3. April 1923. Efter denne Lovs Bestemmelser søges de større Ejendomme udstykket i Brug paa 8—20 ha samt i Havebrugsejendomme paa ½—2 ha til Overdragelse til Haandværkere, Handlende, Arbejdere etc. Reformens Gennemførelse er anslaaet til 36 Aar.

Matrikulsvæsenet, der sorterer under Landbrugsministeriet, er i ikke ringe Grad præget af de store Arbejder til Agrarreformens Gennemførelse. Man maatte — tvunget af Nødvendigheden — begynde med ganske faa Landmaalere, ialt kun 32 — et Antal, der dog hurtigt stærkt forøgedes, efter at man havde indrettet særlige Uddannelseskursus for L. For Tiden findes godt 200 Landmaalere knyttet til den Afdeling inden for Landbrugsministeriet, hvorunder Jordreformens Gennemførelse sorterer. Endvidere findes 36 privat-praktiserende L., der kan deltage i Udførelsen af de offentlige Maalinger, og hvis Uddannelse kontrolleres af Staten, idet der bl. a. stilles Krav om en 3-aarig Prøvetid (jfr. Allg. Vermess. Nachr. 1932 Pag. 286 ff.).

I Polen, der udgør 386,273 km² med ca. 27 Mill. Indb., fandtes før Krigen 6576 Godser over 500 ha med tilsammen ca. 8,6 Mill. ha, spredt over hele det store Rige, i hvis forskellige Egne Jordfordelingen mellem smaa og store Brug er meget varierende. Landets Agrarreform vedtoges allerede ved Sejmens Resolution af 10. Juli 1919 og er senere nærmere udformet ved Lov af 15. Juli 1920. Det fastslaas ved denne som Princip, at Polens Landbrug skal baseres paa det almindelige Bondebrug af noget varierende Størrelse, samt at Jorden skal overdrages Brugerne som Ejendom. Jordudstykningen samt Kolonisationen skal overtages af Staten, der faar Ret til Ekspropriation af Godsernes Jorder, som Regel ned til 180 ha, hvilket Areal dog i Industriegnene kan gaa ned til 60 ha, medens det omvendt i de aabne

Grænseegne mod Øst og Vest kan stige til 400 ha. Godser i umiddelbar Nærhed af store Byer, eller Godser, der bliver daarligt administreret, kan eksproprieres helt. Paa den anden Side kan Godser, der drives som Mønsterbrug, helt fritages for Ekspropriation. Som Erstatning ydes Halvdelen af den gennemsnitlige Markedspris. En Femtedel af den eksproprierede Jord kan uddeles som Tillægsparceller, dog maa bestaaende Brug ikke forøges over 23 ha, i Grænseegnene dog op til 45 ha. Den øvrige Jord udstykkes i nye Brug med et Areal paa ca. 15 ha pr. Brug. Reformen er — modsat Tilfældet i de fleste andre nye Stater — beregnet paa at gennemføres over et meget langt Tidsrum (jfr. Doman Wieluch: Det nye Polen, Kbhvn. 1924 Pag. 80 ff.). —

Matrikuls- og Opmaalingsvæsenet i Polen er selvsagt stærkt paavirket af Landets tidligere meget forskellige Tilhørsforhold. Matrikuler for Jorderne findes saaledes kun i de Dele af Landet, der før 1919 henhørte under Preussen og Østerrig. Disse Matrikulers Vedligeholdelse sorterer nu under henholdsvis Ministeriet for offentlige Arbejder og Finansministeriet. Agrarreformens Gennemførelse sorterer under et specielt Ministerium, saaledes at Organisationen for det økonomiske Opmaalingsvæsen er meget spredt og næppe endnu har faaet sin endelige Form. I 1925 fandtes i Polen ca. 600 Landmaalere i Stats- eller Kommunetjeneste. Samtidig fandtes ca. 400 privat praktiserende L. forsynet med Bestalling, der efter Eksamen og 2-aarig Prøvetid udstedes af Min. f. off. Arbejder, og ca. 200 L. med særlig Autorisation fra Ministeriet for Agrarreformens Gennemførelse til Udførelsen af de Arbejder, der knytter sig til denne. Desuden ca. 300 L. uden Bestalling og alene med Ret til Udførelsen af visse, udelukkende praktiske, Landmaalingsarbejder (jfr. Journ. d. G.—E. F. 1925 Pag. 458 ff.). —

I Jugoslavien findes kun Matrikul for de tidligere østerrigungarnske Landsdele, Kroatien og Slavonien, medens saadanne Indretninger ikke kendtes i de tidligere Kongeriger Serbien og Montenegro. En fuldstændig ny Matrikul for disse Lande, der vil komme til at spænde over ca. 10 Mill. ha, paabegyndtes allerede 1921 og udføres nu under Ledelse af en Statsinstitution, Generaldirektionen for Matrikulsvæsenet. Matrikulen baseres paa en Nyopmaaling, der knyttes til den foreliggende Triangulation, der af Matrikulsvæsenet føres ned til 4. og 5. Orden. Detailmaalingen sker efter moderne Principper, idet man søger at lægge den bekendte preussiske Nymaalingsanordning» Anweisung IX« til Grund for Arbejdernes Udførelse. Denne Instruktion blev allerede 1891 oversat til serbisk og autoriseret af det serbiske Finansministerium, uden dog før 1920 at have faaet synderlig praktisk Betydning. Matrikulen skal danne Grundlaget for et moderne Grundbogssystem, og man tilstræber yderligere at gøre den til en Ejendomsmatrikul med vidtrækkende Betydning i Ejendomsspørgsmaal. Den nugældende Matrikulslov, der bl. a. regulerer Ejendomsbeskatningen i de forskellige Lande, hvoraf det nuværende J. bestaar, er vedtaget den 28. November 1928 og traadte i Kraft 18. Jan. 1929.

Indtil 1928 var Opmaalingsarbejderne udført for ca. 300,000 ha, og samtlige Matrikuleringsarbejder for ca. 250,000 ha. Saa snart Arbejderne i en Kommune er afsluttet, overgaar Matrikulsdokumenterne til den Institution under Generaldirektionen, der besørger den fornødne Vedligeholdelse. Der findes Matrikulskontorer i hvert Arrondissement. Genparter af Matr. tilstilles Skatteforvaltningen. Arbejderne, der forventes afsluttet i Løbet af 10—12 Aar, led længe under udpræget Personalemangel, da der før 1920 ikke blev uddannet Landmaalere i Serbien. Siden 1923 uddannes L. saavel ved Statens tekniske Højskole som ogsaa ved Landets to Universiteter. Det er Maalet at forøge det Antal L., der arbejder ved Matrikuleringen, op til 1000. (Nærmere Oplysninger om Matr. i J. samt om L.'s Uddannelse er givet af Generaldirektøren for Matrikulsv. Prof. Nedeljkovick i Journ. d. G.—E. F. 1928 Pag. 71 ff. samt Pag. 330. — Efter Vedtagelsen af Matrikulsloven er hele Spørgsmaalet behandlet af Prof. L. Sopotko i samme Tidsskrift 1931 Pag. 352 ff.).

des en særlig Afdeling for Triangulationsarbejder, en Reproduktionsanstalt samt Matrikulens Centralarkiv. Matrikulens udførende Organer er 173 over Landet spredte Matrikulskontorer (Katastralvermessungsämter), der fører Matrikulen og udfører alle Vedligeholdelsesarbejder. De er oprettede samme Sted og med samme Distrikt som Skatteadministrationens lokale Kontorer og har et nært Samarbejde med Skattevæsenet. Den gennemsnitlige Størrelse pr. Distrikt bliver ca. 800 km^2 med ca. 78500 Indb. Ved Centralstyrelsen i Prag findes et Personale paa ca. 88 Personer, hvoraf ca. Halvdelen er beskæftiget ved Opmaalingstjenesten. De 173 lokale Kontorer har et samlet Personale paa 1278 Personer, hvoraf ca. 700 er ansat ved Opmaalingstjenesten. Paa Kontorerne findes 3—4 Landmaalere og i det hele gennemsnitligt et Personale paa 7—8 Personer. Centraladministrationen har et samlet Lønbudget paa ialt 2,2 Mill. t. Kr., medens der i Lønninger til Lokalkontorernes Personale udredes ialt ca. 23,5 Mill. Statens samlede Udgifter til Matrikulsvæsenet er for 1932 budgetteres til 43.532.600 t. Kr.[1])

Østerrig.

I Forbindelse med den store Nyordning af den østerrigske Stat i de bevægede Aar 1919—20 lykkedes det Opmaalingsvæsenets Talsmænd i Østerrig her at samle, paa moderne Vis. hele Statens Opmaalings- og Matrikulsvæsen indenfor samme organisationsmæssige Ramme og under samme Ledelse — saaledes som det synes naturligt, men som det ikke desto mindre meget sjældent forefindes. Oprindelig sorterede Matrikulsvæsenet i Østerrig under Finansministeriet, og der fandtes her som mange andre Steder særlige Institutioner for Gradmaalingen og for de topografiske Maalinger, ligesom ogsaa Udskiftningsvæsenet. Forst- og Vandbygningsvæsenet samt Jernbanerne opretholdt særegne Opmaalingsafdelinger — alt med det Resultat, at Udførelsen af Dobbeltarbejder hørte til Dagens Orden. Under den store Overgangstids vanskelige økonomiske Forhold for Østerrig indsaa man det uøkonomiske i en saadan spredt Organisation, og ved Forordningerne af 6. Juni 1919 og 23. Juli 1920 samledes de tre store Grupper, *Gradmaalingen, Topografien* og *Matrikulsvæsenet* i en stor Central-

[1]) Enkeltheder vedr. Matrikulsorganisationen i T. skyldes velvillig Meddelelse fra Chefen for det statistiske Departement i Prag, Dr. J. Auerhan.

institution under Ledelse af Generaldirektøren for Matrikulsvæsenet. Senere — ved Forordn. af 3. Dec. 1923 — føjede man hertil Landets Justervæsen.

Det blev ved denne Reform fastslaaet, at Opmaalings- og Matrikulsvæsenet maatte betragtes som en Forbundssag, der nødvendigt maatte organiseres ensartet for hele Forbundsrepublikken, uanset den politiske og administrative Selvstændighed, der iøvrigt tilkommer hver af de 9 Lande, hvoraf Forbundet bestaar. Centralledelsen, der sorterer under Forbundsministeriet for Handel, Samfærdsel m. v., fører Titlen »*Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen*«. I Spidsen staar nu en Præsident, der ved sin Side har et — ulønnet — Raad af særlig sagkyndige.

Administrationen foregaar og Arbejdet udføres gennem forskellige Afdelinger, af hvilke der findes een for de rent videnskabelige Opmaalinger, een for alle Triangulationsarbejder ned til femte Orden, een for matrikulære Nymaalinger og een for Fotogrammetri, een for Topografi samt endelig en teknisk-administrativ Afdeling, hvorunder Matrikulsvæsenet i snævrere Forstand henhører. Dette er dernæst decentraliseret i 68 lokale Matrikulskontorer »Bezirksvermessungsämter«, hvilket giver en gennemsnitlig Størrelse af 1234 km² pr. Distrikt. Disse Kontorer fører Matrikulen og besørger de forberedende Vedligeholdelsesarbejder, naar saadant ønskes. Dog kan dette sidste ogsaa ske, og sker ofte, gennem privat praktiserende Landmaalere paa samme Maade som i Preussen. Kontorernes ensartede Arbejdsmetoder m. v. sikres gennem 5 direkte under Centralledelsen staaende Opmaalingsinspektører. Disse har Sæde i Republikkens Hovedbyer og fungerer ud over deres Tilsynstjeneste tillige som Arkivar for de saakaldte »Katastralmappenarchiven«, der bestaar af alle de originale Matrikulskort, og i det hele alle Kort, der er sat ud af Brug. Endvidere har man hertil henlagt Depoterne for de nugældende Kort, der alle er mangfoldiggjorte ved Tryk og sælges til alle og enhver. Matrikulen holdes à jour ikke alene med Hensyn til Ejendomsforandringer, men ogsaa forskellige Forandringer i Terrainet som f. Eks. vedrørende Bygninger og Kulturgrænser skal medtages. Ejendomsforandringer og Delinger anmeldes som Regel af Parterne; de øvrige Forandringer registreres ved periodiske Eftersyn, der foretages af Matrikulskontorerne. Efter Optagelsen i Matrikulen sendes de fornødne Meddelelser til Grundbogen, med hvilken Matrikulen i Østerrig har et meget nært Samarbejde, samt endvidere til det saakaldte »Plankammer« ved Cen-

tralledelsen i Wien, hvor den stadige Mangfoldiggørelse af Matrikulens Kort, Maalerids m. v. finder Sted. Der er her tillige organiseret en særlig Afdeling til à jour-Føring af de topografiske Kort paa Grundlag af det Materiale, der fremkommer gennem Matrikulens Vedligeholdelse. Paa den anden Side deltager ogsaa de lokale Matrikulskontorer i de direkte Arbejder til Vedligeholdelse af de topografiske Kort, saaledes at Samarbejdet maa siges at være gennemført paa alle Linier. Det fremhæves da ogsaa — og sikkert med Rette — som en af Reformens Fordele, at Matrikulskontorernes Personale faar Lejlighed til ogsaa at beskæftige sig med disse særlige Arbejder.[1]) De østerrigske Landmaalere, eller som de nu almindeligvis benævnes saavel her som i Tyskland, Opmaalingsingeniører («Vermessungsingenieure»), udfører saaledes i Østerrig *alle* de Staten paahvilende Opmaalingsarbejder, lige fra astronomiske Stedsbestemmelser, Basismaalinger, Triangulation af enhver Orden og ned til de simpleste Vedligeholdelsesmaalinger.

Det er i det hele en given Sag i Østerrig, at alle Opmaalingsarbejder, der af en eller anden Statsadministration ønskes udført til et eller andet Formaal, henvises til Ekspedition ved det vedkommende Opmaalings- og Matrikulskontor. De eneste officielle Opmaalingsarbejder, der indtil videre ikke henhører under Kontorerne, er de, der staar i Forbindelse med Nyudskiftningsvæsenet. Der foreligger her saa mange juridisk og agrarmæssigt meget indviklede Spørgsmaal, der har udviklet sig forskelligt i de forskellige Lande, at det har været nødvendigt at lade denne særlige Organisation forblive staaende som et specielt Anliggende for de enkelte Lande. Men der foreligger saadanne gensidige Aftaler vedrørende alle de herhen hørende Opmaalingsarbejder, at disse direkte kan overtages af og finde Anvendelse i Matrikulen. Endelig har enkelte af Republikkens Storbyer faaet en særlig Tilladelse til, at deres kommunale Administration for Bygningsvæsen udfører de forberedende matrikulære Arbejder. Dette sker da paa samme Betingelser og under samme Kontrol, som finder Sted over for de private Landmaaleres Arbejde. —

Den østerrigske Matrikul hidrører for største Delen fra de

---

[1]) jfr. herom nærmere Artiklen: »Die Vorteile der gegenwärtigen Organisation des bundesstaatlichen Vermessungsdienstes«, der af Præsidenten for Landsopmaalingskontoret A. Gromann er skrevet i det af den østerrigske Forening for Opmaalingsvæsen udgivne Festskrift for Eduard Doležal i Anledning af dennes 70-aarige Fødselsdag den 2. Marts 1932.

første Aartier i forrige Aarhundrede. Kun for Bjergegnene i Tyrol og Voralberg samt vedrørende det tidligere ungarnske Territorium »Burgenland« skriver Kortene sig fra 1850—60. Maalingerne støtter sig til en fælles Triangulation, men er for største Delen udført med Maalebord. Afmærkning fandt ikke Sted, og originale Maaloptegnelser er kun undtagelsesvis opbevaret. Siden 1890 er udført ret omfattende matrikulære Nymaalinger, saaledes indtil 1919 af 98 Kommuner med 61562 ha, og i Aarene fra 1919—30 af 88 Kommuner med 47691 ha. Disse Arbejder udføres af den særlige Afdeling for matrikulære Nymaalinger og naturligvis efter teknisk anerkendte Principper og moderne Methoder. I de sidste fire Aar har man regelmæssigt nymaalt ca. 6600 ha pr. Aar. Arbejdet fortsættes, da Matrikulen mange Steder, ganske som i andre Lande, trænger til Fornyelse, bl. a. findes der et Terrain i den sydlige Del af Burgenland, omfattende ca. 181 Kommuner, hvor Matrikulskortene ikke har været holdt à jour. —

Den østerrigske Finanslov for 1931 udviser en Tjenestemandsstand for hele Opmaalingsvæsenet af 463 Personer. Opmaalingsvæsenets Budget udviser en Indtægt for 1930 paa godt 1 Mill. Schilling, og en Udgift paa godt 5,8 Mill. Statens Tilskud bliver saaledes ialt 4.748.722 Schilling, eller ca. 0.72 Sch. pr. Individ. Samtidig hører der under Nyudskiftningsvæsenet en teknisk Afdeling med et Personale paa 208 Personer og et Statstilskud paa 1,4 Mill. S. Endelig fandtes der 178 Civilgeometere i Østerrig. Lønningen for en Landmaaler i Statstjeneste stiger automatisk i Løbet af 33 Aar til 8138 Sch., foruden forskellige Tillæg.

Det er rimeligt, at man i Østerrig glæder sig over de indvundne Resultater, der virkningsfuldt vil imødegaa den tidligere almindelige »überflüssige Zeit- und Geldaufwand«. Dog ønsker man en endnu stærkere Centralisation af alt Opmaalingsvæsen med stadig Indskrænkning af den private Opmaalingsvirksomhed og alle Arbejders Henlæggelse under Forbundets Centralledelse. Samtidig fremhæver man Betydningen af, at de Virksomheder, der har snæver Tilknytning til Matrikulsvæsenet, ogsaa henlægges til Matrikulsorganisationen. F. Eks. gaar man ud fra som givet, at en Stat, der vil lægge Vægt paa de mest elementære Grundsætninger for en sparsommelig Administration, ikke kan tænke paa at lade *Vurderingsarbejder* udføre af andre end netop Matrikulens Organer. Østerrig staar frem for alt paa det Standpunkt, at Matrikulsvæsenet maa være for-

SKEMATISK OVERSIGT [1]).

	Navne m. v.	Organisationsform	Antal Statskontorer og Distrikter	Omtrentlig Størrelse pr. Distrikt		Antal		Statsudgifter til Matrikulsvæsenet m. v.		Anm.
				km²	Antal Indbygg.	Landml. i Statstjeneste ca.	prakt. Landmaalere ca.	ialt ca.	pr. Indbygg. ca.	
1.	**Danmark** Nord for Kongeaa. 39,036 km², 2,6 Mill. Indbyggere excl. Kbhvn. og Fr.berg.	Centralisation. Privat Praksis. Ingen Distriktsinddeling.	1 central. Direktorat i København.	Herunder henhører hele Landet excl. Københavns og Frederiksbergs Komm.		35	80 selvst. Forretng., ca. 100 Landml.	300,000 Kr.	11,5 Øre	I komm. Tjeneste: 15 Landm.
2.	**Danmark** Syd for Kongeaa. 3,891 km², 176,000 Indb.	Decentraliseret, udelukkende Statsdrift.	5 Amtslandinspektørkont. 5 Distrikter.	778	35,000	Under Matr.v. er ansat 28 Personer.	0	80,000 Kr.	45 Øre	
3.	**Norge.** 323,793 km², 2,0 Mill. Indbyggere excl. Købst.	Decentr. Matrikul. Decentraliseret, udelukkende Statsdrift af Udskiftningsvæsenet.	43 Udskiftningsdistrikter.	—	—	127	Private Landmaalere medvirker ikke ved Ejendomsmaalinger eller ved Matrikulens Vedligeholdelse.	1,03 Mill. Kr. til Udskiftningsvæsenet.	52 Øre	Matrikulen er ikke forbunden med noget Kortværk og vedligeholdes ikke af nogen Landmaalerorganisation.
4.	**Sverige.** 439,381 km², 4,19 Mill. Indbyggere excl. Købst.	Decentraliseret Statsdrift med delvis Honorarlønning og Distriktsinddel.	24 Lenskontorer. ca. 200 Distrikter.	Lenenes Størrelse er meget forskellig 2,197	21,000	417		3,7 Mill. Kr.	89 Øre	
5.	**Finland.** 388,279 Km², 2,93 Mill. Indbyggere excl. Købst.	Som i Sverige. Dog ingen Distriktsinddel. Forening med det topogr. Opmaalingsvæsen.	8 Lenskontorer. Arbejdet fordeles herfra uden Distriktsinddeling.	Lenenes Størrelse er meget forskellig.				15,3 Mill. Fm.*)	5,2 Fm.	*) incl. Topografi.
6.	**Preussen.** 293,441 km², 38,8 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Dels Statsdrift og dels privat Praksis i nært Samarbejde med Statskontorerne.	35 Centralkontorer. ca. 660 lok. Matrikulskont. 9 Centrakont. for Udskiftning etc. 114 lokale Kontorer.	Regeringsdistrikt. Størrelse varierende 440	59,000	1023 Ldm. og ca. 10,000 Personer. 680 Ldm,	700 Ldm. med 650 selvst. Forretng.	32 Mill. RM. 11,5 Mill. RM.	83 Pf. 30 -	I Statstj. ialt: 1830 Lm. I komm.Tj. - 420 — I priv.Virksomh. 830—
7.	**Hessen.** 7,693 km², 1,35 Mill. Indbyggere.	Som i Preussen, dog er den fuldstændige Statsdrift meget nær gennemført. De økonom. Maalinger og Topografien er undergivet fælles Ledelse.	27 lokale Matrikulskont. 8 Udskiftningskontorer.	285	50,000	ca. 60 Lm. - 250 Pers. v. Matrv. ca. 25 Lm. - 140 Pers. v. Udskiftningsv.	Ringe matr. Virksomh. (3 selvst. Forretn.)	576,000*) c. 200,000	43 Pf. 15 -	*) Incl. Topografi og Nymaaling. Der ydes af Staten 10-15 % af Vedligeholdelsesomkostningerne.
8.	**Baden.** 15,071 km². 2,31 Mill. Indbyggere.	Omtrent som i Hessen. Forening med det topogr. Opmaalingsvæsen og med Udskiftningsvæsenet.	27 Matrikuls- og Udskiftningskontorer.	559	85,000	c. 100 Lm.*) c. 250 Pers.*)	20	1,1 Mill. RM.	49 Pf.	*) Incl. Udskiftning.

[1]) Ved Aar 1931.

	Navne m. v.	Organisationsform	Antal Statskontorer og Distrikter	Omtrentlig Størrelse pr. Distrikt: km²	Omtrentlig Størrelse pr. Distrikt: Antal Indbygg.	Antal: Landml. i Statstjeneste ca.	Antal: prakt. Landmaalere ca.	Statsudgifter til Matrikulsvæsenet m. v.: Ialt ca.	Statsudgifter til Matrikulsvæsenet m. v.: pr. Indbygg. ca.	Anm.
9.	**Bayern.** 76,000 km², 7,38 Mill. Indbyggere.	Decentraliseret, udelukkende Statsdrift.	8 Centralkontorer. ca. 110 Opmaalingskont. ca. 110 Distrikter. 5 Udskiftningskontorer.	9,500 700	922,000 67,000	c. 430 Lm. -1,100Prs. v. Matrv. 130 Lm. 350 Pers. v. Udskiftningsv.	0	3,1 Mill. RM. 1,6 Mill. RM.	42 Pf. 22 -	
10.	**Württemberg.** 19,507 km², 2,58 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Kombination af Statskont. med kommunalt ansatte og prakt. Landmaal. Distriktsinddeling.	33 Matrikulskontorer. ca. 100 Distriktskontorer. 35 komm. Kontorer. 21 private Distriktslandm. 14 Udskiftningskont.	600 161	78,000 16,500	398*) Landml.	47	0,5 Mill. RM. 150,000 RM.	20 Pf. 6 -	*) I Stats- og Kommunetjeneste.
11.	**Sachsen.** 14,990 km², 4,99 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Fortrinsvis privat Praksis i nært Samarbejde med de offentlige Kontorer.	24 lokale Matrikulskont. med 29 Arbejdsdistr. By-Matrikuslkont. i Dresden, Chemnitz, Leipzig og Plauen.	620 516	125,000 104,000	ca.70Ldm. ca. 189 Personer	100	770,000 RM. Til Udskiftning 150,000	15,4 Pf. 3 -	
12.	**Holland.** 32,603 km², 6,87 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Udelukkende Statsdrift. Sammensmeltning med Tingbogsvæsenet.	34 Matrikulskontorer. Forsøgsvis Opmaalingskontorer i Landets sydlige Provinser.	960	200,000	ca. 190 Landml. ca. 200 Tegnere.	Saa godt som ingen. Har intet med matr. Arbejde at gøre.	Kan vanskelig isoleres. Lønbudg. for tekn. Afd. 1,4 Mill.	21 Cents	
13.	**Belgien.** 30,444 km², 7,93 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Statsdrift.	11 provinsiale Matrikulskontorer. 287 Distrikter.	2,767 106	721,000 27,600	ca. 550	Deltager ikke i Udf. af matr. Arb.	28,5 Mill. Frc.	3,6 Frç.	
14.	**Schweiz.** 41,324 km², 4,02 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Distriktsinddeling. Dels Stats- eller Kommunedrift, dels prv. Praksis. Organisatorisk Forb. med Grundbogsvæsenet. Ny-Matrikul. 1912—1976.	Kantonale eller kommunale Matrikulskontorer.	—	—	170	270	I. 3 Mill. Frç. til Nyopmaal. II. 2 Mill. Frç. til Vedligeh.	54 Centimer 25 Centimer	I. Heraf betaler Staten ca. 73 %. II. Heraf betaler Sta- 20 %. Kantonerne fra 15-40 %, det off. mindst 50 %.
15.	**Tschekkoslovakiet.** 140,397 km², 13,61 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Udelukkende Statsdrift.	173 lokale Matrikulskont.	811	78,500	1366	Har intet med matr. Arbejde at gøre.	43,5 Mill. t. Kr.	3,20 t. Kr.	
16.	**Østerrig.** 83,903 km² 6,53 Mill. Indbyggere.	Decentralisation. Dels Statsdrift og dels priv. Praksis i Samarbejde med Statskontorerne. Forening med Topografi, Gradmaaling m. v.	68 lokale Matrikulskont.	1.234	96,300	260 Lm.*) 463 Pers.	178	4,75 Mill. Sch.*)	72 Groschen	*) Incl. Topografi m.m.

beholdt Statens Kontorer, og at enhver Indskrænkning af disses Virksomhedsomraade kun kan medføre forøgede Udgifter »weil dann ein anderer Verwaltungsapparat damit belastet oder gar neu geschaffen werden müszte«.[1])

Det tyske Rige.

Det har sin Interesse sluttelig at betragte Forholdene i det tyske Rige særskilt og under eet, dels fordi de tyske Stater i en vis Forstand udgør en Enhed, og i deres administrative Forhold sikkert mere og mere vil tilstræbe dette, og dels fordi Tyskland uimodsagt er et Rige, der overalt har holdt Matrikulsvæsenets Fane højt og tidligt forstaaet, hvilken reel Værdi og Betydning et velorganiseret Matrikulsvæsen har for de mangfoldige praktiske Øremaal i et Samfund. Og endelig har Matrikulsvæsenets Organisationsforhold i egentligste Forstand i den sidste halve Snes Aar været paa Dagsordenen indenfor tyske Fagkredse og ikke mindst saadanne, der repræsenterer den officielle Administration. Dette kan for saa vidt ikke undre; indenfor det tyske Rige har hver af de enkelte Stater søgt at naa det bedst mulige Resultat for sit særlige Matrikulsvæsen, men altid, som naturligt er, ud fra egne historiske Forudsætninger. Man træffer derfor, som det ogsaa vil fremgaa af de foranstaaende Skitser, indenfor Tyskland ikke noget fælles Hovedprincip for Matrikulsvæsenets Organisation og Indretning, men tværtimod adskillige Principper med en Mangfoldighed af Kombinationer.

Det eneste fælles Træk for de tyske Staters Matrikulsvæsen synes at være dette, at man overalt i Riget har gennemført en undertiden endog meget vidt drevet Decentralisation i stedlig Henseende, saaledes at Matrikulen overalt er søgt anbragt paa de Steder, hvor den hører til, og hvor den kan gøre mest Nytte.[2]) Der er ikke nogen Uenighed om, at man heri har truffet det rette, saavel for de store som de smaa Staters Vedkom-

---

[1]) jfr. — ogsaa vedr. Enkelth. i foranst. — Medd. vedr. Opmaalingv. i Østerrig, givne af Hofrat Winter, Wien, og anførte i Suckow/Ellerhorst: Überblick über das deutsche Vermessungswesen. Liebenwerda 1932, Pag. 181 ff.

[2]) Det er almindelig Praksis, at Matrikulens Dokumenter uden Betaling kan beses af enhver interesseret — ganske som Tilfældet ogsaa hidtil har været med Hensyn til Tingbøgerne. Med dette grundlæggende Princip om Befolkningens frie Adgang til Undersøgelse af Samfundets offentlige Bøger over Jord har man i nyeste Tid brudt i Preussen, idet en Forordning af 19. Juli 1932 fastsætter et Gebyr af 0,50 R.M. for hver Undersøgelse i Tingbogen. Tilsvarende Bestemmelser er endnu ikke truffet for Matrikulen.

mende, og indrettet sig paa den eneste naturlige Maade. Er der end hist og her i Nutiden Tendenser til at nedlægge Matrikulscentraler og sammenlægge enkelte Distrikter, skyldes dette fortrinsvis vore Dages haarde statsøkonomiske Forhold samt undertiden vel ogsaa Hensynet til, at Kontorer og Distrikter ikke bør være for smaa, saaledes at Personalets Arbejdskraft ikke kan udnyttes fuldt ud, ligesom de moderne Maskiners og Reproduktionsmidlers Hjælp derved vanskeliggøres. Enigheden hører imidlertid op, naar Decentralisationsprincippet, saaledes som Tilfældet er i en Del af de tyske Stater, udvides til ogsaa at omfatte en vis Arbejdsdeling vedrørende de Opgaver, der alle naturligt maa siges at falde indenfor Matrikulsvæsenets egentlige Omraade. Henlæggelsen af alle tekniske Arbejder vedrørende Nutidens Udskiftninger og Jordomlægninger (Nyudskiftninger), saaledes som Udviklingen har medført det saavel i Nord- som i Sydtyskland, maa allerede synes uheldig og uøkonomisk, da man ikke derved kan undgaa Udførelsen af Dobbeltarbejder. Endnu grellere bliver Forholdet, naar man som i Preussen endog lader særlige Organisationer udføre de offentlige Storudstykninger og de i Anledning af mange tekniske Anlæg fornødne foreløbige Maalinger, der alle senere skal efterfølges af endelige Matrikulsmaalinger. Denne Spredning af Arbejdet maa fremkalde adskillige Betænkeligheder, men den er stærkt funderet i Fortidens gradvise Udvikling. Foreløbig har man derfor indskrænket sig til at rejse Kravet om det nøjeste Samarbejde mellem alle de Autoriteter og Organer, der arbejder med Landenes hele Opmaalingsværk. Men der er neppe Tvivl om, at man efterhaanden overalt i Riget vil slutte sig til de Centraliseringsbestræbelser, der i forskellige Lande som *Hessen, Baden, Oldenburg* og de gamle *Hansastæder* allerede har ført til smukke Resultater, idet det er lykkedes her at samle alt Opmaalingsvæsen, ogsaa det topografiske, under samme Ledelse og lade alle teknisk-økonomiske Maalinger udføre af samme Organer. Decentralisering i stedlig Henseende, men Centralisering med Hensyn til Arbejdet vil utvivlsomt blive Fremtidens Krav i Tyskland.

Bortset fra den nævnte fælles Tendens til Decentralisering er Vedligeholdelsesproblemet i Tyskland løst paa næsten alle tænkelige Maader. I *Bayern, Oldenburg, Lippe* og de gamle *Hansastæder* foretages alle matrikulære Arbejder gennem Statskontorer og Statstjenestemænd. Private Landmaalere er i disse Stater udelukkende henviste til Arbejder, der ikke ved-

rører Matrikulen. I *Hessen, Baden, Thüringen* og til Dels i *Braunschweig* er man praktisk talt naaet til, at Matrikulens Vedligeholdelse udelukkende sker gennem Stats- eller kommunale Myndigheder, og Landmaalerorganisationerne i disse Lande arbejder med al Energi og i fuld Endrægtighed paa at opnaa den rene Statsdrift. I Modsætning hertil staar de private Landmaaleres Højborg, *Sachsen*, hvor den langt overvejende Del af alle Vedligeholdelsesmaalinger etc. udføres af privat praktiserende Landmaalere, medens Statens decentraliserede Matrikulskontorer fører Matrikulen. I *Preussen* er Forholdet endnu mere kombineret, idet de offentlige Kontorer ogsaa her udfører de forberedende Arbejder, naar saadant ønskes. Forholdene med Hensyn til Omfanget af de private Landmaaleres Deltagelse i Matrikulens Vedligeholdelse er for Preussen noget forskellig i Landets forskellige Egne ,men taget under eet udgør de matrikulære Arbejder ubetinget en meget væsentlig Del af de preussiske privat praktiserende Landmaaleres Forretninger. I mindre Omfang findes privat Praksis ligeledes i *Württemberg*, hvor dog kun ca. 15 pCt. af Vedligeholdelsesforretningerne udføres af private Landmaalere, og dette sker tilmed under særlige Vilkaar. Endelig findes almindelig privat Praksis med Deltagelse i matrikulære Forretninger i mindre Stater som *Mecklenburg* og *Anhalt*.

Ogsaa Opgaver og Arbejdsomraade for Matrikulsvæsenets Organisation er varierende indenfor det tyske Rige, selv naar bortses fra, hvad der foran er anført om den i nogle Stater forekommende Arbejdsdeling. I de fleste sydtyske Stater som *Bayern, Baden, Württemberg* og *Thüringen* m. fl. beskæftiger Matrikulsvæsenet sig kun med matrikulære og opmaalingstekniske Arbejder. I enkelte andre Stater som *Hessen, Oldenburg* og *Mecklenburg* kommer hertil Deltagelse i forskellige Vurderingsarbejder, og atter i andre Lande som *Preussen, Braunschweig, Anhalt* m. fl. har Matrikulsvæsenet bevaret sin snævre Forbindelse med Skatteväsenet, og dets Organisation og Arbejdskraft benyttes i ikke ringe Grad til skatteteknisk Arbejde. Der vil antagelig være almindelig Enighed om, at ikke nogen anden Etat har saa gode Betingelser for paa let og sikker Maade at skaffe til Veje alle de Momenter, der skal bruges ved rationel og omhyggelig Vurdering af Jord og fast Ejendom, som netop Matrikulsvæsenet, og at det derfor er rimeligt, at denne Opgave henlægges til Matrikulsvæsenets Organisation. Nogen større Betænkelighed kan man nære overfor det alt for snævre

Samarbejde med Skatteadministrationen, da saadant — efter Erfaringen andetsteds fra — kan rumme en Fare for Matrikulsvæsenets Selvstændighed. —

Matrikuls- og Opmaalingsvæsenet i det tyske Rige frembyder saaledes et temmelig broget Billede, som utvivlsomt ved mere detaillerede Undersøgelser vilde nærme sig det mosaikagtige. Det er rimeligt, at man i længere Tid har haft Opmærksomheden henvendt paa Muligheden af en mere ensartet og dermed antagelig gennemgaaende bedre og mere besparende Ordning. Efter Krigen, da Kravet om Forenkling af al Administration overalt lød højt, udnævnte Rigs-Indenrigsministeren i 1919 en Kommissær for hele det tyske Rige[1]) med den Opgave at undersøge Reformmulighederne indenfor Landenes Administration. Som Følge af denne »Rigssparekommissærs« foreløbige Undersøgelser og formentlig paa dennes Initiativ, blev der ved Rigspræsidentens Anordning af 27. Juli 1921 nedsat et stort og permanent Udvalg, Samraadet for Opmaalingsvæsenet (Der Beirat für das Vermessungswesen).[2]) Dette Udvalg bestaar af ikke mindre end 46 Medlemmer fra Rigets forskellige Lande med Repræsentanter for Opmaalingsvæsenets forskellige officielle og private Organer,[3]) og det har til Opgave at undersøge de store Principspørgsmaal indenfor Opmaalingsvæsenet for derom at afgive Betænkning eller Indstilling til de vedkommende Administrationsmyndigheder. Dets fornemste Opgave er herunder at virke hen til en successiv Gennemførelse af mere ensartede Forhold og fremme alle rationelle Metoder indenfor Opmaalingsvæsenet i hele det tyske Rige, for derigennem at opnaa bedre og tillige billigere Arbejde.

Dette talstærke Raad, der maa antages at rumme den højeste Sagkundskab i Tyskland, har i det forløbne Tiaar beskæftiget sig med adskillige for Opmaalingsvæsenet betydelige Problemer og ogsaa faaet gennemført adskillige Reformer.[4]) For Spørgsmaalet om Matrikulsvæsenets Organisation har det særlig Interesse, at man indenfor Samraadet har beskæftiget sig med Problemet om Statens fuldstændige Overtagelse af alle Matrikulsarbejder, altsaa navnlig hele Vedligeholdelsen.[5])

---

[1]) Infanterigeneral Dr. v. Bertrab.

[2]) Z. f. V. 1922 Pag. 124.

[3]) I Z. f. V. 1932 Pag. 708 findes en fuldstændig Medlemsfortegnelse pr. 1. Okt. 1932.

[4]) Sammesteds 1931 Pag. 297.

[5]) Om 1. Behandling i Samraadet jfr. Allg. Vermess. Nachr. 1925 Pag. 557.

Dette Spørgsmaal er rejst og med stor Kraft ført frem af det preussiske Katastervæsens nuværende øverste Chef, Geh. Finanzrat *Dr. Suckow,* der tidligere har været praktisk Landmaaler og bl. a. en Tid fungeret som Katasterdirektør i Slesvig-Holsten. Dr. S. er en ubetinget Tilhænger af Statens Varetagelse af alle matrikulære Maalinger og har baade indenfor og udenfor Samraadet hævdet den Sætning, *at matrikulære Maalinger efter deres Karakter ikke egner sig for Forretningsvirksomhed.*[1]) Disse Maalinger har ikke alene Interesse for de nuværende Besiddere og Panthavere, men ogsaa for fremtidige Ejere og for hele Almenheden gennem den Betydning, de har for den almindelige Retssikkerheds Opretholdelse. Samfundet har derfor Interesse i, at disse Maalinger udføres absolut nøjagtigt, paalideligt og efter de til enhver Tid foreliggende mest rationelle Metoder. Maaleren maa i sit Arbejde ikke distraheres af nogen Bekymring for ikke at blive hurtigt nok færdig og ikke tjene tilstækkkeligt. Endvidere paapeger Dr. Suckow den Betydning, som alt matrikulært Vedligeholdelsesarbejde har for hele Matrikulsvæsenets Standard. Det gælder for de ældre Matrikuler med det mere primitive tekniske Grundlag, at Vedligeholdelsesarbejderne skal betyde en Støtte for og en systematisk successiv Fornyelse af dette, hvilket atter kræver, at Vedligeholdelsesarbejdet udføres paa langt Sigt, uden alt for snævert Hensyn til den øjeblikkelige Fordel. Og det gælder for nyere Matrikuler, der hviler paa et teknisk set bedre Grundlag, at man i det lange Løb kun kan opnaa et godt Resultat, naar Vedligeholdelsesarbejdet udføres med største Hensyntagen til det originale Arbejde, navnlig gennem Retablering og Afmærkning i videst mulig Omfang af de oprindelige Maalelinier. Ogsaa hertil kræves et Arbejde paa langt Sigt, der vanskeligt kan forlanges af den private Landmaaler, medens det for Statens Kontorer meget vel kan betegnes som den mest økonomiske og i dybere Forstand mest forretningsmæssige Fremgangsmaade. Spørgsmaalet har været behandlet inden for Samraadet og er gennem et særligt Udvalg gjort til Genstand for en indgaaende Undersøgelse og Drøftelse. I December 1925 førtes Sagen frem til Afstemning, der gav følgende Resultat:

Der deltog 43 Medlemmer i Afstemningen.

a. *For Statens Overtagelse af alt Opmaalingsvæsen*
stemte ..... 9 Medlemmer
mod ..... 34 »

[1]) Z. f. V. 1925 Pag. 263.

b. *For Statens Overtagelse af Maalinger af offentlig Interesse* (Urkundmessungen)

stemte ..... 28 Medlemmer
mod ..... 15 »

c. *For Statens Overtagelse af alle matrikulære Maalinger*

stemte ..... 37 Medlemmer
mod ..... 7 »

Det vil altsaa sige, at Statsdrift af Matrikulsvæsenet som principielt Spørgsmaal i Tyskland maa antages at have et stort Flertal bag sig blandt de Sagkyndige og blandt Fagets Udøvere.[1])

Dette Indtryk bestyrkes yderligere gennem den Diskussion, som Problemet har givet Anledning til i den tyske Fagpresse. Særlig Interesse knytter der sig her til de Indlæg, der kommer fra de sydtyske Stater, fordi man der er naaet længst frem med Hensyn til Udførelsen af alle matrikulære Arbejder ved Statens direkte Foranstaltning, og man har saaledes her haft størst Lejlighed til at gøre Erfaringer med Hensyn til Systemets Gennemførelse i Praksis. Fra *Bayern*, hvor den rene Statsdrift, som foran nævnt, har været gennemført siden 1908, faar Dr. Suckow ubetinget Tilslutning. Vermessungsdirektor *Rau* fremhæver i sin Indberetning til Samraadet, at Systemet i Bayern har virket fuldt tilfredsstillende i enhver Henseende. Først efter at Statsdriften blev gennemført, er Matrikulsvæsenet i dette Land kommet ind paa en Bane, hvorved det kan opfylde saavel Publikums som Statens berettigede Krav samt i det hele svare til den offentlige Stilling, der tilkommer Matrikulsvæsenet«. En Vedligeholdelse af Matrikulen ad forretningsmæssig Vej betragter man allerede nu i Bayern »*nicht nur als unnatürlich, sondern als geradezu unhaltbar*«.[2]) Ejendomsmaalinger er ikke alene en teknisk Virksomhed, men de griber saa dybt ind i mangfoldige Retsforhold og har en saa stor og mangesidig Interesse, at de efter deres hele Forhold ikke kan udføres tilfredsstillende som privat Forretning, men de maa ubetinget finde Sted ved »*unabhängigen Behörden als Amtsgeschäft*«.

Ganske tilsvarende lyder Meddelelserne f. Eks. fra *Hessen*,

[1]) Spørgsmaalet har atter været til Behandling i Samraadet i dettes Møde den 29. og 30. Oktober 1931 i Forbindelse med Raadets Drøftelse af forskellige Forslag fra Rigssparekommissæren vedr. Reformer i Opmaalingsvæsenets Organisation, jfr. Z. f. V. 1932 Pag. 696 ff.

[2]) Z. f. V. 1926 Pag. 24.

hvor Vermessungsrat *Desch,* Darmstadt, meddeler[1]), at Matrikulsvæsenet i Hessen ikke heller egner sig for Vedligeholdelse ad privat Vej. Forholdene her vil ved nøjere Undersøgelse yde et ikke ringe Bevismateriale for den suckowske Sætning om Ejendomsmaalingers særlige Karakter. At man i Hessen har begaaet den »schwere Fehler« først i den nyere Tid at realisere Statsdriften, koster den Dag i Dag efter Hr. D.'s Skøn Staten store Beløb, idet Matrikulen gennem et langt Tidsrum med privat Drift ikke er blevet tilstrækkelig suppleret og udbygget, til Effektuering af de Krav, der i Dag paa mange Maader stilles til den, f. Eks. ved Gennemførelse af Nyudskiftninger.

En særlig betydningsfuld Tilslutning har Tanken om den rene Statsdrift desuden faaet fra »*Rigssparekommissæren*«, der for nogle tyske Lande paa Anmodning af de vedkommende Regeringer har udarbejdet udførlige Betænkninger bl. a. ogsaa over det foreliggende Opmaalings- og Matrikulsvæsen. Rigskommissæren har indgaaende beskæftiget sig med Spørgsmaalet om Statsdrift og ubetinget erklæret sig for denne. F. Eks. hedder det i Betænkningen over Forholdene i Württemberg, at Statens Overtagelse af Opmaalingsvæsenet her maa siges at være en Nødvendighed, da man kun paa denne Maade effektivt kan imødegaa en fortsat Ødelæggelse af Landets økonomiske Opmaalingsværk.[2]) Komm. føjer hertil den sikkert almengyldige Betragtning, at denne Imødegaaelse samt en successiv Fornyelse af det tekniske Matrikulsværk er saa meget mere paakrævet og nødvendig, som det ikke i en overskuelig Fremtid vil være muligt for Landet til dette Formaal at tilvejebringe de ca. 100 Mill. RM., som en Nyopmaaling af Landet — efter Erfaringerne fra andre Lande — maa antages mindst at ville koste. Komm. anbefaler derfor, at der snarest og systematisk tilvejebringes et Linienet over hele Landet i Tilslutning til Landstriangulationen, og hertil knyttes hele det matrikulære Vedligeholdelsesarbejde. Da dette saa i nogen Grad maa anlægges med den »gradvise Fornyelse« for Øje, mener Komm., at man ikke vedblivende kan overlade Arbejdet til private Landmaalere, da disse ret naturligt ikke har større Anledning til at udføre synderligt mere Arbejde, end de kan forvente betalt af Rekvirenterne. Den Mulighed at lade Arbejdsforøgelsen betale af Staten nævner Komm. ogsaa, men mener at maatte forkaste den, da Honorarfordelingen vilde støde paa

[1]) Z. f. V. 1926 Pag. 173.
[2]) Sammesteds 1931 Pag. 297.

alt for mange praktiske Vanskeligheder. De private Landmaalere maa — efter Komm.s Mening — henvises til Udfærdigelsen af Situationsplaner. Bygningsmaalinger, Udstykningsplaner, Nivellementer etc. — hvilket for de allerfleste Landes Vedkommende vil være ensbetydende med, at det private Landmaalererhverv ikke kan eksistere. Komm. samler iøvrigt Fordelene ved Statsdrift under syv forskellige Punkter, der alle antages at medføre billigere, bedre og mere rationelt Arbejde saasom: Undgaaelse af Dobbeltarbejder, Anvendelse af billigere Arbejdskraft til de rutinemæssige Arbejder, Udjævning af Gebyrerne alene i Forhold til Jordernes Værdi, vidt dreven Anvendelse af Maskiner og moderne Instrumenter, Besparelse af Opmaalingspersonale i andre Etater m. fl.[1]) — men som muligt nok for en Del beror paa en noget for optimistisk Opfattelse af Forholdene i Statstjeneste. Andet Steds — i Betænkningen for Mecklenburg — fremhæver Komm. med utvivlsomt større Berettigelse, at Hovedmotiveringen for Statsdrift kan sammenfattes i følgende Sætninger:

»*Den private Landmaaler er i første Linie Forretningsmand og maa nødvendig tage Hensyn til sin Fortjeneste. Han kan desuagtet meget vel — saaledes som det jo ogsaa i det store og hele er Tilfældet — udføre sine Arbejder samvittighedsfuldt og efter bedste Evne..... Han udfører imidlertid kun Enkeltarbejder, og kan alene af Hensyn til Omkostningerne ikke forfølge videregaaende Formaal. Han leverer saaledes i Tidens Løb en Mængde Opmaalingsarbejder, der, hver for sig betragtet, kan være rigtige. Men de falder ud af Rammerne for den almindelige Landsopmaaling og gennemhuller den oprindelige Sammenhæng og Forbindelse i den økonomiske Opmaaling og fører til Kortværkets Forfald.*«[2])

Denne Betragtning er nogenlunde almengyldig, ogsaa for andre Landes Vedkommende, og den vil i det store og hele næppe kunne bestrides. Sammenholdt med, hvad der af Kommissæren er sagt for Württembergs Vedkommende angaaende Matrikulsværkets successive Fornyelse og Udbygning, vil man her ud fra rent saglige, teknisk matrikulære Hensyn have en Hovedargumentation for Statens Overtagelse af det matrikulære Vedligeholdelsesarbejde.

Naturligvis lyder der i Tyskland ogsaa Røster[3]), der tager Af-

[1]) Z. f. V. 1931 Pag. 300.
[2]) Z. f. V. 1931 Pag. 302.
[3]) jfr. f. Eks. Z. f. V. 1925 Pag. 384 (Gawehn, Dresden), 1926 Pag. 178 (Stickling, Magdeburg) og 1926 Pag. 316 (W. Wolff, Berlin).

stand fra Dr. Suckow's Plan om den rene Statsdrift, det man i Tyskland kalder »die Verstaatlichung des Vermessungswesens«. Disse Røster synes indtil videre fortrinsvis at hidrøre, som iøvrigt ganske naturligt er, fra de privat praktiserende Landmaaleres Kreds. Modstanden mod Tanken gaar dog i mindre Grad ud fra rent saglige Synspunkter vedrørende Matrikulens Vedligeholdelse, men refererer sig fortrinsvis til den omtrentlige Ødelæggelse, som det utvivlsomt vil være for de godt 900 praktiserende Landmaalere i Tyskland, hvis de egentlige Matrikulsmaalinger skal fratages dem. Standen kan ikke eksistere alene paa Grundlag af de tekniske Maalinger, og det maa specielt i Tider som disse anses for meget tvivlsomt, om en Overgang til Statsdrift vil kunne etableres saaledes, at disse Menneskers berettigede Interesser varetages. Man viser med nogen Ret hen til den hele Stilling, Landmaalerstanden har skabt sig i Tyskland gennem sit nøje Samarbejde med Publikum og gennem sin Samarbejden af tekniske og matrikulsmæssige Maalinger, samt endelig gennem den omfattende raadgivende Stilling overfor Befolkningen, som Standen har i mangfoldige tekniske Spørgsmaal, og som meget vanskeligt erhverves af en Embedsmand. Endvidere hævdes, at Landmaalernes Samvittighedsfuldhed og Omhu samt det iøvrigt saa nære Samarbejde med de offentlige Kontorer vil være tilstrækkelig Garanti for, at de matrikulære Vedligeholdelsesarbejder bliver udført ligesaa omhyggeligt og grundigt af de praktiserende Landmaalere som af Statskontorerne. Det vil — hævdes der — gøre Landmaalerstanden væsentlig fattigere, hvis den praktiserende Landmaaler ganske skal udryddes. Landmaalerpraksis betyder ofte Kamp fra første Dag til den sidste og udvikler faste og stærke Typer, som vanskeligt kommer frem, hvis alle Standens Medlemmer anbringes inden for Embedsvæsenets mildere Klima — i Særdeleshed kan dette medføre uheldige Virkninger for Tjenestemænd, hvis Avancementsmuligheder er ringe. Virksomheden gennem fri Praksis giver efter en praktiserende Landmaalers Skøn[1]) »mere rationel Arbejdsdeling, større Tilpasningsevne overfor det private Forretningsliv inden for Landbrug, Industri o. s. v. samt Mulighed for Medarbejde vedrørende økonomiske Foreteelser indenfor disse Kredse. Desuden hurtigere Ekspedition af Sager, der virkelig har stor Hast, og mere direkte Deltagelse og Hjælp ved alle Udstykningsforetagender. Yderligere

[1]) Z. f. V. 1926 Pag. 181.

en særlig Befrugtning af Opmalingsvæsenets videnskabelige Side, alsidig Uddannelse af Personale, forretningsmæssig Betydning for de geodætiske Firmaer og dermed Anledning til Fremskridt indenfor Instrumentvæsenets Omraade. Deltagelse af Standens Medlemmer i offentlig Virksomhed samt Mulighed for særlig dygtige Medlemmer til social Fremdrift o. s. v.«

Denne Betragtning skyldes jo nok en særlig Forkærlighed for det private Erhverv. I det store og hele kan det næppe ventes, at Diskussionen mellem Tilhængerne af de to forskellige Principper skulde føre Parterne synderlig nærmere sammen, da der argumenteres ud fra ganske forskellige Hensyn. Tilhængerne af Statsdrift lægger Vægt paa rent saglige tekniske Hensyn, medens man fra den anden Side væsentlig hæfter sig ved den Betydning, som de private Landmaalere utvivlsomt har for Befolkningen, samt paa de Besværligheder, som Overgang til Statsdrift vil medføre for Landmaalerstanden i de Lande, hvor det frie Erhverv endnu sidder inde med Hovedparten, eller dog en større Del af de matrikulære Forretninger. Det kan dog vist nok siges, at de tungt vejende saglige Hensyn samt et vist Indtryk af, at Udviklingen i det hele maa gaa den Vej, har skabt Statsdriften mange Tilhængere blandt de praktiserende Landmaalere, ogsaa f. Eks. i Preussen. De preussiske private Landmaaleres Repræsentanter har da ogsaa i Samraadet tiltraadt Princippet om Statsdrift for Matrikulsvæsenet, dog under den selvfølgelige Forudsætning, at Standens Interesser varetages gennem en passende lang Overgangstid.

Paa Grund af de vanskelige Forhold i Efterkrigstiden har man fra de forskellige Regeringers Side endnu ikke taget nogen bestemt Stilling til Problemet, og man er saaledes ikke kommet nærmere ind paa, hvorledes de utvivlsomt store Vanskeligheder ved Overgangen eventuelt bedst kan løses. *Dr. Suckow* har dog allerede paa et ret tidligt Tidspunkt af Diskussionen antydet[1]), hvorledes han kunde tænke sig Sagen gennemført for Preussens Vedkommende. Hans Plan er følgende: Naar Statsdriften er vedtaget, træffes der ad administrativ Vej Bestemmelse om, at fremtidig kun de Landmaalere har Ret til Udøvelsen af matrikulær Praksis, som dertil af Regeringen faar en særlig Bevilling. Disse Landmaalere kunde da føre en særlig Titel og et særligt Tjenestestempel. Dr. Suckow foreslaar Betegnelsen »Vermessungsnotar« for dermed at fremhæve

[1]) Z. f. V. 1925 Pag. 274.

Analogien med den juridiske Notarstilling i Preussen. Denne Bevilling eller Udnævnelse gives da til alle selvstændigt praktiserende Landmaalere i Landet, der paa det Tidspunkt, Loven træder i Kraft, ikke er fyldt det 65ende Aar. Dog kan der tænkes Undtagelser fra denne Aldersgrænse, saavel som særlige Forhold kan gøre sig gældende for Assistenter med lang Virksomhed bag sig. For saa vidt disse »Landmaalernotarer« i mindst 5 Aar har drevet selvstændig Praksis, gives der dem yderligere Ret til at foreslaa deres Efterfølger, til hvem de kan overdrage deres Praksis, og som derefter ligeledes kan forvente Notarudnævnelsen. Den samme Ret faar i Tilfælde af Dødsfald de paagældende Arvinger. Men ud over disse bestemte Tilfælde kan ingen Landmaaler udnævnes til Notar, og Forslagsretten til en Efterfølger gaar navnlig ikke over til Notarerne i andet Led. I Overgangstiden søger man da yderligere at forberede den endelige Ordning ved at opretholde samme Gebyrtarif for Notarerne og Statens Katasterkontorer. Efter Omstændighederne kan man desuden blive nødt til at regulere Tilgangen til Faget ved Indførelsen af »numerus clausus« for Landmaalerstudiet. Dr. Suckow mener, at man paa denne Maade kunde naa at indføre Statsdriften i Løbet af omtrent et halvt Aarhundrede, og vel at mærke uden at man derved har skadet hverken Statens eller de prakt. Landmaaleres Interesser.

Den preussiske Regerings Stilling til Problemet kendes ikke, og Dr. Suckow fremhæver selv, at de refererede Synspunkter alene repræsenterer hans private Mening. Det faktiske er imidlertid, at den preussiske Finansminister ad rent administrativ Vej ved Resolutioner af 20. Aug. og 15. Dec. 1928 indtil videre har standset enhver Udstedelse af Bestalling til Landmaalere i Preussen. Dette meget betydningsfulde Skridt, der selvsagt har vakt en ikke ringe Betænkelighed inden for Landmaalerstanden, begrundes af Administrationen med Henvisning til den Nødstilstand, hvori Faget i denne Tid befinder sig, takket være den alt for store Tilgang i Forbindelse med de vanskelige Tider. De i de senere Aar uddannede Kandidater maa da henvises til at søge Stillinger eller Arbejde i Stats- og Kommunetjenesten, hvortil der efter de seneste Bestemmelser ikke fordres Bestalling. Hidtil har Ministeriet været døv for alle Henvendelser om denne Sag fra de praktiserendes Side og hævdet, at den endda ret pludselig gennemførte Standsning ikke kunde betragtes som nogen »unbillige Härte« overfor Kandidaterne, der havde andre Muligheder. Rent juridisk begrundes den trufne Bestemmelse

med, at en Bestalling aldrig kan kræves, men dens Meddelelse vil altid bero paa Administrationens Skøn. Landmaalereksamen er alene en Forudsætning for Bestallingen, men giver paa ingen Maade noget retsligt Krav paa en saadan.

Det er forstaaeligt, at de praktiserende Landmaalere har vanskeligt ved at acceptere de anførte Betragtninger. De hævder, som det synes med i hvert Fald moralsk Ret, at saa indgribende Forandringer i de hævdvundne Forhold gaar ud over, hvad der med Rimelighed kan gennemføres administrativt.[1]) Heller ikke finder man sig ganske tryg ved Henvisningen til Fagets »Nødstilstand«, da man ved, at en ledende Embedsmand i Ministeriet er udpræget Tilhænger af Statsdriftens Indførelse, og det i det hele synes at være en noget for radikal Kur at bringe Standen Hjælp i dens Vanskeligheder ved efterhaanden at lade den uddø. Standsningen af Bestallings Meddelelse maa utvivlsomt tages som et Tegn paa, at man i det preussiske Finansministerium vil tilstræbe og forberede Statens Overtagelse af hele Matrikulsvæsenet, og maa betragtes som det første meget betyningsfulde Skridt hen imod en saadan Ordning.

Den matrikulære Mangfoldighed, som allerede gør sig saa stærkt gældende inden for det tyske Riges Rammer, bliver selvsagt ikke mindre, naar ogsaa andre europæiske Lande inddrages under Sammenligningen. Der er en lang Vej fra den rene og ublandede Statsdrift som f. Eks. i Sønderjylland eller Bayern, inden man over den ligeledes systematisk ordnede Statsdrift, men med kombineret Løn- og Honorarordning som i Sverige og Finland, gennem Foreningen af Statsdrift og Privatdrift, som i Preussen eller Sachsen, naar ned til den danske Ordning, der med sin udprægede Centralisation, sin udelukkende Privatdrift for alle forberedende Arbejder og sin fuldkomne Mangel paa Distriktsinddeling indtager en isoleret Stilling yderst paa Fløjen. Og der er et betydeligt Spring fra den stærke Arbejdsdeling indenfor det matrikulære Fag som i adskillige tyske Lande og til Forholdene i Skandinavien, hvor alt, hvad der vedrører den økonomiske Opmaaling og Matrikulen, søges udført af samme Organisation, i Finland, Baden og Østerrig endog udvidet til ogsaa at omfatte de topografiske Maalinger. Eller fra Matrikulsorganisationens nære Forbindelse med

[1]) Z. f. V. 1929 Pag. 248.

Skattevæsenet som i Preussen og Belgien, over dens nære Samarbejde eller endog delvise Sammensmeltning med Tingbogsvæsenet som i Holland og Schweiz til Lande, hvor Matrikulsinstitutionen i Hovedsagen kun skal varetage Arbejdet indenfor Væsenets mere snævre Rammer, som f. Eks. i Danmark.

Vil man da af denne Mangfoldighed søge at skille Klinten fra Hveden og med særligt Henblik paa danske Forhold søge at udfinde, hvilken Organisationsform, der kan antages at være den mest ideelle for os, vil det være naturligt først at klare sig, hvilke Krav vi i vort Land og i vor Tid maa stille til Matrikulen og den Form, hvorunder Matrikulsvæsenet viser sig.

De vigtigste Krav i saa Henseende maa være de, der kommer fra Befolkningen — men som desværre — paa Grund af de matrikulære Forholds hele ukendte Stilling — ikke hidtil i synderlig Grad har faaet Mund og Mæle. Man vil dog næppe gætte meget forkert ved at antage, at Befolkningens Ønsker fornemmelig vil gaa ud paa følgende:

1. *Hurtig og bekvem Adgang til at skaffe sig de Oplysninger, Matrikulen kan give. Dels som Udskrifter og Kort, og dels som simple Meddelelser og Oplysninger uden Betaling.*
2. *Hurtig Ekspedition og Afgørelse af matrikulære Sager, i Særdeleshed af saadanne, der maa betragtes som paa Forhaand tilladte, og hvis Behandling er udelukkende ekspeditionsmæssig.*
3. *Mindst mulige Gebyrer og Honorarer for Udfærdigelsen af matrikulære Dokumenter og for Udførelsen af alle Vedligeholdelsesarbejder. Herunder en saadan Udjævning af Omkostningerne, at ogsaa matrikulær Berigtigelse af smaa og lidet værdifulde Arealer muliggøres.*

Mere indirekte, men realiter i mindst lige saa høj Grad, vil Befolkningen dernæst være interesseret i en Matrikulsorganisation, der kan

4. *yde et effektivt Arbejde til Støtte for Jordejendomsrettens Sikring, saaledes at Matrikulens Ejendomsgrænser kan paavises og retableres hurtigt og sikkert og med mindst mulige Omkostninger for den enkelte.*

Dernæst maa Matrikulen selv, d. v. s. det offentlige, stille visse Krav til den Organisation, der varetager Matrikulens à jour-Føring. Først og fremmest fordi her er Tale om Vedligeholdelsen af meget kostbart og nærmest uerstatteligt Statsarkiv, hvis Data har stor Betydning for Trediemand og for det offentlige, men dernæst ogsaa, fordi Levetiden for tekniske

Værker som Matrikuler ikke kan udstrækkes i det uendelige, men altid i allerhøjeste Grad vil være afhængig af, hvorledes de vedligeholdes og behandles. Den danske Matrikul er nu over hundrede Aar. Den var ved sin Start et mægtigt og imponerende Værk og udfyldte den Gang sin Opgave. Naar det ikke er lykkedes at bevare dens høje Standard, og den nu næppe kan opfylde de Krav, som i vore Dage naturligt maa stilles til den, saa skyldes dette selvfølgeligt først og fremmest dens Alder — men dernæst i ikke ringe Grad tillige den Maade, hvorpaa den gennem Tiderne er vedligeholdt. Ogsaa vort Slægtled kan have Anledning til at spørge sig selv, om vi har vedligeholdt den, som vi burde. Jo ældre og jo mere primitiv, teknisk set, en Matrikul er, des mere omfattende og fremsynet maa dens daglige Vedligeholdelse være. Man kan vel nok en Tid trøste sig med Haabet om, at den Dag ikke er fjern, da hele Matrikulen kan kasseres, og en ny elegant Landsopmaaling som en Fugl Phønix opstaar af Ruinerne. Og denne Trøst har man da ogsaa her i Landet udnyttet til sidste Hvid, ikke mindst i Aarene siden Aarhundredeskiftet. Nu vil det imidlertid neppe være muligt længere at fastholde denne Illusion. Man maa for vort Lands Vedkommende gøre sig klart, ganske som den tyske Rigssparekommissær fastslaar vedrørende Württemberg, at det ikke i en overskuelig Fremtid bliver muligt for vort Land at undvære til dette Formaal det mægtige Beløb, som vil kræves til en samlet matrikulær Nymaaling af Landet. Der er nu kun een farbar Vej til Forbedring af den danske Matrikul, og denne gaar gennem en Systematisering af dens daglige Vedligeholdelse, herunder medregnet de mere omfattende og generelle Foranstaltninger, som det offentlige fra Tid til anden med overkommelige økonomiske Ofre kan foretage til Støtte og Sikring af denne.[1])

Den danske Matrikuls Hovedkrav maa derfor blive, at den til sin Vedligeholdelse faar en Organisation, der

5. *muliggør Gennemførelsen af den »gradvise Fornyelses« Princip ved at inddrage hele det daglige Vedligeholdelsesarbejde under en rationel og systematisk Plan til Matrikulens Forbedring og Udbygning efter Nutidens Krav.* —

[1]) Et overmaade smukt Eksempel paa saadanne Foranstaltninger er de i de seneste Aar paabegyndte Landevejsmaalinger, der medfører Tilvejebringelsen af et ensartet System af Fikspunkter langs Landets Landeveje, hvortil fremtidige Vedligeholdelsesmaalinger kan knyttes, og som efter Tid og Lejlighed kan yderligere udvikles.

Taget i sin videste Form vil dette Krav, som i en Hovedsum, includere alle øvrige tekniske Fordringer, saasom ensartet nøjagtigt Arbejde, udført efter ganske bestemte Forskrifter, den mest absolutte Kontinuitet i Maal og Arealer, den gennemførte Afmærkning m. v. Matrikulen selv vil derfor i Hovedsagen være tilfreds med Opfyldelsen af dette ene Princip. Det offentlige i videre Forstand kunde derimod tænkes yderligere at have Interesse i en matrikulær Organisation, der

6. *kan anvendes indenfor Omraader i den offentlige Administration, hvor Matrikulens Oplysninger og dens Teknik er af særlig Betydning og Interesse.*

Den tredie Gruppe af Krav maa komme fra Landinspektørernes Kreds. Den danske Landmaalerstand er knyttet til Matrikulen og dens Vedligeholdelse med saa stærke økonomiske og arbejdsmæssige Baand, som næppe mange andre Steder. Der er derfor ingen, der har en saa intens og direkte Interesse i Matrikulsvæsenets Organisationsforhold som netop Landinspektørerne, hvis økonomiske Eksistens i Hovedsagen er baseret paa matrikulære Arbejder.

Standen maa derfor først og fremmest i al Almindelighed ønske en Organisationsform, der

7. *giver rimelig Udsigt til en passende økonomisk Eksistens for det matrikulære Fag, enten gennem offentlig Ansættelse eller gennem privat Praksis —*

samt endvidere

8. *giver Matrikulen og det matrikulære Arbejde en Standard inden for Samfundets Organisation, der staar i rimeligt Forhold til den Betydning, som Institutionen faktisk har i retssikrende, administrativ og forretningsmæssig Henseende.*

Men ud over disse »existentielle« Hovedkrav maa Landinspektørstanden, der har sit Hjerte hos Matrikulen, og som til bredfyldt Maal kender Vanskelighederne ved den Dualisme, der gennemsyrer de nuværende Arbejdsforhold med deres dobbelte og ikke altid forenelige Hensyn til Matrikulens Tarv i videre Forstand, og saa det paagaaende forretningsmæssige Hensyn til Dagen og Vejen — ønske en Organisation, der

9. *giver Arbejdsforhold, der muliggør og uden økonomisk Skade for den enkelte tillader lagttagelsen af alle berettigede faglige og tekniske Hensyn, overensstemmende med Princippet om den gradvise Fornyelse.*

Endelig maa Standen i Tilfælde af Overgang fra èn Organisationsform til en anden kræve, at der

10. tages alt fornøden Hensyn til alle Standens velerhvervede økonomiske Rettigheder og Interesser.

Prøver man nu disse Krav, der formentlig alle maa betragtes som berettigede, men som ikke gør Fordring paa at udgøre nogen udtømmende Liste, mod de forskellige Organisationsformer, der er omtalt i det foregaaende, vil det hurtigt vise sig, at den danske kongerigske Ordning støder an mod de allerfleste af de opstillede Betingelser for en rationel og velegnet Ordning. De mere faglige Krav falder i to Grupper, hvoraf den første angaar Matrikulsdokumenternes stedlige Anbringelse, og den anden de rent tekniske Vilkaar for Vedligeholdelsesarbejdets Udførelse. Nogen absolut Adskillelse foreligger dog ikke, da det f. Eks. paa Forhaand maa anses for usandsynligt, at et teknisk tilfredsstillende Vedligeholdelsesapparat kan gennemføres ud fra en enkelt Central for det hele Land.

Den første Gruppe, der rummer Befolkningens enkle og ligefremme Ønske om lettest mulig Adgang til Matrikulen, kolliderer haabløst med den danske Ordnings største Mærkværdighed, Centralisationen. Denne findes ikke i noget andet Land, men den naturlige Spredning af Matrikulen, som i Sønderjylland, har hele Europa bag sig. Det vil da vist nok ogsaa være vanskeligt at yde nogen egentlig Begrundelse eller noget Forsvar for den Centralisation, som man her fra gammel Tid har vænnet sig til, ud over den konkrete og haandfaste Argumentation, der altid ligger i den een Gang tilvejebragte Tingenes Tilstand. Men denne bør ganske vist heller ikke paa nogen Maade agtes ringe. Som Forsvar er undertiden anført,[1]) at der ikke fra Befolkningens Side er rejst noget større Krav om en anden og overfor Befolkningen mere hensynsfuld Ordning. Men det maa heroverfor være berettiget at henvise, dels til Matrikulsvæsenets foran omtalte meget tilbagetrukne og ukendte Stilling, der medfører, at man modtager alt fra den Kant som uafvendelige Tilskikkelser, der skal bæres i Taalmod, og dels ogsaa til den gamle Sandhed, at man ikke græder for den Art Guld, man ikke kender. Men har man f. Eks. set i hvilken Grad og med hvilket Udbytte, den sønderjydske Befolkning benytter sin Matrikul som rent Oplysningsværk i Henseende til Arealer, Skyld-

[1]) jfr. f. Eks. Administrationskommissionens 4' Betænkning. Aar 1926. Pag. 576 ff.

sætningsbeløb, Skel, Vejforhold, Ejerforhold etc., saa forstaar man, hvilken Værdi og Interesse en let Adgang til Matrikulen har for den jævne Mand. Det er vel rigtigt, at Savnet af Matrikulen nord for Kongeaaen i nogen Grad afbødes af Landinspektørernes paa sine Steder store og udmærkede Arkiver. Men dels tilhører Arkivet nu altid en privat Forretningsmand, og dels kan det — Landinspektørernes bekendte store Omhu for deres Arkiver ganske ufortalt — ikke sammenstilles med et à jour ført Matrikulsarkiv med fuldstændige Protokoller og samlede Kort for det hele Distrikt, alt udvisende den netop gældende Tilstand, og desuden Loddernes hele Historie fra Matrikulens første Dag til Dato. Og det hele tilgængeligt paa et offentligt Kontor, hvor enhver kan faa Lejlighed til at se det med egne Øjne, og ved Undersøgelsen faa en Arm med paa Bordet for selv personlig at overbevise sig om Tingenes rette Tilstand. Neppe nogen, der har haft Lejlighed til at arbejde med dette System, kan tvivle om, at man her har den naturlige og selvfølgelige Ordning, som det vil være saare rimeligt at lade komme ogsaa Befolkningen i Landets Hoveddele til Gode, eftersom dennes Interesse i Matrikulen og dennes Ofre paa det matrikulære Alter ingenlunde er mindre end Sønderjydernes. Det vil da ogsaa være hævet over Tvivl, at f. Eks. en Gennemførelse af Centralisationen for Sønderjyllands Vedkommende, med Matrikulens Overføring til København, vil medføre et meget betydeligt Savn for den Del af den sønderjydske Befolkning, der paa en eller anden Maade har med Jord at gøre, og at en saadan Foranstaltning ikke vilde medvirke til nogen Forøgelse af Sympatien for danske Administrationsformer. Herom vil vist alle være enige. Det maa da være tilladt i dette Forhold at se en Art »indirekte Bevis« for Paastanden om, at den kongerigske Befolknings Passivitet i Spørgsmaalet om Matrikulens hensigtsmæssige Anbringelse ikke skyldes saglige, men derimod de forannævnte særlige Aarsager.

Spørgsmaalet om en eventuel Decentralisering af Matrikulsvæsenet i Danmark har nogle Gange ved mere officielle Lejligheder været løseligt berørt, uden at Problemet dog synes at være blevet underkastet en nøjere Undersøgelse eller Drøftelse. For mere end en Menneskealder siden har saaledes Landbokommisionen af 1894 beskæftiget sig med Spørgsmaalet og bl. a. i den Anledning forskaffet sig Oplysninger om Forholdene i Preussen. Kommissionen kommer dog sluttelig til det beskedent motiverede Standpunkt, at en Decentralisation »i Be-

tragtning af vort Lands forholdsvis ringe Udstrækning« synes ufornøden. Et ganske interessant Forslag til en Nyordning af hele Matrikulsvæsenet, der ogsaa vilde have medført en vis Decentralisation, var indsendt til Kommissionen af Landinspektør *A. Clausen.* Forslaget gik ud paa, at Matrikulsvæsenet skulde forenes med Amtstuerne, saaledes at Matrikulens hele Føring overgik til disse, ligesom alle matrikulære Arbejder formentlig skulde udføres herfra. Forslaget, der vist nærmest maatte forstaas som en Idé til en Ordning, søgte altsaa sin Begrundelse i den ældgamle Forbindelse mellem Matrikulen og Skattevæsenet samt refererede til det hensigtsmæssige i, at alt, hvad der angik Skatter paa fast Ejendom, blev ført paa eet Sted, og kun paa eet Sted. Kommissionen maatte dog »i det hele finde dette Forslag uholdbart«, og gik ikke nærmere ind paa Tanken. Alt blev saaledes ved det gamle, og ikke heller indenfor Landinspektørernes Kreds synes den fremsatte Idé at have givet Anledning til Diskussion.

I den nyeste Tid er Spørgsmaalet atter naaet frem til Behandling i en Kommission, og Beretningen herom har saa meget større Interesse, som der derved er fremkommet et Fingerpeg om, hvorledes man i Administrationen ser paa Problemet. Det hedder i den saakaldte Administrationskommissions[1]) 4. Betænkning, der er afgivet 1926, under Behandlingen af Matrikulsdirektoratets Forhold, og efter nogle Bemærkninger om Sønderjylland, ordret saaledes:

> »Det er meddelt Kommissionen, at det i Direktoratet haves under Overvejelse, om det muligvis vilde være hensigtsmæssigt at foretage en tilsvarende Decentralisation for det øvrige Kongeriges Vedkommende. Den eventuelle Nyordning skulde gennemføres successivt, dels under Hensyn til de med de lokale Kontorers Etablering forbundne Omkostninger, dels under Hensyn til, at der maa gives de enkelte Kontorer Afskrift af Matrikulen for deres Distrikters Vedkommende, hvilket Arbejde med den forhaandenværende Arbejdskraft vil strække sig over nogle Aar.[2])«

Det fremgaar yderligere af Kommissionens Bemærkninger, at man ved en eventuel Realisation af en saadan Nyordning paatænker ansat »en matrikulær Embedsmand med et ikke ubetydeligt Kontorapparat i omtrent hver eneste Retskreds«.

---

[1]) nedsat 30. Juni 1923.

[2]) Betænkningen Pag. 576.

Herefter skulde der blive Spørgsmaal om ca. 90 Kontorer, altsaa en vidtgaaende Decentralisation.

Kommissionen ofrer nogle Linier paa Problemet og indrømmer, at en Decentralisation vil medføre visse Fordele for Befolkningen gennem den lettere Adgang til Matrikulens Dokumenter og den lettere og hurtigere Ekspedition af Sagerne. Men da Decentralisationen, efter Kommissionens Skøn, nødvendigt maa medføre hele Matrikulsvæsenets Overgang til Statsdrift, er det naturligt, at den nærer Betænkelighed ved at anbefale en saa radikal Forandring. Kommissionen mener, at den nuværende Ordning med Landinspektørinstitutionen som frit Erhverv medfører »betydelige Fordele for Befolkningen«, og disse skønnes at staa i Fare ved en decentraliseret Ordning. Da denne tillige vil stille større Krav til Statskassen, bør alt forblive ved det gamle med hele Matrikulsvæsenet »i eet centralt Direktorat« — dog bortset fra de sønderjydske Landsdele, som — uvist af hvilken Grund — ikke foreslaas medinddraget under Ordningens »betydelige Fordele for Befolkningen«. —

Den anden Gruppe af de saglige Krav vedrører de tekniske Vilkaar for Vedligeholdelsesarbejdets Udførelse. Den danske Landinspektør er ikke bunden af nogen Art af Distriktsinddeling, men har Ret til at udføre matrikulære Forretninger hvor som helst i Landet — og Kampen for det daglige Brød eller almindelige forretningsmæssige Synspunkter tvinger ham ofte til at søge sit Arbejde, hvor saadant er at faa. Vilde man end bortse herfra, maa det dog i al Almindelighed betragtes som en simpel Konsekvens af Dogmet om, at Befolkningen skal »staa frit i Valget af Landinspektør« — hvilket er den eneste af de af Administrationskommissionen paaberaabte »betydelige Fordele« ved den nuværende Ordning, der af Kommissionen nærmere specificeres — at flere Landinspektører fuldkommen legalt praktiserer paa samme Sted og skiftevis udfører sammenstødende eller i hinanden integrerende Forretninger. Der er ikke nogen Forpligtelse for den efterfølgende til i alle Enkeltheder at kende den foregaaendes Arbejde — ja der er i mange Tilfælde end ikke nogen Mulighed for ham til at forskaffe sig dette selvfølgelige Grundlag for hans Arbejde, der netop kun ud fra det nøjeste Kendskab til alt foreliggende Materiale kan faa den Karakter, som tilkommer Ejendomsmaalinger med Betydning for Fremtiden og for Trediemand. Dette mærkelige og for Danmark formentlig ret enestaaende Forhold hænger nøje sammen med den Liberalitet og Forstaaelse, Administrationen stedse

har udvist over for de vanskelige Vilkaar, som danske Landinspektører stedse har været henviste til. Man har indskrænket sig til ret summariske Bestemmelser vedrørende Maalingernes Udførelse, og kun til Matrikulen forlangt afleveret de til Brug for dennes nødtørftige Vedligeholdelse nødvendige Maal, og man har selv i disse Reproduktionens og Mekanikkens Tider modtaget dette Maalemateriale i Form af Paaskrift paa Kort. En større eller mindre Del af Maalingens Detailresultat indgaar derfor alene i den paagældende Landinspektørs Arkiv, og forbliver alene til Brug for hans Forretning — indtil det bliver gjort værdiløst ved Efterfølgerens ikke dermed korresponderende Maalinger. Og saaledes fremdeles. De til Matrikulen indsendte Maal overføres, ligeledes med Haand og Pen, til de særlige Kort over de enkelte Parceller, der udleveres til Lodsejerne, og som formaliter maa betragtes som det naturlige Grundlag for den næste matrikulære Maaling.

Man kan vist uden Overdrivelse sige, at det skitserede System fra alle Sider betragtes som mindre tilfredsstillende og som modent til en vis Reform. Landinspektørernes Ret til Udførelse af matrikulære Forretninger overalt i Landet hviler paa Traditionen fra de ældste Tider, og dette Forhold lader sig næppe ændre uden i Forbindelse med gennemgribende Ændringer i Systemet. Reglerne for den nærmere Form for de Kort, der skal indsendes til Matrikulen, er for saa vidt moderne, som de hviler paa Bestemmelserne i den tekniske Paragraf — § 8 — i den nugældende Udstykningslov af 3. April 1925. Denne Paragraf har imidlertid trodset alle Tidens Storme og alle Udstykningsloves Skærsild, saa den er med en enkelt Ændring, vedrørende Angivelsen af Parcellernes Areal, Ord til andet uforandret den samme, som er indføjet i den første Udstykningslov fra 1897. Og dens Oprindelse gaar endnu længere tilbage, idet den paabyder, at Kortene endnu den Dag i Dag skal udfærdiges »overensstemmende med Plakat af 21. April 1848« og iøvrigt efter Landbrugsministerens Forskrift. Det vil derfor neppe — selv med al Respekt for Fortidens sikkert udmærkede og forudseende Arbejde — kunne betegnes som nogen overdreven og utidig Reformiver, om en saadan Plakat, der refererer til tekniske Bestemmelser, blev afløst inden dens forholdsvis nær forestaaende Hundredeaarsjubilæum. Den eventuelle Reform maa da antages at gaa i Retning af Indsendelse af den fuldstændige Maaling i Original eller Reproduktion, men altid egnet til Mangfoldiggørelse til videre Brug. Det er nu snart mange

Aar siden, at der ved et Landinspektørmøde, som en Art Signal for fremtidige Reformer, blev peget hen paa den kommende Tingenes Tilstand, hvor »*et trykt Kort vilde forholde sig til et haandtegnet omtrent som en trykt Bog til et Munkeskrift*«.[1]) Og dette er formentlig ikke nogen helt uberettiget Thesis. Men er der noget Omraade, hvor Sammenligningen har fuld Gyldighed, og hvor man føler sig direkte hensat til Munkens ensomme Celle med de længst forsvundne Tiders omsorgsfulde — og tidsspildende — Prenten, saa er det ved Maalskrivning paa et Kort — endda ganske bortset fra, at Maal tagne i Marken efter deres Karakter ikke egner sig for Afskrift. En gennemgribende Reform og Modernisering af Fremgangsmaaden ved Indsendelsen og den fremtidige Benyttelse af Matrikulens Maalmateriale synes den absolut uomgængelige Betingelse for selv den mest beskedne Reform af Vedligeholdelsesarbejdets Teknik. —

Samler man nu de nævnte to Gruppers Krav, beregnet efter Minimum, i mere konkrete Bestemmelser, vil »de interesserede Parter« formentlig nogenlunde kunne acceptere en Organisation, der medfører:

at Matrikulens Dokumenter spredes ud i saa vid Udstrækning, som Forholdene til ethvert Tidspunkt tillader,

at alle tagne Maal, beregnede Arealer og andre matrikulære Værdier indleveres til Matrikulen og gøres tilgængelige for alle, der medvirker ved Matrikulens Vedligeholdelse — og

at alle Vedligeholdelsesmaalinger udføres paa Grundlag af afmærkede Maalelinier og ud fra fuldstændigt Kendskab til alt foreliggende Materiale.

Disse Betingelser opfyldes naturligvis af en decentraliseret Organisation med udelukkende Statsdrift, som f. Eks. i Sønderjylland, og de er her ganske selvfølgelige. En saadan Ordning opfylder ogsaa de foran nævnte yderligere Krav, der kan stilles til hele Matrikulsvæsenets Indretning, og den maa i det hele sikkert siges at være den mest eftertragtelsesværdige. Den giver en fuldstændig Decentralisation, den giver Staten fuldstændig Raadighed over Takster og Tilskud, saavel som over alle Fremgangsmaader ved matrikulære Arbejder, den giver Tjenestemandsstillinger for det Antal Landinspektører, Matrikulen kan beskæftige, og den giver endelig Statsstyrelsen en ikke ubetydelig over hele Landet spredt Organisation, som

[1]) Tidskrift f. Opm.- & Matrikulsv. 1916 Pag. 306.

med Fordel kan anvendes indenfor Omraader, der er beslægtede med Matrikulsvæsenet. Decentraliseret Statsdrift anses sikkert ogsaa i de fleste europæiske Lande indenfor Fagkredse som den sagligt set mest fuldkomne Organisationsform — naar man først er sluppet over til den. Men nægtes kan det ikke, at en saadan Overgang for Danmarks Vedkommende vil medføre mange og meget betydelige Vanskeligheder. Mange forskellige og berettigede Interesser vil her kræve at blive varetaget og vil sikkert kun med Besvær bøje sig ind under de rent saglige Krav.

Der er nu for det første Hensynet til Befolkningen, for hvem Reformen i første Instans skulde blive til Gavn og Glæde. Man kan sikkert ogsaa antage, at Befolkningen uden Vanskelighed vil give Afkald paa den temmelig problematiske Fordel, som den stedse har haft gennem sit »frie Valg af Landinspektør«, mod at faa den reelt meget betydningsfulde Decentralisation i Stedet. Derimod vil den sikkert i højere Grad reservere sig med Hensyn til det jævne og som Regel smukke og grundfæstede Tillidsforhold, der er almindeligt mellem Landinspektørerne og deres Klientel, og som ikke engang vor Tids høje Honorarer har kunnet slaa i Stykker. Det er ikke sjældent oparbejdet gennem lange Tiders — undertiden Slægtleds — Samarbejde, og det er paa samme Tid den praktiserende Landinspektørs største Glæde og Opmuntring og en betydelig ideel Værdi for Befolkningen, som denne utvivlsomt værdsætter. Et saadant Tillidsforhold lader sig nu engang lettest etablere mellem »frie kontraherende Parter«, og det bliver let af en noget mere upersonlig Karakter, naar der bliver Tale om en Embedsetat, og Landmaaleren bliver en Repræsentant for et »Kontor«. Man maa derfor sikkert være forberedt paa, at det i vide Kredse af Befolkningen vil blive mødt med nogen Betænkelighed, mulig endog med en rent instinktmæssig Modvillie, hvis man helt vil drage Landinspektørerne bort fra det frie Erhverv, og derved noget ændre den naturlige og frie Stilling, som Matrikulens Funktionærer hidtil har haft indenfor de Befolkningskredse, blandt hvilke de fortrinsvis virker.

Dertil kommer de mangeartede og sikkert indviklede økonomiske Problemer, som en saadan Overgang vil medføre. Regner man efter sønderjydske Forhold, maa man antage, at der i Landet nord for Kongeaaen vil blive Spørgsmaal om Oprettelsen af 60—70 lokale Matrikulskontorer med, som det diplomatisk og praktisk er udtrykt, et ikke ubetydeligt Kontor-

apparat«. Man kan med Sikkerhed gaa ud fra, at en saa relativ stor Udvidelse af Embedsmaskineriet ikke vil være velset af nogen Regering, selv om der gennem Kontorerne kan paaregnes ret betydelige Indtægter, og selv om der kan anføres gode og gyldige Grunde for hele Foranstaltningens Gennemførelse. Naar Hensyn derhos tages til de foran berørte Stemninger i Befolkningen, maa det betragtes som utvivlsomt, at det vil blive meget vanskeligt at faa en saadan Reform gennemført hos Statens lovgivende og bevilgende Myndigheder. Landinspektørernes store økonomiske Interesse i deres nuværende Forretninger vil heller ikke være noget let Problem, selv om man vil indføre en ret lang Overgangstid, og maaske vil anvende forskellige Overgangsforanstaltninger, f. Eks. saadanne, der — som foran anført — har været fremdraget til mulig Anvendelse i Preussen. Endelig vil det næppe heller blive saa ganske let at faa gennemført en Løngruppering for de nye matrikulære Tjenestemænd, der kan staa i passende Forhold til det effektive Arbejde med Hoved og med Fod, der efter Matrikulsarbejders hele Karakter vil blive forlangt af dem, saavel som ogsaa til Matrikulsvæsenets hele Betydning — og ikke til dets tilbagetrukne Stilling. Og endnu meget vanskeligere, ja umuligt, vil det blive paa Forhaand at tilvejebringe blot Sandsynlighed for et saadant Lønniveau, at den hele Ordning kan forekomme Landinspektørerne den Messe værd, at de til Fordel for en saadan Nyordning vil arbejde paa og agitere for at opgive deres hidtidige Arbejds- og Livsvilkaar.

Disse og adskillige andre Vanskeligheder kan tilsammen nok friste til Overvejelser om, hvorvidt det ikke vilde være mere hensigtsmæssigt foreløbig at stile mod en Art Overgangsordning paa langt Sigt, der ikke vilde medføre et slet saa brat Brud med de tilvante Forhold. Tanken gaar da naturligt til den, om man vil, dobbeltleddede Ordning, hvor et System af Statskontorer med ret store Distrikter fører Matrikulen og fungerer som Tilsynsmyndighed for alt matrikulært Arbejde inden for Omraadet, medens det grundlæggende Vedligeholdelsesarbejde udføres af Landmaalere, der uden at være egentlige Tjenestemænd staar i et vist effektivt Afhængighedsforhold til Staten, samtidig med at de driver deres Erhverv, enten som fuldstændig fri Virksomhed eller begrænset under den ene eller den anden Form. Eksempler herpaa har man i Lande som Sachsen og Württemberg eller Sverige, hvor man ud fra dette Hovedprincip har indrettet sig, hver efter sine historiske For-

udsætninger. Navnlig den svenske Ordning har for danske Øjne adskillige tiltalende Egenskaber, saasom den stærke Koncentration af alt, hvad der vedrører Jord og Jordskat i Lenenes Lantmäterikontorer, den fri og uafhængige Stilling for de »udøvende« Landmaalere, der ikke helt har mistet den hos os saa tilvante forretningsmæssige Forbindelse med Befolkningen, men som dog er uden Konkurrence i deres Arbejde, og »eneraadende« i deres Distrikt — alt sammen under Statens direkte Ledelse og effektive Tilsyn samt med Statens direkte i Bevillingsform givne Anerkendelse af, at Landmaalerstanden varetager et Arbejde af betydelig offentlig Interesse.

Overført til danske Forhold vil en saadan Ordning formentlig medføre, at der blev oprettet f. Eks. et Matrikulskontor for hvert af Landets 18 Amter nord for Kongeaaen, eventuelt to for de største blandt dem. Disse godt 20 Kontorer skulde da opbevare og føre Matrikulen — der burde suppleres op til at være en Navnematrikul — udstede de fornødne Meddelelser om dens Registreringer og Noteringer m. v. samt overvaage Matrikulens stadig nøjere Forbindelse med Tinglysningsvæsenet. Tillige burde man da tilstræbe paa et saadant Kontor at samle saa vidt gørligt *alt*, hvad der med Matrikulen som Grundlag vedrører Jord og faste Ejendomme, Pantevæsenet alene undtaget, men derimod f. Eks. faste Ejendommes Vurdering til Skat og Renteydelse, Fordeling af alle Ejendomsskatter, Afvandingsafgifter, Digeafgifter etc., alt med det Formaal *kun at føre Matrikulen eet Sted*. Man vilde da samtidig faa et centralt Kontor i hvert Amt, der vilde blive det naturlige og vel udrustede Oplysningssted for alt, hvad der vedrører Jord.

Dette Amtsmatrikulskontor vilde da — som Lenslantmäterikontorerne i Sverige — blive tilsynsførende, ledende og reviderende Myndighed for alt matrikulært Arbejde i Amtet, og det vilde samtidig ganske som Katasterkontorerne f. Eks. i Sachsen og Württemberg — eller i Preussen og Østerrig, for saa vidt angaar det af private Landmaalere udførte Arbejde — blive en Art Moderinstitution for hele det tekniske Vedligeholdelsesarbejde, saaledes at dette bliver ledet ind paa Kontinuitetens og »den gradvise Fornyelses« Vej. Selve det forberedende Arbejde vilde derimod fremdeles være at udføre af praktiserende Landinspektører, enten i Forbindelse med en Distriktsinddeling eller ved fri Praksis som hidtil, dog at Distriktsinddeling som den mest naturlige Form maatte tilstræbes og søges gennemført, om end helst ad Frivillighedens Vej. Det følger af For-

holdenes Natur, at Landinspektørerne i langt videre Udstrækning end hidtil maatte underkaste sig Matrikulsvæsenets Bestemmelser vedrørende Arbejdernes Udførelse, samt ligeledes indrømme Staten en afgørende Medbestemmelsesret angaaende Takster og Gebyrer. Som Vederlag herfor og som en Art Betaling for det Arbejde, Landinspektørerne nødvendigt maatte udføre til Forbedring af Matrikulen, samt i det hele som Anerkendelse af Landinspektørernes offentlige Stilling, maatte der tillægges dem et fast Statshonorar, medens de iøvrigt beholdt deres frie Ret til at paatage sig alt Arbejde uden for det matrikulære, der efter almindelig Opfattelse var forenelig med deres Virksomhed. De skulde selvsagt ikke rammes af nogen Aldersgrænse og have Ret til at afhænde deres Forretninger ganske som hidtil, dog at eventuelle Ændringer i en engang fastslaaet Distriktsinddeling maatte være afhængig af Centralledelsens Tilladelse. —

Gennemførelsen af en Ordning, som her er skitsemæssig antydet, vil uden Tvivl medføre en Del af de samme Vanskeligheder som Indførelsen af den rene Statsdrift. Men da det paakrævede Apparat er væsentligt mindre og Bruddet med det bestaaende System i det hele mindre voldsomt, maa det ogsaa antages, at Mulighederne for en eventuel Realisation vilde blive forholdsvis større, i Særdeleshed, da Gennemførelsen uden Skade for Helheden kunde ske gradvis for et enkelt Amt ad Gangen. Det er Ordningens største Svaghed, at Decentralisationen ikke er tilstrækkelig gennemført, samt at der trods alt dog vil være nogen Afstand mellem Markarbejde og Matrikul, hvilket bl. a. medfører en vis Arbejdsforøgelse, sammenholdt med den rene Statsdrift, der har Matrikul og Vedligeholdelsesarbejde paa samme Haand. Den første Mangel maa man søge elimineret ved Hjælp af de praktiserende Landinspektørers Arkiver, der ved det nære Samarbejde med Matrikulen, og i Særdeleshed ved Distriktsinddeling, vil blive af en mere afrundet og fuldstændig Form end hidtil. Den anden Skavank maa afbødes ved Ordningens praktiske Gennemførelse, herunder i Særdeleshed den videst mulige Anvendelse af Reproduktion og Tryk. Endelig er det beklageligt, at en saadan Ordning ikke vil medføre nogen egentlig Slettelse af Kongeaagrænsen, men betragtes den som en Art Overgangsordning, er det dog et meget væsentligt Skridt hen imod Forholdene i Sønderjylland, bl. a. gennem Decentralisationen og i det hele derved, at den giver Mulighed for at føre Vedligeholdelsesarbejdet ind i et rationelt og frugtbringende Spor.

Det vil imidlertid gælde saavel for den rene Statsdrift, som ogsaa for den her antydede Ordning med »halv« Statsdrift — og sikkert ogsaa for eventuelle andre Ordninger — at de alle vil stille *væsentlig større Krav til Statskassen* end den nuværende i den Henseende saare lemfældige Ordning. En bedre Vedligeholdelse, og en derigennem tilvejebragt Forbedring af Matrikulens tekniske Grundlag, maa nødvendigt medføre forøgede Omkostninger, og da de private Rekvirenter, efter den nuværende Ordning, bærer langt den største Part af de samlede Udgifter ved Vedligeholdelsen, kan deres allerede ret betydelige Bidrag ikke med Rimelighed forøges. Der bliver derfor kun den Udvej tilbage, om Statens Tilskud til Matrikulsvæsenet kan forventes forhøjet saa meget, at en brugelig Organisation til Udførelsen af Vedligeholdelsesarbejdet kan etableres — alt under Hensyn til de derved opnaaede Fordele for Samfundet og for den enkelte. Det fremgaar nu af Oversigten Pag. ... at den danske Stat hidtil er sluppet overmaade billigt med Hensyn til Vedligeholdelsen af sin Matrikul, sammenlignet med Forholdene i de øvrige her undersøgte Lande, der saa godt som alle yder betydelig større Beløb pr. Indbygger end Danmark. Vore Nabolande mod Øst og mod Syd yder saaledes henholdsvis det otte- og det syvdobbelte Beløb. Andre Lande yder 4—5 Gange saa meget, og deres Tilskud ligger dermed omkring det Beløb pr. Indbygger, som ogsaa Danmark yder for den Del af Landet, der ligger syd for Kongeaaen. Vilde man yderligere medregne de Beløb, som f. Eks. de fleste tyske Lande yder til Nyudskiftninger, og derigennem til tekniske Forbedringer af Matrikulen, eller de store Beløb, som hele Tyskland over ydes af Kommunerne til deres kommunale Opmaalingsvæsen, vilde Forskellen blive langt større.[1]) Selv om nu Forholdene er meget forskellige, saa direkte Sammenligning er ret vanskelig, kan det dog uden Overdrivelse fastslaas, at Danmarks Tilskud til Matrikulsvæsenet i Landets Hoveddel er meget langt nede i den internationale Række. Det synes derfor ikke paa Forhaand haabløst at opnaa den Forhøjelse af dette Tilskud, som er den uomgængelige Betingelse for enhver nogenlunde betydelig organisationsmæssig Reform af det danske Matrikulsvæsen.

[1]) Iflg. foretagen Opgørelse for 65 tyske Købstæder med tilsammen ca. 14.7 Mill. Indb. ydes der af disse Kommuner et Tilskud til Opmaalingsvæsenet paa 10.22 Mill. R.M. eller 69 Pf. pr. Indbygger — jfr. Suckow/Ellerhorst: Überblick. Pag. 131.

Det bliver derfor et Hovedspørgsmaal, hvorledes Bevillingsmyndighederne stiller sig til Matrikulsvæsenet. Selve Etatens Budget er ikke saa stort, at det i Almindelighed giver Anledning til Omtale paa Rigsdagen, saa Spørgsmaalet lader sig neppe fuldstændigt besvare paa Forhaand. Man kan dog gennem Motiverne til og Rigsdagsbehandlingen af den i 1923 vedtagne Afgiftslov for Matrikulsvæsenet faa et Indtryk af, hvorledes man i hvert Fald dengang i politiske Kredse saa paa dette for Matrikulens Velfærd saa vigtige Spørgsmaal. Det hedder saaledes i det nævnte Lovforslags Motiver, at »overvejende Grunde taler for, at de Grundejere, som udstykker og sammenlægger faste Ejendomme, selv bærer i hvert Fald en væsentlig Del af de med Matrikulens Vedligeholdelse forbundne Udgifter«, idet man da til Vedligeholdelsen kun synes at medregne Statens direkte Udgifter til Matrikulsdirektoratet. Det hedder yderligere, »at det ikke med Rette kan forlanges, at Matrikulsvæsenet skal bære sig selv«, da man herfra fører Kontrol med, at Lovene om Jords Udstykning og Sammenlægning overholdes — men dette synes ogsaa at være den eneste Interesse i Matrikulens Vedligeholdelse, som Staten vil vedkende sig. Regeringen mente derfor i 1923, at de ca. 330,000 Kr., som Udgiften til Matrikulsdirektoratet dengang beløb sig til, var for meget for Statens Andel og foreslog, at de udstykkende Grundejere skulde betale en særlig Statsafgift, der antoges at ville indbringe ca. 150,000 Kr. —

Ved Behandlingen i Folketinget, hvor det dog maa erkendes, at der ikke fra nogen Side sporedes nogen Begejstring for Forslaget, argumenterede Venstres Ordfører ud fra samme Synspunkter, som i Motiverne fremhævet. Det var rimeligt, at de, der benyttede Statens forskellige Institutioner, ogsaa maatte betale noget for »Statens Tilsyn og Medhjælp«, samt for »de Tjenester, der gennem Statens forskellige Væsener ydedes Befolkningen«. Disse Synspunkter tiltraadtes af det konservative Folkepartis Ordfører. Fra socialdemokratisk Side blev det fremhævet, at de private Lodsejere gennem Betalingen for Landinspektørernes Arbejde maatte antages at have ydet tilstrækkeligt for Matrikulens Varetagelse af de private Interesser, og Udgiften til Matrikulsdirektoratet maatte derfor naturligt falde paa Staten, der havde en øjensynlig Interesse i Matrikulens Vedligeholdelse. Den paagældende Ordfører kom ved samme Lejlighed ind paa Spørgsmaalet om en eventuel Nyordning af Matrikulsvæsenet og anbefalede dette Spørgsmaal

til Overvejelse. De først nævnte Synspunkter blev imidlertid de sejrende, og Loven vedtoges.

Disse Betragtninger — navnlig altsaa de førstnævnte — samt den Kendsgerning, at Lovens Vedtagelse — i god Overensstemmelse med den hævdvundne Praksis for Vilkaarene for alle matrikulære Spørgsmaal — kun vakte meget ringe Opsigt uden for Landinspektørernes faatallige Kreds, er naturligvis ikke særlig velegnet til at forøge Haabet om større matrikulære Bevillinger. Afgiftsloven har forlængst faaet sin Plads i det store System af Skatte- og Afgiftslove, og er dens Beløb end kun ringe, skal der altid vægtige Argumenter til, og rejses stærke og mangestemmige Krav, forinden en Indtægtslov kan forventes konverteret til en Udgiftsforøgelse. Dertil vil kræves et stort Agitationsarbejde, og saa maa man iøvrigt sætte sin Lid til, at Matrikulens stadig tiltagende Betydning og dens indre Værdi efterhaanden vil medføre, at den Velvillie over for Matrikulen som Institution, som man med lidt god Villie kan læse mellem Linierne i Referaterne fra 1923, efterhaanden vil træde frem i Dagen og give sig mere direkte Udslag — ogsaa paa Finansloven.

Det er nu næppe heller ganske rimeligt eller retfærdigt som Grundlag for en passende Fordeling af Udgifterne ved Matrikulens Vedligeholdelse *alene* at betragte de Beløb, Staten betaler paa Matrikulsdirektoratets Konto, og dermed gaa ud fra, at de langt større Beløb, der maa betales for de grundlæggende Vedligeholdelsesarbejder under alle Omstændigheder skal betales forlods af Lodsejerne. Begge Arter af Arbejder er lige nødvendige for Matrikulens à jour-Føring, og Rimelighed byder derfor at drage Sammenligningen paa Grundlag af den *samlede* Udgift til det hele Arbejde, fra Paabegyndelsen i Marken til Afslutningen i Matrikulsdirektoratet. Af dette samlede Beløb kan der ikke være Tvivl om, at de private Lodsejere her i Landet alle Dage har betalt langt den største Del, saaledes at en særlig Statsafgift egentlig ikke synes at være paakrævet paa dette Omraade. Det er heller ikke nogen ganske retfærdig Behandling af Matrikulen at ville reducere Statens Interesse i dens Vedligeholdelse til kun at omfatte Kontrollen med Udstykningsbestemmelserne. Trods den aarhundredgamle Privatdrift maa Staten dog fastholde den foran nævnte elementære Kendsgerning, at det drejer sig om Vedligeholdelsen af et Statsarkiv, der er nødvendigt i et civiliseret Samfund, og som i høj Grad tjener offentlige og almene Formaal. F. Eks. vilde den i Dan-

mark saa stærkt benyttede Realkredit ikke kunne undvære en vedligeholdt Matrikul. Eller Statens egen Paaligning af Ejendomsskatterne? For vel har man løsrevet disse fra deres urgamle Forbindelse med Matrikulen, men man foragter ingenlunde at benytte dennes Teknik og Oplysninger og accepterer den i det hele gerne som tjenende Aand. Erfaringerne fra alle Lande viser, at man i et Samfund ikke kan undvære et stadig à jour-ført Identifikationsmiddel for Jord, men saa kan det vel heller ikke være rimeligt at vælte saa godt som hele Byrden ved denne Foranstaltning over paa de Grundejere, »der udstykker og sammenlægger faste Ejendomme«. Det er vel rigtigt, at netop disse Grundejere ved vel nok de fleste Udstykninger har en øjeblikkelig privat Interesse i visse matrikulære Arbejder, saasom Skellets Afsætning og Afmærkning, Arealets Bestemmelse o. s. v. Men det er ogsaa rigtigt, at der mellem Aar og Dag foretages mangfoldige Udstykninger, hvor de paagældende Parter meget vel kunde ordne disse Ting selv, saaledes at det var fuldt tilstrækkeligt for dem. Derimod kan en saadan privat Ordning aldrig blive tilstrækkelig for de *fraværende* Parter d. v. s. Staten og Kommunerne som de altid parate Skattepaalignere, de fremtidige Ejere af Arealerne, de laangivende Institutioner, Obligationsejerne, de offentlige Væsner som Vejvæsen og Vandløbsvæsen m. fl. Alle disse fraværende, men ikke mindre interesserede, Parter vil altid være henviste til at benytte og stole paa den offentlige Forretning og de Angivelser, som Matrikulen registrerer. Men Rimelighed taler da ogsaa for, at de igennem de almindelige Skatter bidrager til *samtlige* de Omkostninger, som en Matrikuls Vedligeholdelse nødvendig maa føre med sig.

En yderligere Uddybning af det i Lovforslagets Motiver fremhævede »Nytteprincip« saavel som af Ordførerens Bemærkning om det rimelige i at erlægge et Vederlag for »Statens Tilsyn og Medhjælp« fører gennem alle Lag indtil Matrikulsvæsenets inderste Nerve. Den »Nytte«, der i sidste Instans bliver Spørgsmaal om, og som ønskes og kræves af alle i Jord interesserede, er Statens *Garanti og Sikring af Ejendomsretten, eventuelt Brugsretten til Jord.* Ejendomsrettens Sikring hører imidlertid til de grundlæggende Goder, som ethvert ordnet Samfund efter Evne søger at yde sine Medlemmer — uden derfor at opkræve særskilte Gebyrer. Mister man f. Eks. noget af sit rørlige Gods ved Tyveri, Røveri eller simpelt hen ved Tab, anmelder man det straks paa et dertil indrettet offentligt Kontor, og hele Politi- og Retsmaskineriet træder straks i Virksom-

hed, og søger at skaffe den skadelidte hans Gods tilbage. Ingen tænker paa at opkræve noget Gebyr i den Anledning eller finde det rimeligt, at vedkommende skal betale en passende Del af Eftersøgningsomkostningerne som Vederlag for »Statens Tilsyn og Medhjælp«. Det gør i saa Henseende endda aldeles ingen Forskel, om f. Eks. et Tyveri skyldes grov Uagtsomhed og aabenbart letsindige Dispositioner fra Ejerens Side, og det er ogsaa uden Betydning, hvor store Omkostninger, der ved Sagen paaføres de offentlige Væsener. Men ganske anderledes stiller Staten sig, naar der bliver Spørgsmaal om Jord. Mister en Jordejer noget af sin lovlige Jord, f. Eks. ved at en Nabo Aar for Aar pløjer længere og længere ind, eller ved at en Nabo, under usikre Skelforhold med et eller andet særligt Paaskud om, at han dertil har Ret, indtager et større eller mindre Stykke, eller ved Opdyrkning af hidtil uopdyrkede Arealer, ved relativ ringe Forskydning af et Haveskel, f. Eks. ved Forandring af Naturhegn, ved Nedbrydning af ældre Bygninger og Opførelse af nye, ved Ophør af Benyttelsen af tidligere fælles Færdselsarealer eller endnu paa mange andre Maader, som Livets Mangfoldighed er saa rig paa, men som vanskeligt lader sig registrere i et Skema — ja saa er der ikke noget offentligt Kontor, hvor den skadelidte kan henvende sig, og der er intet Retsmaskineri, der straks falder i Slag paa det offentliges Regning. Der udstedes ganske vist højtidelige Dokumenter og officielle Kort med Statens Stempel og Attest som den »lovlige Adkomst« til Jord, men bliver der Spørgsmaal om at gøre Adkomsten effektiv paa Stedet — saa melder Staten ganske Hus forbi. Den overlader det helt og holdent til den private Lodsejer selv at sikre sig sin Ejendomsret, udelukkende paa egen Bekostning og ved Hjælp af privat praktiserende Landmaalere, eventuelt ved civilt Søgsmaal. End ikke for de Parceller, for hvilke Staten siden Afgiftslovens Ikrafttræden har opkrævet et særligt Gebyr »for Tilsyn og Medhjælp«, kan man forvente, at Staten vil røre en Finger for at sikre den lovlige Adkomsthaver.

Denne passive Holdning overfor Spørgsmaalet om Jordejendomsrettens Sikring gennemfører den danske Stat med al Konsekvens og, om man vil, i en Art anden Potens. Den afviser ikke alene enhver Deltagelse og enhver Medhjælp i de øjeblikkelige Foranstaltninger, der er nødvendige for at udfinde de rette og lovlige Grænser for Jord, men den har, som det vil fremgaa af det foregaaende, heller intet væsentligt foretaget

sig for, gennem Forbedring af Matrikulens tekniske Struktur, at muliggøre, at i hvert Fald Matrikulens Skel kunde afsættes og paavises med Nøjagtighed og Sikkerhed. Efter dansk Ret kan Strid om Jord vel ikke altid afgøres ved Hjælp af Tal og Sten, men man kan til Trods herfor — efter Erfaringer andet Steds fra — roligt antage, at hvis Landets officielle Matrikul havde det tekniske Apparat i fuldkommen Orden, vilde dette i Praksis afgøre ikke blot alle Tvivlsspørgsmaal, men ogsaa en meget stor Del af de egentlige Stridsspørgsmaal, og man var dermed naaet et godt Stykke hen imod Maalet: Jordejendomsrettens Sikring. I tidligere Tid forsynede Staten de officielle Matrikulskort med en udtrykkelig — men negativ — Paategning om, at de »tjener ikke til Hjemmel i Ejendomstrætter«, men den tilsvarende positive Bestemmelse har man hverken dengang eller senere beskæftiget sig indgaaende med. For to og et halvt Aarhundrede siden formulerede Chr. V.s Danske Lov den paagældende Regel saaledes: »End vorder dem Trette imellem inden tyve Aar, da gaais derom efter Skiøder og andre lovlige Breve«, og synderlig videre er man heller neppe naaet i vore Dage. Danske Lov havde yderligere en særlig Organisation til Afgørelse af Stridigheder vedrørende Markernes Yderskel, de saakaldte Sandemænd, og Loven havde detaillerede Bestemmelser om, hvorledes disse skulde afsætte og afmærke Skellet og bekræfte Forretningen med deres højtidelige Ed. Sandemændene har man ikke mere, og de nøjagtige Bestemmelser for Skelafmærkning har heller ikke kunnet opretholdes, men nogen egentlig Erstatning for den gamle Institution har man ikke faaet, til Trods for, at dens Virksomhed bl. a. angik et for den brede Befolkning saa vigtigt Omraade som Jordbesiddelsens Sikkerhed. Alle, der arbejder i Matrikulens Tjeneste, kender som Type den ellers saa rolige og ligevægtige Jordbesidder, hvem Skelstridigheder har forbitret Tilværelsen, og som nu med sine kostbare Dokumenter gaar sin trøstesløse Tiggergang fra Sted til Sted, ofte dog uden at finde virkelig og effektiv Hjælp. Det kan ikke undre, om en saadan Mand, naar han i en stille Time betragter sit Kort og sit Skøde, ikke rigtig kan forstaa, hvilken Nytte han i denne vanskelige Situation, hvor hans Besiddelse er truet, har haft af disse højtidelige Dokumenter, og heller ikke klart vil kunne se, hvilken Medhjælp Staten her har ydet ham — nu da han for Alvor havde denne Medhjælp behov.

Hvad enten man derfor betragter Sagen fra et sagligt, ma-

trikulært Synspunkt eller fra den jævne Grundbesidders Stade, synes det ubetinget berettiget at fremhæve Matrikulen som en almen Samfundsindretning af stor og mangesidig offentlig Interesse, der ganske kan sidestilles med Landets Tingbogsvæsen, hvortil den yderligere er en absolut nødvendig Partner. Det maa derfor paa Forhaand synes rimeligt og naturligt, at Staten sikrer sig en Hovedindflydelse paa Matrikulens Vedligeholdelse, lige fra Udførelsen af de grundlæggende og betydningsfulde Arbejder i Marken og indtil Resultaternes endelige Registrering i Matrikulens Dokumenter. Og lige saa rimeligt og konsekvent maa det være, at Staten paatager sig en passende Andel af Omkostningerne ved *samtlige* disse Arbejder, der alle vedrører et Statsarkiv, og hvori fraværende Parter i Nutid og Fremtid har den største Interesse. For hundrede Aar siden ofrede vore Forfædre, efter Datidens Forhold, meget store Beløb paa at tilvejebringe den Matrikul, vi har benyttet siden da, og som har været til umaalelig Nytte og været af uberegnelig Værdi for vort Samfund. Men hundrede Aar er, ogsaa for en Matrikul, et langt Spand af Tid, og det kan neppe være uberettiget nu at rejse Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade Matrikulen bedst kan tilpasses til vor Tids Krav, og under hvilke Former den kan yde Maximum af Nytte for de store Kredse af Institutioner og Private, der søger dens Medarbejde og Hjælp.

Der er i det store Aar 1920, saavel fra Administrationens som ogsaa fra Bevillingsmagtens Side, vist stor Forstaaelse og Velvillie overfor det sønderjydske Matrikulsvæsen og den sønderjydske Matrikuls særlige Forhold. Af denne Kendsgerning har man vel Lov at slutte, at ogsaa Problemet om en Forbedring og Tilpasning til Nutidens Forhold af Matrikulsvæsenet nord for Kongeaaen kan paaregne en imødekommende Stilling hos de Faktorer, der styrer Land og Rige. Naar Kongeaagrænsen bevillingsmæssig set og med Sønderjylland som Norm slettes ud paa Matrikulsvæsenets Budget, da er Vejen aaben for en Renaissance af dansk Matrikulsvæsen, og da vil det heller næppe blive alt for vanskeligt at finde en Organisationsform, der kan egne sig for vore Forhold. Heller ikke vil det da blive vanskeligt at træffe Bestemmelse om, hvilket Bidrag til de nødvendige Vedligeholdelsesarbejder, der med Rimelighed kan paalignes de Samfundsborgere, der har den første, men derfor ikke altid den største Interesse i disse Arbejders Udførelse — og i deres *rette* Udførelse.